

BUNGE LA TANZANIA

MAJADILIANO YA BUNGE

MKUTANO WA ISHIRINI

Kikao cha Tano – Tarehe 16 Mei, 2015

(Kikao Kilianza Saa tatu Asubuhi)

D U A

Spika (Mhe Anne S. Makinda) Alisoma Dua

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, jana upande wa Serikali Naibu Waziri alishajibu, kwa hiyo leo tunaanza na Mawaziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu kwa mpangilio kama Ufuatao:-

Ataanza kwanza Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI, tutakupa dakika 40 halafu atafuatiwa Waziri wa Nchi, Uratibu, Sera na Bunge dakika 30 halafu atafuatia mtoa hoja.

HATI ZILIZOWASILISHWA MEZANI

Hati zifuatazo ziliwasilishwa Mezani na:-

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS (MENEJIMETI YA UTUMISHI WA UMMA, UTAWALA BORA NA MAHUSIANO NA URATIBU):

Randama za Makadirio ya Matumizi kwa Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma, Utawala Bora na Mahusiano na Uratibu, kwa mwaka wa fedha 2015/2016.

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, naomba wale wanaohusika; Wenyeviti wa Kamati, Wasemaji kutoka Kambi ya Upinzani, zile hotuba zao ambazo zitasomwa siku inayohusika tunaweka Mezani asubuhi. Lakini zinasomwa kwenye *Order Paper* siku ile ambayo tunasoma, tunaweka. *Order Paper* inatengenezwa jioni kabla ya siku ile. Kwa hiyo, maana yake hizo taarifa ziwe tayari siku kabla siku hiyo ya kuweka Mezani. Hayo ndiyo maamuzi ya Kamati ya Uongozi na ndivyo Kanuni zinavyotaka.

Maana mtu hawezi kusema anaweka Mezani wakati hakuna cha kuweka mezani, ni ile tu umesoma Mheshimiwa Spika naomba kuweka mezani kitu fulani; hakipo! Kwa hiyo, kwasababu *Order Paper* inaandikwa jioni, maana yake Wenyeviti, Wasemaji wa Kambi ya Upinzani wawe na Hotuba hiyo imeonekana kwa Katibu jioni kabla ya *Order Paper* hiyo kuandikwa.

Kwa hiyo, kama hujapeleka siku hiyo, haitakuwepo taarifa hiyo kwenye *Order Paper* kwasababu hakuiona. Kwa hiyo, hili ni suala la Kikanuni, tumelizembea kwa muda mrefu lakini ni la Kikanuni. Hii ni kwa wote; Serikali, Wenyeviti na Wasemaji wa Kambi ya Upinzani. Katibu!

HOJA ZA SERIKALI

**Makadirio ya Matumizi ya Serikali kwa mwaka
2015/2016 - Ofisi ya Waziri Mkuu**

(Majadiliano yanaendelea)

SPIKA: Mheshiwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI! *(Makofi)*

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Spika, awali ya yote napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunijalia afya njema na kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu ili kuweza kujibu hoja ambazo zimetolewa kuhusiana na Ofisi ya Waziri Mkuu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, kabla ya kuanza kujibu hoja za Waheshimiwa Wabunge, napenda kuchukua fursa hii kukushukuru wewe pamoja na Naibu Spika kwa jinsi ambavyo mmeweza kuliongoza Bunge letu Tukufu kwa kipindi hiki chote cha miaka mitano bila ya matatizo yoyote. Ni kweli wanawake tunaweza na Mheshimiwa umetuonyesha njia.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Rais na Makamu wa Rais kwa kuniadini katika kipindi chote cha miaka 10, nimeweza kuwa ni Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais Manajimenti ya Utumishi wa Umma na Waziri wa Nchi ndani ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mheshimiwa Waziri Mkuu, nimefanya naye kazi kipindi nikiwa Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI. Kwa kweli amenipa miongozo ambayo imeniwezesha kumudu majukumu yangu bila matatizo yoyote. Namshukuru sana kwa uongozi wake.

Mheshimiwa Spika, napenda kuishukuru familia yangu, nikianza na mume wangu mpenzi Mr. Yahya Muhata, kwa kunivumilia kipindi chote ambacho nimekuwa nikilitumikia Taifa na Jimbo kwa ujumla. Nawashukuru wapiga kura wangu wa Jimbo la Mtwara Vijijini kwa ushirikiano walionipa. Napenda kuwaeleza kuwa bado tutaendelea kuwa pamoja kwa maendeleo ya Jimbo letu la Mtwara Vijijini.

Mheshimiwa Spika, nawashukuru Manaibu Waziri; Mheshimiwa Mwanri na Mheshimiwa Majaliwa kwa ushirikiano walionipa katika Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Namshukuru Katibu Mkuu na Manaibu Makatibu Wakuu. Pia nachukua fursa hii kuwashukuru Wakuu wa Mikoa, Wakurugenzi, Wakuu wa Wilaya wote na Taasisi zote zilizoko chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, naomba sasa kujibu hoja za Waheshimiwa Wabunge ambazo zimetolewa katika maeneo mbalimbali kwa kuchangia moja kwa moja na pia kwa maandishi ambazo nyingi zilijikita katika maeneo mbalimbali kama ifutavyo:-

Maeneo mapya ya Utawala, utoaji na umilikaji wa ardhi, madeni ya ushuru wa pamba na mahindi katika mamlaka za Serikali za Mitaa; mgawanyo wa fedha, Mfuko wa barabara; utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa miundombinu ya Jiji la Dar es Salaam, utendaji na upelekaji wa fedha za Mfuko wa Mikopo kwa wanawake na Vijana; utungaji na usimamizi wa Sheria ndogo za Halmashauri; urejeshaji wa Kodi ya Ardhi na Ushuru wa Uwindaji wa Kitalii katika Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, nikianza na hoja ambazo zilisomwa na Mwenyekiti wa Kamati pamoja na baadhi ya Wabunge, suala la kwanza ambalo lilitolewa hapa na ambalo ningependa kulitolea ufafanuzi ni suala ambalo lilisemwa kwamba kuna mwingiliano katika ukusanyaji wa mapato baina ya mamlaka za Serikali za Mitaa na Halmashauri zetu.

Mheshimiwa Spika, utaratibu wa ukusanyaji wa mapato baina ya Serikali Kuu na Serikali za Mitaa kwa kweli hakuna mwingiliano; mgawanyo upo na unaonekana. Ni muda mchache tu kunakuwepo na changamoto, kwa mfano, suala la ushuru wa pamba.

Mheshimiwa Spika, hili napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu, Mheshimiwa Waziri Mkuu ameelekeza kwamba kuanzia msimu unaokuja Halmashauri zikusanye ushuru wake wenyewe badala ya mapato hayo kupitia katika Bodi ya Pamba kwa kuwa mwaka huu haikuonyesha yale mafanikio ambayo tuliyatarajia kupitia mfuko huo.

Mheshimiwa Spika, pia lipo suala ambalo limezungumzwa kwamba Halmashauri zinakusanya kodi ya ardhi na kupeleka moja kwa moja Wizara ya Ardhi halafu Wizara ya Ardhi inazirejeshea Halmashauri, kitu ambacho wakati mwingine inachukua muda mrefu kuzirejesha zile asilimia 30 za Halmashauri. Kwa hiyo, kulikuwa kuna mapendekezo kwamba ikiwezekana, basi zile asilimia 30 za Halmashauri zikatwe moja kwa moja na Halmashauri na ipeleke kile ambacho kinatakiwa kupelekwa Wizara ya Ardhi.

Mheshimiwa Spika, nasema kwamba hili tunalichukua na tunalifanyia kazi kupitia maboresho ya Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, lakini pia kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha. Katika hilo, pia lipo ambalo linahusiana na asilimia ambazo zinatokana na uwindaji wa Kitalii kutoka Wizara ya Ardhi na zenyewe pia tutazifanyia kazi kwa pamoja. Lengo ni kuhakikisha kwamba Halmashauri zinapata fedha zake kwa wakati ili ziweze kutekeleza miradi yake kwa ufanisi kwasababu wanapokusanya zile pesa za kodi ya ardhi, Halmashauri kwanza zinatumia pesa zake kwa ajili ya kufanya ukusanyaji wa mapato yale. Pia pesa zile ambazo zinazitumia walitegemea wazipate kwa wakati ili waweze kutekeleza miradi yao. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, Kamati pamoja na Mheshimiwa Sabreena Sungura, walizungumzia umuhimu wa kuwa na sheria ndogo katika mamlaka za Serikali za Mitaa na walipendekeza kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI itoe Sheria ya mfano ambayo mamlaka za Serikali za Mitaa basi zenyewe watatumia ule mfano katika kutunga sheria ndogo ambazo zitawezesha kutoza ushuru kikamilifu.

Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI ilishotoa mfano wa sheria ndogo zote ambazo zinahusiana katika mamlaka za Serikali za Mitaa na kuzipeleka huko na nyingi ya Halmashauri wamekuwa wakitunga sheria ndogo kwa wakati na pia zinapofika katika Ofisi zetu tumekuwa tukizishughulikia na kurejesha kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, pia ulitolewa ushauri kuwa Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI tutafute utaratibu ambao utaziwezesha Mamlaka za Serikali za Mitaa kupata kodi au ushuru stahiki kutoka kwenye huduma za mawasilino kutoka katika mashirika ya mitandao ya simu.

Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI sasa hivi kwa kushirikiana na Wizara ya Mawasiliano, Sayansi na Teknolojia, suala hili tunalifanyia kazi pamoja na marekebisho ya Sheria yetu ya Serikali za Mitaa, Sura ya 290 ili kuhakikisha kwamba Halmashauri zetu zinajiongezea mapato kupitia huduma za mawasiliano ambazo zinatolewa na zinafanyika katika maeneo yetu.

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza - Mwenyekiti wa Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala alipendekeza kwamba kwa kuwa sasa hivi tunakaribia uchaguzi na maeneo mengi yameomba mgawanyo wa Halmashauri Miji na Mikoa, alikuwa anaona ni vizuri kuwa zoezi hilo tulikamilishe kwa wakati au ikiwezekana lisimame ili liendane na maandalizi ya Uchaguzi Mkuu ambao unakuja.

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Mheshimiwa Spika, napenda kumweleza Mheshimiwa Mbunge kwamba kazi ya kuanzisha maeneo mapya kwa sasa imekamili. Aidha, Halmashauri ambazo zinatarajiwa kuanza mwaka huu wa fedha ni Kasulu, Nzega, Handeni, Buchosa, Nanyamba, Newala, Ifakara na Chalize na Halmashauri ya Mji wa Kondo. Kikubwa ambacho tumekiangalia hapa ni zile Halmashauri ambazo mgawanyo wake utathiri maeneo ya uchaguzi.

Mheshimiwa Spika, zile Halmashauri ambazo zimeombwa ambazo mgawanyo wake unaendana sambamba na Jimbo la Uchaguzi na kwamba hakutakuwa na mabadiliko yoyote ya mipaka ambayo yataathiri Jimbo la Uchaguzi, hayo maeneo tutaendelea kuyagawa kwa kufuata utaratibu na kwa muda muafaka tutaendelea kuyatafanyia hivyo.

Mheshimiwa Spika, pia napenda kumhakikishia kwamba katika Bajeti hizi ambazo tumeziandaa, pamoja na kwamba tukiangalia katika vitabu vyetu, haionyeshi hizi baadhi za Halmashauri tulizozitaja mgao wake kwa mujibu wa mgawanyo wa fedha ambao tumeufanya, napenda kumhakikisha kwamba hizo Halmashauri ambazo zinagawanyika, tulizielekeza kuandaa bajeti tatu; moja ambayo inahusu Halmashauri zote, lakini pia kuandaa Bajeti ya kila Halmashauri husika ili wakati ukifika, tayari Halmashauri inakuwa na Bajeti yake.

Kwa hiyo, napenda kumhakikishia Mheshimiwa Rweikiza, masuala ya Bajeti kwa maana ya kugawa maeneo mapya na masuala ya uchaguzi kwa maana ya kugawa maeneo mapya, yote yamezingatiwa wakati wa kuandaa bajeti yetu. Mheshimiwa Susan Kiwanga wakati anachangia Bajeti alizungumzia suala la kugawa Mkoa wa Morogoro na alihusisha kwamba tumegawa Mkoa wa Katavi lakini kwa nini hatutaki kugawa Mkoa wa Morogoro?

Mheshimiwa Spika, napenda kumfahamisha Mheshimiwa Suzan Kiwanga kwamba mpaka sasa hivi Ofisini kwangu halijaingia ombi lolote la kugawa Mkoa wa Morogoro. Mimi mwenyewe kama Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, nimefuatilia na kufutilia, nimeambiwa bado suala hilo liko katika ngazi ya Mkoa; na Mkoa kama Mkoa, hawajakubaliana kwamba mgao ukaje, huo Mkoa mwingine uitwe vipi, Makao Makuu yake yawe wapi na kutuletea zile taarifa za msingi ambazo sisi zitatusaidia kuanza maandalizi na kuwapelekea wenye kutoa maamuzi ya kugawa Mkoa.

Mpaka sasa hivi, maombi ya kugawa Mkoa ambayo tumeyapokea Ofisini kwangu ni ya kugawa Mkoa wa Mbeya tu ambao wenyewe wamekamiliisha taratibu zote zinazotakiwa na ofisi yangu tumeshakamilisha, sasa hivi tumeshapeleka katika ngazi za kutoa maamuzi ya kuelekeza huo Mkoa uanze. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, Mwenyekiti wa Kamati ya TAMISEMI alitoa maelekezo kwamba Maafisa Maasuli, Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI na Halmashauri wahakikishe kwamba wanatumia fedha kwa kuzingatia vipaumbee vya Bajeti, Kanuni na Sheria za Fedha ili kupunguza madeni ya Watumishi. Ushauri umezingatiwa, lakini pia ndivyo tunavyofanya.

Mheshimiwa Spika, pia Kamati ya TAMISEMI iliziagiza Halmashauri zote nchini kwa kushirikiana na Tume ya Sayansi na Teknolojia na wadau wengine wa maendeleo zingatia kutenga maeneo maalumu ya ujenzi wa vituo vya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano yaani *ICT Harb* ili kuogeza ujuzi, ajira na kufaidika na fursa za Kimataifa.

Mheshimiwa Spika, napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI imeunda kikosi kazi cha kushughulikia ushirikiano kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi katika masuala ya uchumi na uwekezaji, yaani *Public Private Partnership (PPP)*, kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu na Benki ya Dunia.

Ofisi pia imeanza zoezi la utambuzi wa maeneo ambayo miradi ya PPP inaweza kufanyika. Pendekezo la kuhamasisha Mikoa yenye miamba ya koro kama ambavyo ilipendekezwa kuandaa mazingira na maelezo ya kutosha ili kuwavutia wawekezaji, pia na lenyewe ambalo lilipendekezwa Kamati, nalo linatekelezwa.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilitoa maelekezo kwamba Waheshimiwa Madiwani na Wabunge wasimamie Watendaji wasiotekeleza majukumu yao ya maendeleo kwa wananchi katika vikao vyote hasa Kamati ya Fedha na Baraza la Madiwani. Sheria zimerekebishwa, maelekezo tumeyatoa kwa Waheshimiwa Madiwani na mara nyingi pia tumekuwa tukiwaelekeza Waheshimiwa Wabunge na wenyewe wajitahidi kushiriki angalau Vikao vya Kamati ya Fedha ili kusaidia usimamizi wa rasilimali fedha na watu katika ngazi za Halmashauri.

Mheshimiwa Spika, pia ilitolewa hoja pia kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI iziagize Sekretarieti za Mikoa kuhakikisha Halmashauri zote zinatenga asilimia 60 ya fedha itokanayo na mapato ya ndani kwa ajili ya shughuli za maendeleo.

Mheshimiwa Spika, napenda kukuhakikishia kwamba agizo hili limezingatiwa kuanzia bajeti ya mwaka 2014/2015 na mwaka 2015/2016 na bado tumeendelea kuwasisitiza kama Kamati ilivyoagiza. Kwa ushahidi, Kamati yenyewe ina ushahidi kwamba Halmashauri zaidi ya asilimia 80 zinatekeleza agizo hilo.

Mheshimiwa Spika, pia Kamati na Waheshimiwa Wabunge wengi ambao walisimama walitoa maelekezo kwamba Halmashauri zote nchini ziwe na mipango ya matumizi bora ya ardhi na pia kutenga maeneo ya uwekezaji na ya kufanya biashara hasa kwa wafanyabiashara wadogo na kuwa na makazi endelevu.

Mheshimiwa Spika, Sheria ya Mipango Miji Na. 7 ya mwaka 2007 na Sheria ya Matumizi bora ya ardhi Na. 6 ya mwaka 2007 inazitambua Halmashauri zote kuwa ni Mamlaka za Upangaji Miji katika maeneo yao. Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Ardhi na Maendeleo ya Makazi pia kwa mara nyingi tumekuwa tukizielekeza na tukizisaidia na kushirikiana nazo Mamlaka za Serikali za Mitaa kuhakikisha kwamba zinatekeleza Sheria za mipango Miji. Pia tumekuwa tukiziwezesha kwa mafunzo na kuwawezesha Waheshimiwa Madiwani kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu zilizopo.

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na hoja kwamba wafanyabiashara wa Kitanzania wenye nia ya kushiriki katika usafarishaji wa abiria katika Mkoa wa Dar es Salaam kupitia mradi wa DART waunganishe nguvu zao na kumiliki mradi huo.

Mheshimiwa Spika, napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kwamba tumekuwa tukiwahasisha wafanyabiashara hasa wa daladala katika Jiji la Dar es Salaam kujiunga pamoja ili waweze kuwa na kampuni ambayo itawasaidia kushiriki katika mradi wa DART. Mimi mwenyewe nimeshiriki katika ziara ya mafunzo nchini Afrika Kusini nikiwa na Mwenyekiti wa Wamiliki wa Daladala ili waende wakajifunze na wenyewe waje wawahamasishie wenzao.

Mheshimiwa Spika, nafurahi kuliambia Bunge lako Tukufu kwamba kwa kushirikiana, wamiliki wa daladala wa Jiji la Dar es Salaam pamoja na kampuni ya UDA wameunda kampuni yao ambayo inaitwa UDA-RT ambayo ilishasaini tayari mkataba wa kutoa huduma ya mpito katika mradi wa DART na tunategemea kwamba mradi huu utanza kutoa huduma ya mpito kuanzia mwezi Septemba, 2015.

Mheshimiwa Spika, tunawahamasisha wamiliki wa daladala wanunue *shares* kutoka katika kampuni hii pale ambapo *shares* zitaanza kuuzwa. Vile vile utaratibu umewekwa ambao unawawezesha kushiriki katika mradi huu.

Mheshimiwa Spika, kulitolewa maelekezo na Kamati ya TAMISEMI kwamba Halmashauri zitenge asilimia 60 ya mapato yake kwa ajili ya kutekeleza miradi ya Halmashauri ambayo asilimia tano ya wanawake na vijana isiingizwe katika asilimia 60 ambazo ni za kutekeleza miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, napenda kuiomba Kamati yetu pamoja na Waheshimiwa Wabunge, kwamba ile miradi ya wanawake na vijana ni sehemu ya miradi ya maendeleo. Kwa hiyo, tungeomba katika zile asilimia sitini, basi zile asilimia kumi, yaani tano ya vijana na tano ya wanawake na zenyewe zihesabiwe kwamba ni sehemu ya asilimia 60 ya makusanyo ya ndani ambayo inatumika katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo ya Halmashauri.

Mheshimiwa Spika, kulitolewa mapendekezo kwamba tutoe maelezo kwanini, mapendekezo hayo yalitolewa na Mheshimiwa David Ernest Silinde, Msemaji wa Kambi ya Upinzani Bungeni kwa upande wa TAMISEMI ambaye alitaka tutoe maelezo ya kina kwanini Uchaguzi wa Serikali za Mitaa na mitihani ya Darasa la Nne tumesema kwamba fedha zake zimetolewa nje ya bajeti na wakati tulikuwa tunafahamu kwamba uchaguzi wa Serikali za Mitaa na mitihani ya Darasa la Nne siyo suala la dharura.

Mheshimiwa Spika, wakati wa kuandaa bajeti ya mwaka 2014/2015, tulikubaliana na Wizara ya Fedha kwamba suala la Uchaguzi wa Serikali za Mitaa, kwa sababu ni suala ambalo linatokea mara moja halafu baada ya hapo hilo suala linakuwa halipo; kwa hiyo, kuiweka ile *item* ya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa katika bajeti zetu, ingekuwa siyo suala la busara kwa sababu baada ya kuwa tumefanya uchaguzi, bajeti ya mwaka huu, ile *item* au kile kifungu kingekuwa hakina kazi.

Kwa hiyo, tulikubaliana kwamba fedha za uchaguzi wa Serikali za Mitaa, zibaki katika fungu la Hazina; na wakati utakapofika uchaguzi wa Serikali za Mitaa, waweze kutuletea fedha zile. Kwa hiyo, kwakuwa lilikuwa haliko katika bajeti zetu na walipotuletea wenzetu wa Hazina ili tuweze kufanikisha Uchaguzi wa Serikali za Mitaa, ndiyo maana ikaonekana kwamba inaongeza mapato katika bajeti ya Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, tulifanya hivyo kwa sababu lilikuwa ni suala la mpito, kwa hiyo, tulikubaliana ikae katika fungu la Hazina na Uchaguzi unapopita, basi suala hili liweze kuhudumiwa na Hazina linapotokea.

Mheshimiwa Spika, hoja nyingine ambayo iliulizwa na Waheshimiwa Wabunge hasa wa Mkoa wa Dar es Salaam ni suala la kusaidia masuala mazima katika kuendeleza miundombinu ya Jiji la Dar es Salaam ili kuhakikisha kwamba tunaondokana na mafuriko ya mara kwa mara na kupunguza msongamano katika Jiji la Dar es Salaam. Pia suala zima la upangaji wa Miji yetu lilizungumzwa na Waheshimiwa Wabunge ambao walikuwa wengi.

Mheshimiwa Spika, napenda kuelezea suala hili kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kwa kutambua kipaumbele cha kupima Miji yetu, Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI ilianzisha miradi mbalimbali ya kuendeleza Miji.

Kwanza tulianza na Miji ya kimkakati, ambayo yenyewe ilikuwa mahsusi kwa ajili ya majiji yetu; Jiji la Arusha, Mwanza, Mbeya na Tanga. Pia tuliona tuingize Manispaa ya Dodoma na

CDA. Pia tukasema, kutokana na umuhimu wa Manispaa ya Mtwara na Kigoma, tuziingize katika Miji ya kimkakati.

Kwa hiyo, kupitia miradi ya kimkakati, Miji hiyo iliboreshwa katika masuala mazima ya ujenzi wa barabara, uandaaji au utengaji wa maeneo kwa ajili ya madampo na pia kutengeneza mifereji ya kupitisha maji ya mvua, na mifumo ya majitaka. Pia tuliboresha maeneo ya Vituo vya Mabasi na maeneo ya kugesha malori.

Mheshimiwa Spika, sasa hivi tayari tumetangaza tenda kwa ajili ya kununua vifaa vya kukusanyia na kusomba taka kupeleka katika madampo kwa sababu mradi huu pia ulihusishwa na ujenzi wa madampo. Baada ya mradi wa Miji ya kimkakati tulikuja pia na mradi wa uendelezaji Miji ambao unachukua mamlaka za Miji kumi na nane, ambapo Manispaa zipo ambazo hazikuingia katika Miji ya kimkakati na baadhi ya Miji ambayo inaibukia.

Mheshimiwa Spika, kupitia mradi huo na wenyewe unasaidia suala la upangaji wa Miji, uboreshaji wa barabara zetu, uandaaji wa mipango kabambe ya maeneo hayo pamoja na uwezesaji wa mamlaka hizo katika ukusanyaji wa mapato na uzoaji wa taka ngumu na taka laini.

Mheshimiwa Spika, kutokana na umuhimu wa Jiji la Dar es Salaam, tuliona siyo busara kuchanganya katika ile Miji ya kimkakati na katika huu mradi wa uendelezaji Miji ambao nimezungumzia sasa hivi.

Kwa hiyo, Mji wa Dar es Salaam tuliuanzishia mradi wake maalum wa kuboresha Manispaa zote za Jiji la Dar es Salaam. Kupitia mradi huo, tutawezesha pia katika upangaji wa Miji ya Dar es Salaam; na kama nilivyozungumza wakati wa hotuba, tutahakikisha kwamba katika mradi huo tunazuia mafuriko katika Bonde la Msimbazi, Mto Sinza, Tuangoma na maeneo ambayo niliyataja, mito kama saba, kama Mto Kizinga.

Mheshimiwa Spika, vile vile suala kutengeneza barabara zile za mchepuko na barabara za mzunguko ambazo nyingine zitakuwa zinatuunganisha na mradi ule wa DART. Kwa hiyo, niwatoe tu wasiwasi kwamba kuanzia bajeti ya mwaka huu, tayari dola za Kimarekani milioni 300 ambazo zinaweza zikawa zaidi ya Shilingi bilioni 600 zimetengwa maalum kwa ajili ya kuboresha miuondombinu ya Jiji la Dar es Salaam na kupunguza msongamano. Ikiwa ni pamoja na kujenga flyover ya Ubungo, imo katika mpango wetu huo.

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Felister Bura, katika miradi ile ya Miji ya kimkakati, aliomba basi tumalizie fedha ambazo zilipangwa kutolewa kwa ajili ya kukamilisha miradi ile ambayo ilitolewa.

Baada ya wabia wa maendeleo kwa kushirikiana na Serikali ambayo imeshiriki katika utekelezaji wa Miji ya kimkakati, ambayo ilianza mwaka 2010 waliridhia kuongeza fedha kiasi cha dola za Kimarekani milioni 56.6 ili kukamilisha miradi ambayo ilikuwa imekubaliwa na ambayo ilikuwa bado kukamilika.

Mheshimiwa Spika, katika fedha hizo Dodoma imetengewa Dola milioni 3.65 ambayo ni Manispaa; Mamlaka ya Ustawishaji Dodoma yaani CDA yenyewe, imetengewa Dola milioni 4.06; Jiji la Arusha limetengewa Dola za Kimarekani milioni 8.79; Tanga milioni 4.33, Mtwara milioni 3.35, Mwanza milioni 3.36; Kigoma milioni 4.58 na Mbeya milioni 7.14.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, namhakikishia kwamba ile miradi ambayo ilikuwa haijakamilika katika Mji wa Dodoma kupitia pesa hizi, itakuwa imekamilika. Kuna suala ambalo lilizungumzwa pia kwa upande wa Kambi ya Upinzani kwamba, kulikuwa na hisia kwamba

baadhi ya Halmashauri au Mikoa imekuwa ikipendelewa kupewa pesa nyingi zaidi kuliko maeneo mengine. Walitolea mfano kwamba Manispaa ya Mtwara Mikindani, Halmashauri ya Wilaya ya Mtwara na Newala kwamba zimependelewa kwa sababu Waziri wa TAMISEMI anatoka huko.

Mheshimiwa Spika, naomba nilihakikishie Bunge lako kwamba hakuna Mkoa wala Halmashauri ambayo inapendelewa kwa sababu Waziri tu ametoka huko. Tunatenda haki, lakini pia ifahamike kwamba maeneo waliyotoka Mawaziri nao pia wana haki ya kutekelezewa miradi sawa na maeneo mengine. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, katika ile bajeti ambayo ilikuwa inaonyesha kwamba Sekretariati ya Mkoa wa Mtwara ilipewa pesa zaidi ya Mikoa mingine, ni kwamba suala ambalo lilipelekea Sekretariati ya Mkoa kupata fedha nyingi zaidi kuliko Mikoa mingine, kama ambavyo tunafahamu, mwaka mmoja na nusu uliopita katika Mkoa wa Mtwara kulikuwa na vurugu ambazo zilitokana na masuala ya gesi, suala lililopelekea Taifa kuunda kikosi kazi maalum cha JWTZ kwa ajili ya kudhibiti hali iliyojitokeza. Kwa hiyo, Mkoa ulipelekewa Sh. 1, 936,630,800/= nje ya bajeti iliyokuwepo, maalum kwa ajili ya kuwezesha kikosi kile kuweza kufanya kazi ambayo ilikusudiwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Mtwara Mikindani kama nilivyosema pia tunao mradi wa Miji ya Kimkakati ambao pia ulihitaji kupewa pesa ya ziada na Halmashauri ya Wilaya ya Mtwara, tunao mradi wa TASAF ambao wenyewe kwa awamu hii umelenga kupeleka pesa za kunusuru Kaya masikini.

Mheshimiwa Spika, wakati wanaandaa bajeti ya Halmashauri wa Wilaya ya Mtwara, waliona siyo busara zile pesa ambazo hazitekelezi miradi ya Halmashauri badala yake wanapewa wananchi wale ambao wapo Kaya Maskini, hawakuliweka lile fungu katika bajeti zake. Kwa hiyo, zilipoletwa zile pesa kwenye Halmashauri ili zipelekwe katika kaya masikini, ilibidi lazima na zenyewe zionekane kwamba ni mapato ya Halmashauri. Lakini pesa zile pia hazikutumika kwa ajili ya kutekeleza miradi ya Halmashauri.

Hata hivyo, pesa nyingine zilizoonekana kama ni nyingi tofauti na bajeti iliyotegemewa katika Halmashauri ya Wilaya ya Mtwara na Newala ni za miradi ya maji ambayo ni miradi ya maji ya BRN. Wote tunafahamu kwamba upatikanaji wa maji katika Halmashauri ya Wilaya ya Newala na Mtwara ulikuwa ni wa kiwango cha chini. Kwa hiyo, ilionekana ni busara kuongezewa pesa tofauti na zile ambazo zilikuwa kwenye bajeti kupitia miradi ya BRN ili kuhakikisha kwamba kiwango cha upatikanaji wa maji katika Halmashauri ya Wilaya ya Mtwara pamoja na Halmashauri ya Wilaya ya Newala kinaongezeka.

Mheshimiwa Spika, pia Mkoa wa Mtwara ni miongoni mwa Mikoa mitatu ambayo imeteuliwa kuwa Mikoa ya mfano katika utekelezaji wa mkakati wa Matokea Makubwa Sasa, yaani BRN. Kwa sababu wameanza sasa kwenda katika ngazi za Mikoa. Tulianza ngazi ya Kitaifa, tuliteuwa zile sekta, lakini wameona kama BRN waanze na Mikoa ya mifano ambayo itasaidia kwa kiasi kikubwa kuhakikisha kwamba wanatekeleza miradi ya BRN. Kwa hiyo, Mkoa wa Mtwara ni miongoni mwa Mikoa ambayo imeteuliwa kuwa Mikoa ya mfano katika BRN.

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa David Silinde alisema pia kwamba ipo miradi ya viongozi wa Serikali ambayo inaendeshwa kwa fedha za wananchi, alitoa mfano kwamba kuna malalamiko katika baadhi ya ranchi ambapo ng'ombe wanaomilikiwa na viongozi wanatunzwa na watumishi wa Serikali.

Mheshimiwa Spika, kwakweli hakuna ushahidi wa hilo. Lakini ninachotaka kusema nini? Kama mtumishi wa Serikali amejiriwa kwa ajili ya kutoa huduma za ugani kwa mfano, Maafisa Mifugo kwa wananchi wa eneo lile, ndiyo kusema hata kama kuna kiongozi na mwenyewe anahitaji huduma hiyo na mwenyewe lazima apewe. Kwa sababu hadi sasa hivi hatuna hospitali ambazo zimewekwa maalum kwamba mifugo, kwa mfano n'gombe au mbuzi akiugua abebwe apelekwe katika hospitali hizo. Kinachofanyika ni hawa Maafisa Mifugo kutembelea wafugaji katika aidha ranchi au katika maboma ya wafugaji hao. *(Makofi)*

Kwa hiyo, sioni kama kuna tatizo lolote kama Afisa Mifugo ataenda kutembelea boma la Mheshimiwa Silinde akaenda na la Hawa Ghasia na la Bwana Machalali. Mimi sioni kama kuna matatizo! Lakini kama ana ushahidi kwamba yupo kabisa anachukua muda wake wote kwa ajili ya kuhudia hilo, basi na lenyewe...

SPIKA: Mheshimiwa Waziri, nakuongezea dakika kumi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Spika, ahsante.

Mheshimiwa Spika, kama nilivyotangulia kusema, ni kwamba hatuna ushahidi wa suala hili.

Mheshimiwa Spika, kuhusu suala la kwamba baadhi ya Viongozi Waandamizi wanamiliki ardhi katika Wilaya ya Mvomero na yanaendelezwa bila wao kujua kwa fedha za Umma kwa kweli hili nalo ni sawa na lile, lakini pia nasema kama tunao, basi tupewe majina ili Serikali iweze kufanyia kazi.

Mheshimiwa Spika, suala la mashamba pori nadhani Naibu Waziri wa Ardhi na hata Waziri wa Ardhi wanalishughulikia hilo na Halmashauri zimekuwa zikielekezwa kupeleka maombi, kama kuna maeneo yana mashamba pori kumwomba Mheshimiwa Rais ayafute ili aweze kuyamilikisha kwa wananchi wengine.

Mheshimiwa Spika, pia kumekuwa na suala kwamba katika maeneo mapya ambayo tumeyateua bado hatujakamilisha uendelezaji. Napenda kuwahakikishia kwamba kupitia bajeti Serikali pia ilitoa fedha katika kila Halmashauri mpya Shilingi bilioni moja kwa ajili ya kujenga Ofisi na Shilingi milioni 500 kwa ajili ya kujenga majengo ya nyumba za watumishi.

Mheshimiwa Spika, bado naendelea kuwahakikishia kwamba kama Serikali tutaendelea kukamilisha ujenzi wa maeneo mapya yale ambayo tumeyaanzisha.

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Mbowe alisema kwamba tuache suala la kugawa maeneo mapya. Suala zima la kugawa maeneo mapya ni kuhakikisha kwamba tunasogeza huduma karibu na wananchi. Ukichukua Mkoa wa Kilimanjaro una *square kilometer* za mraba zisizofika 13,000 lakini inazo Wilaya sita na Halmashauri saba. Sasa huwezi kusema kwamba Wilaya ya Tunduru yenye *square kilometer* za mraba zaidi ya 18,000 iendelee kubaki na Mkuu wa Wilaya mmoja na Mkurugenzi mmoja, wakati *square kilometer* kama hizo eneo lingine zimeunda Mkoa na Wilaya.

Mheshimiwa Spika, kuna mahusiano makubwa baina ya ukubwa wa Mkoa na ukubwa wa Wilaya na umasikini uliopo; na udogo wa Mkoa na udogo wa Wilaya na maendeleo yaliyopo. Kwa hiyo, bado tutaendelea kugawa Mikoa na Wilaya pale Wilaya husika na Halmashauri watakapokuwa wanaomba na sisi tunapoona kwamba vigezo vya kufanya hivyo vimefikiwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, zipo Wilaya ambazo kwa kweli ukiziangalia huko nyuma hatuwezi kumzisema lakini kwa kweli lazima na zenyewe kipindi hicho ziligawiwa bila kufuata vigezo ndiyo maana sasa hivi tumeweka vigezo na ndiyo maana sasa hivi wanahamasisha kwa wenzao tusigawe kwa sababu wamejua tumeshtukia siri ya maendeleo ambayo huko mwanzo ilikuwepo ambapo watu wengine walikuwa hawajaiona. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, niendeleo tena kukushukuru wewe, kumshukuru Mheshimiwa Rais na kumshukuru Mheshimiwa Makamu wa Rais na Mheshimiwa Waziri Mkuu, kwa kuniamini kunituua kuwa Waziri kwa kipindi chote cha miaka kumi.

Mheshimiwa Spika, nawashukuru wananchi wangu wa Mtwara Vijijini kwa kunituua kuwa Mbunge wao kwa miaka kumi na Mheshimiwa Rais kuwaunga kwamba waliteua mtu sahihi.

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, naunga mkono hoja, ahsanteni. *(Makofi)*

SPIKA: Ahsante sana. Sasa namwita Mheshimiwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu, Sera, Uratibu na Bunge, dakika 30.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, SERA, URATIBU NA BUNGE: Mheshimiwa Spika, kwanza pia nami naomba nichukue nafasi hii nimshukuru sana Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama hapa. Nianze kwa kusema naunga mkono hoja ambayo imeletwa mbele ya Bunge lako Tukufu na Mheshimiwa Waziri Mkuu.

Mheshimiwa Spika, kwa dhati kabisa naomba nichukue nafasi hii nimshukuru sana Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa imani kubwa aliyoiionesha kwangu na kunituua kuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu, ninayeshughulikia masuala ya Sera, Uratibu na Bunge.

Naomba nimwambie Mheshimiwa Rais namshukuru sana kwa sababu amenipa nafasi ya kujifunza na kutoa mchango wangu kama Mtanzania katika kuleta maendeleo na kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ndani ya Serikali yake. Nasema ahsante sana.

Mheshimiwa Spika, lakini kwa namna ya pekee namshukuru sana Mheshimiwa Mizengo Peter Pinda, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa maelekezo, miongozo yake aliyokuwa akinipa na ambayo ameendelea kunipa, kunishauri ili niweze kutekeleza majukumu yangu kikamilifu. Nimegundua kwamba amenisaidia sana.

Waziri Mkuu ni mchapa kazi, mshauri mzuri na Kiongozi mzuri anayeweza kuonesha njia kwa Viongozi wake ili kuweza kufikia malengo kwa pamoja. Mheshimiwa Waziri Mkuu, nakushukuru sana na ninakuombea Mwenyezi Mungu aendeleo kukubariki. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee nawashukuru Mawaziri wenzangu tunaofanya nao kazi katika Ofisi ya Waziri Mkuu, lakini na Mawaziri wengine wote wa Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa ushirikiano wetu kwa pamoja na mimi mmekuwa mkinipa ushirikiano, kama Waziri mwenye dhamana ya uratibu wa shughuli mbalimbali za Serikali, naomba nichukue nafasi hii kuwashukuru Mawaziri wote, Naibu Mawaziri wote, Makatibu Wakuu wote, Naibu Makatibu Wakuu wote, Wakurugenzi na hasa wale waliopo katika Ofisi ya Mheshimiwa Waziri Mkuu.

Mheshimiwa Spika, sitakuwa na fadhila kama sitakushukuru wewe binafsi kwa dhati kabisa. Wewe ni mama, unajua kulea. Mimi nimefaidi matunda ya ulezi wako. Kwa kipindi cha takribani miaka nane umeniongoza. Waheshimiwa Wabunge wenzangu wakanipa heshima ya kuwa Mwenyekiti wa Bunge katika Bunge hili, lakini ni kwa sababu ya Uongozi wako. nakushukuru sana ulinionesha njia, ulinifundisha kuwa Kiongozi bora nikishirikiana na Wabunge wote. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee kabisa, nawashukuru sana Wabunge wa Chama cha Mapinduzi ndani ya Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Nimekuwa Katibu wa Wabunge hawa, lakini kwa umoja wetu, tumefanya kazi nzuri ya kuwaonyesha Watanzania CCM ndiyo yenyewe. Chama cha Mapinduzi kiko imara! *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge wenzangu wa Chama cha Mapinduzi, heshima mliyonipa ya kuwa Katibu wenu na kwa pamoja tumeweza na leo tunapomaliza kipindi hiki cha Ubunge Watanzania wanaona Wabunge wa Chama cha Mapinduzi tulivyoweza.

Mheshimiwa Spika, kwa umuhimu mkubwa, nawashukuru wananchi wa Jimbo la Peramiho, mara zote wamekuwa wakiniamini na hata mwaka huu wamesema wanaendelea kuniamini. Nawashukuru sana Wapiga kura wangu. Naendelea kuwathibitishia kuwa sitawaangusha, nitaendelea kuwatumikia kwa moyo wote na Mwenyezi Mungu atubariki, tuweze kushinda tena kwa kishindo katika uchaguzi wa mwaka 2010 na Jimbo lile libaki kwenye mikono ya Chama cha Mapinduzi na Serikali ya Chama cha Mapinduzi iendeleo kuongoza.

SPIKA: Nadhani ni mwaka 2015!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, SERA, URATIBU NA BUNGE: Mheshimiwa Spika, ni mwaka 2015. *(Kicheko)*

Mheshimiwa Spika, naomba kuchukua nafasi hii pia kwa namna ya pekee niwashukuru sana watoto wangu. Namshukuru sana mwanangu Victoria, Victor, Joachim, Ledina na Levina.

Mheshimiwa Spika, watoto hawa wamekuwa ni faraja kubwa katika maisha yangu. Pamoja na kuwa baba yao ametangulia mbele ya haki, lakini wamechukua nafasi kubwa ya kunifariji na kunipa nguvu katika kipindi chote cha utumishi wangu. Nawashukuru sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, naomba sasa nijikite katika hoja zilizotolewa na Waheshimiwa Wabunge mbele ya Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, hoja nyingi zinazohusu masuala ya uwekezaji zimeshatolewa ufafanuzi na Mheshimiwa Eng. Christopher Chiza, Waziri wa Nchi, Uwekezaji na Uwezeshaji. Baada ya kujibu hoja hizi, Mheshimiwa Waziri Mkuu atakuja mbele ya Bunge lako Tukufu atapata nafasi ya kutosha ya kutoa ufafanuzi wa maeneo mbalimbali yaliyojiri wakati akiwasilisha hotuba yake na michango ya Wabunge iliyojitokeza. Kwa hiyo, Mheshimiwa Waziri Mkuu muda huo utakapofika atakuja na kujikita katika maeneo mengi yahasuyo uendeshaji wa Serikali yetu na maeneo yaliyojitokeza.

Mheshimiwa Spika, masuala muhimu ambayo ningomba sasa nianze kuyapitia yanahusu suala zima la uchaguzi kwa namna moja ama nyingine, yanayohusu masuala mazima ya maafa, mwendelezo wa Mji wa Dodoma kwa maana ya Mamlaka ya kuendeleza Mji wa Dodoma, CDA, masuala yanayohusu UKIMWI, Madawa ya Kulevya, masuala yanayohusu Msajili wa Vyama na mengine ambayo yamejitokeza katika michango ya Waheshimiwa Wabunge.

Mheshimiwa Spika, hoja ya kwanza ninayotaka kujikita nayo ililetwa na Mheshimiwa Mbowe Kiongozi wa Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni. Mheshimiwa Mbowe alisema kwamba zoezi la kuandikisha Wapiga kura linasuasua sana na hii ni kutokana na upungufu uliotokana na Serikali kwa maana ya Tume ya Uchaguzi kutokuzingatia ushauri wa Mshauri Mwelekezi aliyetokana na Kampuni ya Kimarekani na akafanya ushauri wake wa kuishauri Tume ya Uchaguzi kuhusu mchakato mzima wa kura ya Maoni na Uchaguzi Mkuu.

Mheshimiwa Spika, naomba nilihakikishie Bunge hili, ni kweli tulipata mshauri mwelekezi aliyekuja kufanya kazi hiyo. Kwa mujibu wa Sheria ya Uchaguzi, Daftari la Wapigakura huboreshwa mara mbili kati ya chaguzi kuu mbili katika miaka mitano. Lengo la kuboresha daftari hili mara mbili ni kupunguza ukubwa wa kazi na kuhakikisha kila raia mwenye sifa ya kupiga kura anaandikishwa kwa kuwa mfumo uliokuwa unatumika awali ulikuwa na changamoto nyingi na Serikali iliamua sasa kubadilisha mfumo huo wa uboreshaji wa daftari kaja katika mfumo mpya wa kutumia BVR.

Mheshimiwa Spika, mshauri huyo ambaye anaitwa Darrell Geusz wa Kampuni ya *IPSITI* ya Marekani, aliajiriwa na kugharamiwa kwa msaada wa Shirika la Umoja wa Mataifa *UNDP* kwa ajili ya kushauri namna ambavyo Tume ya Uchaguzi ingeweza kuboresha Daftari la Wapigakura kwa ajili ya kura ya maoni. Ushauri aliotupa, naomba Watanzania watuelewe alitushauri nini.

Mheshimiwa Spika, Mshauri huyo Mwelekezi alishauri ya kwamba, Tume ya Taifa ya Uchaguzi, Kuboresha Daftari la Wapigakura la zamani na kuitumia kwa ajili ya kura ya maoni. Wakati huo huo akashauri tena, Tume ya Taifa ya Uchaguzi iendelee kuandikisha wapigakura kwa mfumo wa BVR kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu wa Oktoba, 2015.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, alitushauri tuboreshe madaftari mawili; tuboreshe daftari la awali kwa ajili ya kura ya maoni, lakini tuboreshe Daftari la Uchaguzi Mkuu wa 2015 kwa kutumia mfumo mpya wa BVR.

Mheshimiwa Spika, Tume ya Taifa ya Uchaguzi haikukubaliana na ushauri huo. Kwa sababu gani? Ni kwa sababu kulikuwa na ongezeko kubwa la gharama ya matumizi ya uboreshaji wa madaftari hayo yote mawili kwa mara moja.

Mwaka 2010 tulipokuwa tunaboresha Daftari la Wapigakura kwa mfumo ule wa zamani ilitugharimu takribani Shilingi bilioni 72. Bajeti tuliropanga kwa ajili ya kuboresha daftari kwa mfumo mpya wa BVR kwa mwaka huu 2015 ilikuwa ni jumla ya Shilingi bilioni 218. Sasa kama tungekubaliana na ushauri huo, ina maana kungekuwa na ongezeko kubwa la fedha katika kuboresha madaftari haya yote mawili. Gharama ingekwenda takribani kama Shilingi bilioni 321.

Mheshimiwa Spika, hivi ni kweli katika nchi hii ya Tanzania, ni kila tu mshauri akitushauri kitu kiwe kizuri au kibaya ni lazima tufuate? Siyo lazima tufuate. Tutafuata ushauri ambao tunaona una tija kwa maendeleo ya nchi yetu; na katika kipindi hiki kigumu ambacho Taifa letu lina matatizo ya fedha, siyo lazima tuendelee tu kufuata kila kitu eti kwa sababu tumeshauriwa. Kwa hiyo, kwa kweli Tume ya Uchaguzi iliona kwamba siyo lazima kufuata kila kitu kilichoshauriwa.

Mheshimiwa Spika, ilitolewa hoja tena na Kiongozi wa Kambi ya Upinzani Bungeni, akisema kwamba Tume ya Taifa ya Uchaguzi iseme ukweli kuhusu mwenendo na mchakato wa uandikishaji wa wapigakura kwani hali halisi inaonyesha kuwa haiwezi kumaliza zoezi hili kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, kwanza kabisa naomba niwaambie Watanzania na Waheshimiwa Wabunge, uchaguzi mwezi Oktoba upo pale pale. Hakuna kitakachobadilika na tunakwenda kufanya uchaguzi. Nawaambia Watanzania, Serikali inaamini imetimiza wajibu wake wa kutosha, ina haki ya kuingia kwenye uchaguzi na sina shaka kwamba Serikali hii itashinda tena. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, sasa kama Serikali inaamini itashinda, ni kwanini iwe na hofu ya kutokufanya uchaguzi mwaka huu wa 2015 Oktoba? Hata hivyo, kitu kingine kikubwa hapa ni mwenendo mzima wa uandikishaji.

Tume ya Taifa ya Uchaguzi pamoja na kufahamu umuhimu wa zoezi hili la uandishaji wa wapigakura, inaendelea kuhakikisha kwamba vifaa vyote vipo tayari ikisaidiana na Serikali. Naomba niwaarifu Watanzania na Bunge zima kwamba mpaka sasa BVR kits 4,850 zimeshaingia na zimeshaanza kazi. Sasa kama hivyo ndivyo, uchaguzi huu utafanyika kwa sababu zoezi la kuandikisha wapigakura katika mikoa mingi kwa wakati mmoja linaweza sasa kufanyika.

Mheshimiwa Spika, kwa sasa Tume imeshakamilisha uboreshaji katika Mkoa wa Njombe wote tunafahamu; na inaendelea na uboreshaji katika Mkoa wa Mtwara, Lindi, Ruvuma na Iringa; na kuanzia tarehe 18 Mei, Tume itaanza uandikishaji katika Mikoa mingine nane kwa pamoja na mikoa hiyo ni Dodoma, Mbeya, Katavi, Rukwa, Singida, Tabora, Kigoma na Kagera, kwa vifaa hivyo vilivyopo sasa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kama kwa vifaa hivyo vilivyopo sasa kama tungesema ni hivyo tu vitumike mpaka tuweze kuandikisha wapigakura wote, itatumia takribani siku kama 60 kuandikisha Watanzania wote. Sasa siku 60 bado tunasema kwamba hazitutoshi kuingia kwenye uchaguzi Oktoba, 2015? *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, mwezi huu wa Tano tunategemea kupokea BVR kits zilizobakia 3,150 na kufikisha idadi ya kits 8,000. Kama mwezi huu wa tano, tutakuwa na kits 8,000 na hizo zote tukazitawanya nchi nzima ya Tanzania, labda tuchukue tu kwa hesabu za kawaida, kila BVR kit moja ikawa inaandikisha watu 100 kwa siku, ina maana kwa siku kwa BVR kits zote 8,000 tutakuwa tunaandikisha watu 800,000 kwa siku moja.

Mheshimiwa Spika, ngoja tu niseme, tukiandikisha watu 800,000, ina maana tutatumia siku 30 kukamilisha wapigakura wote wa Tanzania kuwa wameshaandikishwa.

Hata hivyo, ngoja niseme kitu, hebu nipunguze tu; niseme kwamba inawezekana kwamba hizo BVR kits zote 8,000 zisiwe zinafanyakazi zote, tutoe tu hata BVR kits 1,000 zinazotumika kwa mafunzo, zinazotumika kama tahadhari na vitu vingine. Tubakiwe tu na BVR kits labda 7,000. Sasa zile 7,000 halafu tupunguze tu tuchukue siku kama 25 tu, wala tusichukue siku 30; tutaweza kuandikisha kwa siku 25 watu milioni 17 kwa muda wa siku 25.

Mheshimiwa Spika, sasa kama hesabu ni hizo, ambazo ni hesabu za watoto wetu tu tunaopeleka shule sasa hivi, ni nani leo anaweza kusimama mbele ya Taifa hili na kusema Serikali haiipo serious na Uchaguzi wa mwaka 2015? *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, naomba nichukue nafasi hii kuwaambia Watanzania kwamba uchaguzi upo, waendeleo kujiandaa kuchagua viongozi bora ambao wataendelea kuliendesha Taifa hili katika misingi ya amani na utulivu. Wasipotoshwe!

Mheshimiwa Spika, nawaomba Viongozi mbalimbali wa Vyama vya Siasa, uchaguzi ni suala nyeti katika maisha ya Watanzania wetu kwa mwaka huu wa 2015. Jambo lolote

litakaloletwa katika suala zima la uchaguzi, linaweza kuipeleka nchi hii katika maafa ambayo hayana maana. Serikali imejipanga, inalisimamia hili na itafanya kazi yake kama inavyotakiwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, wala sina hofu! Mwezi Desemba, 2014 tulimaliza hapa uchaguzi wa Serikali za Mitaa. Maneno yalikuwa ni haya haya, uchaguzi haupo, hautafanikiwa! Maneno yalikuwa ni hayahaya kwamba Serikali ya Chama cha Mapinduzi haitashinda kwenye Uchaguzi wa Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, hayawihayawi yalikuwa; Uchaguzi wa Serikali za Mitaa ukafanyika; kipigo kikapigika; ushindi ukapatikana! Walioshinda wanajijua ndani ya Bunge hili ni akina nani. Nawaomba Watanzania waendele kuwa na imani, Serikali yetu inafanya kazi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na hoja hapa kwamba Tume haijatoa Taarifa ya kutosha kwa wadau wote kuhusu teknolojia ya BVR. Pia, Kiongozi wa Kambi ya Upinzani alisema hata Kampuni inayotengeneza mashine zinazotumika haijulikani. Alielekeza kwamba hiyo software ya program yetu ambayo iko kwenye BVR Kits hawajui inamilikiwa na nani! Akasema kwa ujumla kwa kweli, hakuna ushirikishaji wowote kwa wadau.

Mheshimiwa Spika, lakini naomba niseme kitu kimoja; Tume ya Uchaguzi wala haifanyi mambo haya kwa kificho. Ingekuwa inafanya mambo haya kwa kificho, tungeweza kusema Watanzania wayaamini maneno haya.

Mheshimiwa Spika, tumekuwa tunaangalia kwenye vyombo vya habari, Vikao vya Wadau wa Uchaguzi vimefanyika kuwaelekeza matumizi ya teknolojia hii na kuwaonesha mashine za BVR zinavyofanya kazi hata kabla ya kuanza rasmi kwa matumizi ya mfumo huu, kazi hiyo ilifanyika.

Mheshimiwa Spika, naomba niseme na Watanzania wanisikie; baadhi ya Viongozi Wakuu wa Vyama Vya Siasa na wengine wako humu humu ndani ya Bunge, walishiriki katika Vikao hivyo. Wakaenda kuangalia huo mfumo mpya unavyofanya kazi.

Mheshimiwa Spika, haitoshi, Tume ilikutana na wadau katika nyakati mbalimbali. Ngoja nikupe tu uthibitisho! Viongozi wa Vyama vya Siasa, ngazi ya Taifa, na ninaposema Viongozi wa Vyama Mbalimbali vya Siasa ngazi ya Taifa, Waheshimiwa Wabunge mnawajua hao Viongozi ni akina nani, wakiwemo Viongozi wa UKAWA, napo kuna Viongozi wa ngazi za juu wa Vyama vya Taifa.

Mheshimiwa Spika, tarehe 16 Juni, 2014 tarehe 10 Desemba, 2014; tarehe 12 Februari 2015 na juzi tu tarehe 11 Mei, 2015; Viongozi hao wote wamekutana na Tume ya Uchaguzi kujadiliana masuala mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, ukinirohusu, hapa nina orodha ya majina ya Viongozi hao wakubwa, saina zao waliohudhuria Vikao hivyo vyote, majina yao ninayo hapa, ukinirohusu nitayaweka Mezani na hata posho walizolipwa kwenye Kikao hicho, ninazo hapa. Leo hoja inatolewa hapa kwamba hawashirikishwi! Siyo kweli! Naomba Watanzania wajue, wanashirikishwa na wanatoa maoni yao na Tume imekuwa ikizingatia maoni yao kila wanapokutana nao. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, Tume ya Uchaguzi pia imeshirikisha Vyombo vya Habari hata kwenye Mikoa, Wahariri Waandamizi wa Vyombo vya Habari, Viongozi wa Dini, Mashirika ya Maendeleo na Asasi za Kiraia.

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Mheshimiwa Spika, vilevile naomba nivishukuru sana Vyombo vya Habari, mpaka redio zile za jamii katika Mikoa ambako Tume inaendelea kuboresha Daftari letu; Viongozi wa Serikali za Mitaa wameshirikishwa ni Wadau wakubwa na wanatusaidia sana. Kwa Mbunge ambaye anajua umuhimu wa suala hili, anaelewa pia ushiriki wake katika suala hili la uandikishaji.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, naomba kukuthibitishia wewe na Bunge lako Tukufu, Tume imezingatia ushirikishwaji wa wadau. Kama nilivyosema, Waheshimiwa Wabunge wakitaka ushahidi nitauweka Mezani kwa sababu kila wadau walioshiriki, majina yao yako hapo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, *software* ya BVR imetengenezwa na kampuni ya Waymark kwa kushirikiana na Kampuni ya *Lithotech* ambao ni watengezejai wazoefu wa mashine hizi za BVR kulingana na matakwa ya Tume ya Uchaguzi ya Taifa. Lakini uendeshaji wa *software* hiyo unafanywa na Tume ya Taifa ya Uchaguzi. Hao ndio wanaofanya kazi hiyo ya kuangalia suala zima la uendeshaji wa *software* hiyo.

Mheshimiwa Spika, nawaomba Watanzania wajitokeze kwa wingi kujiandikisha katika daftari hili. Narudia. Nawaomba Watanzania, jitokezeni kwa wingi, iwe vijana, iwe akinamama, iwe wazee na makundi mengine yote! Mwaka huu ni wa uchaguzi, naomba mjitokeze kwa wingi.

Mheshimiwa Spika, yuko Mbunge mmoja wa UKAWA amesema humu ndani kwamba hawa Watanzania wanahitaji *contractor* awafanyie kazi katika akili zao ili wasikichague Chama cha Mapinduzi.

Sasa naomba niwaambie Watanzania, maneno kama haya ni ya kejeli kwenu, msiyajali. Haijatokea katika maisha Wawakilishi wenu wakatumia maneno hama hayo katika kuwafundisha namna ya kuchagua viongozi wenu bora. Tumieni akili yenu, hakikisheni mnajiandikisha, mkafanye kazi ya Kikatiba mnayohitajika kuifanya.

Mheshimiwa Spika, eneo lingine lilikuwa ni maboresho ya Sheria za Uchaguzi, yatafanyika lini na lini yatawasilishwa Bungeni?

Mheshimiwa Spika, Serikali imeshapitia Sheria hizo zote, imeshaziangalia na sasa hivi tunaendelea na namna ambavyo tunaweza kupata nafasi ya kuona ni namna gani tunaziboresha, zipi, kwa wakati upi na kwa kuzingatia Kanuni na Utaratibu wa Bunge lako. Kwa hiyo, tutakapokuwa tumemaliza hayo, kwa kutumia Vikao vyako vya Kikanuni, utaipa Mwongozo Serikali na Serikali itatekeleza Mwongozo wako wa Kikanuni ili tuone kama yako masuala ya msingi yanayohitajika yaweze kufanyiwa kazi.

Mheshimiwa Spika, lilitokea hapa suala la Majimbo gani ambayo yatahusika na mpango wa kupitiwa na mipaka mipya na Waheshimiwa Wabunge walitaka kujua?

Mheshimiwa Spika, mchakato huo umeshaanzishwa na Tume na ni kati ya michakato ya maandalizi ya Uchaguzi Mkuu unaokuja. Viko vigezo ambavyo vimetolewa; Sasa yale Majimbo ambayo yatakidhi vigezo hivyo, lakini pia yatakidhi namna halisi ya mahitaji ya uendeshaji bora wa shughuli za Bunge, basi Majimbo hayo yatatambulika tu. Nasi kama Serikali, tumewaagiza Tume, jambo hilo waliangalie kwa haraka, walisimamie vizuri, liendane na wakati, lisilete mgongano katika maandalizi ya uchaguzi wetu. Ukizingatia kwamba wanawake wa Tanzania wanayo ajenda yao ya 50/50! Nayo hiyo ni ajenda ambayo ni lazima iangaliwe.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, yako mambo mengi hapa ya kuyatazama, lakini niwatoe hofu Watanzania wote kwamba Serikali inatambua hayo mambo yote ya kimsingi na

itayafanyia kazi. Kikubwa ni kuendelea kuwasimamia wenzetu wa Tume ya Uchaguzi waweze kufanya kazi yao vizuri kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, Wabunge wenzangu wote na Watanzania wote, nawathibitishia kwamba tumejipanga vizuri. Serikali imara ya Chama cha Mapinduzi itaendelea kuhakikisha katika awamu hii inaondoka madarakani ikiwa imeacha heshima kama zilizotanguliwa na Serikali zilizopita. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, tuliambiwa pia na Mheshimiwa Maryam Msabaha tutoe maelezo ni lini zoezi la uandikishaji wapigakura litafika kule Zanzibar? Kwa mujibu wa Sheria ya Uchaguzi, jukumu la kuandikisha wapigakura Zanzibar linaratibiwa na Tume ya Uchaguzi Zanzibar.

Kwa hiyo, suala zima la kuandikisha wapigakura wenye sifa kwa maana ya vigezo vya ukaazi, kwa wakaazi waishio Zanzibar kwa muda usiopungua miezi 36 na mambo mengine yatazingatiwa na Tume ile ya Uchaguzi ya Zanzibar itatuongoza. Lakini tutatumia mfumo huu huu wa BVR ambao umekuwa ukitumika. Tutaendelea na Daftari la Wapigakura Zanzibar kuliboresha kwa namna ambayo tutakuwa tunaona linahitaji kuboreshwa kwa kutumia mfumo huu wa BVR.

Mheshimiwa Spika, Tume ya Uchaguzi itaandikisha wapigakura ambao hawatakuwepo kwenye Daftari la Wapiga Kura Zanzibar na ambao wana sifa ya kupiga kura ya kumchagua Rais kwa sababu kule kuna wapigakura wetu watakaomchagua Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Uandikishaji huo unatarajiwa kufanyika kabla ya mwezi Agosti, 2015. Vilevile kule mnajua tunayo pia Majimbo ambayo yatatakiwa kusimamiwa na Tume zetu za Uchaguzi.

Kwa hiyo, nimhakikishie Mheshimiwa Mariam Msabaha, kama anagombea kwenye Jimbo la Mbunge wa CCM kule ajiipange sawasawa, kazi siyo ndogo, lakini suala la uandikishaji litafuata kanuni, taratibu na sheria za nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na hoja nyingine kwamba Serikali itoe ufafanuzi wa kuhusu uwezekano wa kuwepo kwa kura ya maoni ili kujenga uelewa wa pamoja. Kwa mujibu wa Sheria ya Kura ya Maoni, Tume ya Uchaguzi inatakiwa iboreshe kwanza Daftari la Kudumu la Wapigakura. Kwa hiyo, sisi tunawaachia Tume ya Uchaguzi watuboreshee daftari, wataendelea kutupa mwongozo.

Mheshimiwa Spika, kanuni zako zinakataza kutanguliza shughuli za mbele, kwa hiyo, haraka haraka haina baraka; Tume ya Uchaguzi watatuambia, Kura ya Maoni itapigwa kwa wakati ule utakaokuwa utakaofaa kwa kiasi cha kutosha.

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na hoja za Msajili wa Vyama. Ofisi ya Msajili wa Vyama, Mheshimiwa Jasson Rweikiza na Wabunge wengine wengi wa CCM na Upinzani, walishauri Ofisi ya Msajili wa Vyama Vya Siasa iendelee kuratibu kwa karibu masuala ya maridhiano kwa Vyama vya Siasa kupitia Baraza la Demokrasia Tanzania (TCD)!

Mheshimiwa Spika, tunasema kwamba umuhimu wa kufanya maridhiano ndani au baina ya Vyama vya Siasa kupitia Ofisi ya Msajili wa Vyama; Ofisi ya Msajili wa Vyama imekuwa ikifanya hivyo, lakini inafanya hivyo siyo kupitia TCD. Kwa mujibu wa Sheria, chombo kinachoeleweka na kinachofahamika ni Baraza la Vyama vya Siasa lililoanzishwa chini ya kifungu cha 21 (b) cha Sheria ya Vyama vya Siasa, Na. 5 ya mwaka 1992. Kwa hiyo, Baraza ndilo lenye kazi hiyo.

Mheshimiwa Spika, Baraza hilo limekuwa likifanya hiyo kazi. Nami nampa pole sana Msajili wetu, kwa kweli Mheshimiwa Jaji wetu, Msajili anajitahidi kuhakikisha kwamba migogoro

kwenye vyama inaondoka, ingawa viko Vyama vingine ni kazi kweli kweli! Leo wamefukuzana, Msajili asaidie! Leo wanaweka Wabunge wa Mahakamani, Msajili asaidie! Kwa hiyo, Msajili ana kazi kweli! Ana kazi sana! Lakini tunampa moyo na anaifanya kazi yake vizuri na tunamwomba aendelee kufanya kazi yake vizuri. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, pia kulitolewa hoja kwamba Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa iendelee kuchukua hatua stahiki kwa Vyama vya Siasa vinavyokiuka taratibu za uendeshaji wa shughuli za kisiasa!

Mheshimiwa Spika, nakuthibitishia, Vyama vya Siasa vina wajibu wa kuzingatia matakwa ya Sheria ya Vyama vya Siasa Na. 5 ya mwaka 1992, kama ilivyorekebisha pamoja na kanuni zake na Kanuni za Maadili ya Vyama vya Siasa ya Mwaka 2007, pamoja na Sheria nyingine ambazo ziko katika nchi yetu ya Tanzania.

Mheshimiwa Spika, kipengele hiki kimekuwa wakati mwingine kikikiukwa sana na Vyama katika nchi yetu kwa kutafuta miavuli ya namna mbalimbali tu ya kujifunika. Naomba niwathibitishie Watanzania, Msajili wa Vyama kwa kupitia sheria hizi nilizozisema hapa, yuko imara na ataendelea kwa mujibu wa sheria kusimamia nidhamu na wajibu wa Vyama katika kuzingatia sheria kuendesha Vyama vyao vya Kisiasa nchini. Kwa hiyo, hilo halina shaka na sisi tumesema kama Serikali, tutaendelea kuona kwamba Msajili anafanya kazi zake kwa mujibu wa sheria.

Mheshimiwa Spika, lingine ni Msajili wa Vyama vya Siasa kwa kushirikiana na Tume ya Taifa ya Uchaguzi, kwamba watoe elimu kuhusu Sheria ya Gharama za Uchaguzi ya Mwaka 2010 na Sheria ya Taifa ya Uchaguzi, Sura ya 343 kwa wadau kabla ya uchaguzi. Tumekubaliana kwamba, ni muhimu kwa kweli Sheria hii ya Gharama za Uchaguzi iweze kutolewa elimu. Msajili wa Vyama ameshaandaa utaratibu.

Mheshimiwa Spika, tutakuomba hata wewe, ikiwezekana, Waheshimiwa Wabunge wapate nafasi siku moja ya kujelimisha zaidi kuhusu Sheria hizi za Uchaguzi kwa sababu wao ni wadau wakubwa. Sheria ya Gharama za Uchaguzi na Sheria nyingine. Tutakuomba sana utatafutie utaratibu ili Waheshimiwa Wabunge waweze kupata nafasi ya kupitishwa katika sheria hizi na kujijandaa vizuri kwenye uchaguzi. Vinginevyo inaweza kuwa kazi kidogo.

Mheshimiwa Spika, zilitolewa hoja kuhusu Ofisi za Wabunge, kuhakikisha kwamba Ofisi ya Waziri Mkuu inasimamia majengo ambayo bado yako mikononi mwa Ofisi ya Waziri Mkuu, kupitia TAMISEMI, yanarudishwa kwenye Bunge ili Ofisi hizo ziweze kuwa chini ya Bunge, ziendelee kusimamiwa na Ofisi ya Bunge.

Mheshimiwa Spika, tumelichukua suala hilo, tutaendelea kulifanyia kazi na tutahakikisha haraka iwezekanavyo basi Ofisi hizo zirudi katika mikono ya Bunge na ziweze kusaidiwa kufanyiwa utaratibu wa Kikanuni kama ilivyokuwa katika Ofisi nyingine zilizoanza sasa.

Mheshimiwa Spika, kwenye ustawishaji wa Makao Makuu Dodoma, kulikuwa na hoja hapa iliyotolewa na Kiongozi wa Kambi ya Upinzani Bungeni na Mbunge wa Dodoma Mjini. Mbunge wa Dodoma Mjini alisisitiza tu kwamba, Serikali iendelee kuangalia ni namna gani wananchi hawapati migogoro na bughudha katika kuendeleza Makao Makuu ya Nchi hapa Dodoma. Hilo tutaendelea kulizingatia.

Mheshimiwa Spika, Lakini Kiongozi wa Kambi ya Upinzani alisema ni kwa nini nyumba za watu hapa Dodoma zimekuwa zikibomolewa bomolewa, wakati mwingine bila kulipwa fidia? Sasa mimi niseme, upimaji wa viwanja katika Mji wa Dodoma unagawanyika katika sura mbili;

yako maeneo ambayo yalitwaliwa na Serikali katika miaka ya 1970 chini ya Sheria iliyokuwa wakati huo ya Kuanzisha Makao Makuu ya Nchi hapa Dodoma. Sasa maeneo hayo kwa kweli, kama ni fidia yalishakamilishwa.

Mheshimiwa Spika, tumeendelea kulipa fidia katika maeneo ambayo yanatakiwa kutwaliwa sasa hivi. Kwa mfano, tumetenga Shilingi bilioni tatu kulipa fidia ya maeneo kama ya Mkarama, Mkonze na Michese. Haya yote, fidia tumeshatenga na tutailipa kwa mwaka huu wa fedha, lakini tunaendelea kuboresha barabara katika Makao Makuu ya Mji wa Dodoma na vitu vingine vya namna hiyo.

Mheshimiwa Spika, niseme tu kwamba, Kiongozi wa Kambi ya Upinzani jana wakati anachangia alitulaumu sana Serikali ni kwa nini hatujatengeneza *Master Plan* ya Mji wa Dar es Salaam! Lakini kwenye Taarifa yake analaumu ni kwanini tunaendelea kupanga Mji wa Dodoma? Sasa unaona hizo kauli zinavyoji-*contradict*!

Mheshimiwa Spika, sasa sisi tumeshaweka *Master Plan* ya Mji wa Dodoma, tutaendelea kuifuata ili yanayotokea Dar es Salaam yasije kutokea hapa Dodoma.

Mheshimiwa Spika, kwenye suala la maafa, Waheshimiwa Wabunge walizungumza sana hapa, lakini nianze kwa kuwapa pole sana wananchi wa Mkoa wa Dar es Salaam kwa maafa ambayo yamewakuta. Niendeleo kusema kwamba Mheshimiwa Rais amekwenda kuangalia maafa ya Dar es Salaam, ametoa maagizo kwa Serikali. Mheshimiwa Rais, Mheshimiwa Waziri Mkuu na Viongozi wengine wa nchi wamekuwa wakitembelea maeneo mbalimbali ya nchi yetu wanapopata maafa na hiyo ni kuonyesha uongozi bora. Naomba nimshukuru sana Mheshimiwa Rais na Mheshimiwa Waziri Mkuu kwa kuwa mfano.

Mheshimiwa Spika, maagizo yaliyotolewa na Rais kwa ajili ya kushughulikia maafa ya Dar es Salaam, Mheshimiwa Waziri Mkuu atazungumza, sisi kama Serikali tumeyapokea. Mheshimiwa Rais akishatoa maagizo, kazi yetu ni kutekeleza.

Waheshimiwa Wabunge wa Dar es Salaam, tutakuwa sambamba, tutaendelea kushauriana na kuona namna gani tunamaliza hiyo kero. Pia tutaendelea kuzingatia maafa katika nchi nzima. Sasa hivi tuna upungufu wa chakula katika Mikoa Wilaya 23 na Mikoa 12. Tumejiandaa, tutaendelea kutoa chakula na tutaendelea kujitahidi kuwasaidia Watanzania wanapopata maafa.

Mheshimiwa Spika, niendeleo kusema kwamba tumepitisha Sheria hii Mpya ya *Management* ya Maafa. Sheria hii itatusaidia sana na hasa tukishaanzisha ile *Agency* ambayo tunafikiri ndiyo itatusaidia.

Mheshimiwa Spika, kwenye madawa ya kulevyo, Mheshimiwa Diana Mng'ong'o na Waheshimiwa Wabunge wengi wametushauri Serikali tuangalie sana namna gani tunaongeza Hospitali ambazo zitakuwa zinatoa ile *methodin* kwa ajili ya kuwa-*rehabilitate* waathirika wa madawa ya kulevyo. Ushauri huo tunauzingatia.

Mheshimiwa Spika, pia Kamati ya *UKIMWI* imesema sana kuona namna gani tunaendelea kukusanya nguvu ya kudhibiti madawa ya kulevyo. Haya yote tumeyazingatia.

Mheshimiwa Spika, lakini kwenye suala la *UKIMWI*, Mheshimiwa Diana Chilolo, Mheshimiwa Mng'ong'o, Waheshimiwa Wabunge wengi wameipongeza Serikali kuanzisha ule mfuko wa *UKIMWI*. Tunapokea hizo pongezi zao kwa nguvu moja na Serikali imetenga Shilingi bilioni tatu za kuanzishia huo mfuko na tumesema kwamba, mfuko huo utakuwa na vyanzo

endelevu, lakini vilevile katika kuchangia mfuko huo tutaendelea pia, ku-*fund raise* kutokana na wadau mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, hata Kanuni yako ingekuwa inaruhusu hata leo tungewaomba Wabunge waoneshe mfano kwa kuanza kuchangia Mfuko huo wa *UKIMWI*, ili kusaidia kuongeza dawa kwa ajili ya wenzetu wanaoishi na virusi vya *UKIMWI* hapa nchini. Lakini tuko pamoja, tutaendelea kufanya kazi hiyo kwa pamoja.

Mheshimiwa Spika, muda ni mdogo, lakini mambo ni mengi, naomba niseme tu majibu yetu yote tutayaandaa na tutaleta kitabu ambacho kila Mbunge ataona majibu ya maswali yake. Naomba nimalize kwa kuwashukuru sana Waheshimiwa Wabunge, tumefanya kazi nzuri kwa kipindi hiki cha miaka mitano ndani ya Bunge la Jamhuri ya Muungano na Tanzania, na shukrani za pekee ziwaendee Waheshimiwa Wabunge wa Chama cha Mapinduzi na Viongozi wote wa Serikali. Niseme tu kwamba maneno haya yasitukoseshe usingizi. Kelele za mpangaji haziwezi kumzuia mwenye nyumba kulala usingizi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, mwisho kabisa, naendelea kuwashukuru sana wapigakura wangu wa Jimbo la Peramiho, nawaambia habari ni ile ile, mwendo ni ule ule. Hapendwi mtu, Chama cha Mapinduzi, Jimbo la Peramiho ni CCM.

Mheshimiwa Spika, nakushuru, naomba kuwasilisha. *(Makofi)*

SPIKA: Ahsante sana.

Waheshimiwa Wabunge, naomba niwatambue baadhi ya wageni tulionao hapa ndani. Kwanza kabisa ninaye mgeni wa Mheshimiwa Freeman Mbowe, Kiongozi wa Kambi ya Upinzani Bungeni, ambaye ni Ndugu Prosper Makonya, kutoka Dar es Salaam. Ahsante sana, karibu sana. *(Makofi)*

Halafu tuna wageni 11 wa Mheshimiwa Dkt. Kebwe - Naibu Waziri wa Afya na Ustawi wa Jamii ambao ni Walimu na wanafunzi kutoka Shule ya Msingi Tuiboki Sengereti wakiongozwa na Meneja wa Shule Ndugu Grace Godfrey Nyambwe. Shule hii imekuwa ya kwanza Kitaifa kwenye mtihani wa Darasa la Saba, mwaka 2014. Sasa namwomba Mwalimu Grace Godfrey Nyambwe asimame kwanza. Yuko wapi? Ahsante sana Mwalimu kwa kufanya kazi nzuri sana! Sasa naomba na wanafunzi wako wasimame kama wapo, ama Walimu wenzio. Ahsante, kwa hiyo, mmewakilisha wenzenu! Karibu sana. *(Makofi)*

Tunaye mgeni wa Mheshimiwa Salum Khalfan Barwany, ambaye ni Ndugu Godfrey Mbowe. Ndugu Mbowe huyu sio Mbowe Kiongozi, ni mwinginel. Yeye ni Mweka Hazina wa Mheshimiwa Barwany *Albinism Development Fund (BADEF)*. Ahsante, kazi njema, tunakushukuru sana. Sasa tumwite mtoa hoja, Mheshimiwa Waziri Mkuu! *(Makofi)*

WAZIRI MKUU: Mheshimiwa Spika, naomba kwanza ridhaa yako niweze kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kunipa afya njema hadi leo hii ninapohitimisha majadiliano ya bajeti ya Ofisi ya Waziri, Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu, pamoja na Ofisi ya Bunge kwa mwaka 2015/2016.

Mheshimiwa Spika, katika majadala huu, jumla ya Waheshimiwa Wabunge 164 wamechangia. Waheshimiwa 144 walichangia kwa kuzungumza moja kwa moja hapa Bungeni na Waheshimiwa Wabunge 20 wamechangia kwa njia ya maandishi. Kwa hiyo, kama ilivyo ada miaka yote, wachangiaji idadi imekuwa ni kubwa kipindi chote.

Mheshimiwa Spika, kwa madhumuni ya kuokoa muda kidogo, naomba vilevile ridhaa yako ili maji yao yaingizwe kwenye *Hansard* moja kwa moja. Lakini wingi wachangiaji hawa kwa mwaka huu unaonyesha kwa upande kimoja kipindi chenyewe tulichopo lala salama, kwa hiyo, nadhani kila mmoja alitaka asikike na asikike kwa staili mbalimbali, lakini kubwa ni kwamba tunawashukuruni sana kwa michango yenu wote kwa ujumla wenu.

Mheshimiwa Spika, tumejitahidi kujibu baadhi ya hoja kupitia Mawaziri na Naibu Mawaziri lakini najua zimebaki bado nyingi, nitajitahidi nami kujaribu kujibu baadhi ya hoja, kwa sababu nitakuwa mwongo kama nitasema nitazijibu zote, muda hautaweza kuturuhusu; lakini tutajitahidi kadiri tutakavyoweza hoja zote kwa ujumla wake tutazitengeneza majibu na tutazigawa kwa Waheshimiwa Wabunge ili muweze kupata nafasi ya kuona namna tulivyojaribu kuyajibu.

Kwa hiyo, kwa mujibu wa kanuni za kudumu za Bunge, kanuni ya 99(9) inayohusu kujadili bajeti za Wizara, naomba sasa nichukue nafasi hii kujibu na kufafanua baadhi ya maeneo kama nilivyokuwa nimesema.

Mheshimiwa Spika, naomba nianze na maeneo yanayohusu kwanza Tume ya Taifa ya Uchaguzi. Waheshimiwa Mawaziri wamejitahidi wamejaribu kuyaeleza maeneo hayo vizuri nami nitapitia pengine kwa msisitizo na katika baadhi ya maeneo nitajaribu kuonyesha nini hasa tulitakiwa tufanye.

Mheshimiwa Spika, hoja ya kwanza ilihusu kuchelewa kutoa fedha kwa ajili ya kuboresha Daftari la Kudumu la Kupiga Kura; na wako walichangia ni pamoja na Kiongozi wa Kambi ya Upinzani.

Ninaloweza kusema tu hapa ni kwamba jambo hili linatawaliwa na mambo mengi; uwezo wa Serikali kwa kipindi kinachohusika, lakini sehemu kubwa ni vilevile mpango ulivyokuwa umewekwa katika kuhakikisha kwamba jambo hili tunalifikisha mwisho na kuhakikisha kwamba Watanzania wanatumia haki yao kwa kadiri itakavyowezekana.

Mheshimiwa Spika, kama alivyosema Mheshimiwa Mhagama, isije ikafirika kwamba pengine kwa kufanya hivi kulikuwa na hila au kujaribu kutafuta namna ya kuongeza muda, hapana. Hakuna mwenye niaya kutaka tufanye hivyo na wala hatutaki tuende huko na Mheshimiwa Rais ameshasema wazi wazi, hataki kwenda huko. Kwa hiyo, tusimshurutishe kutaka kwenda huko. Kazi yetu sisi wasaidizi wake ni kuhakikisha kwamba lengo linafikiwa, uchaguzi unafanyika mwezi Oktoba kama ambavyo imekwisha fafanuliwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, vile vile kulikuwa na hoja kwamba pengine siku saba zilizopangwa ni kidogo katika uandikishaji. Uzoefu tulioupata katika uandikishwaji wa wapiga kura umeonyesha kwamba siku saba ni kweli zinaweza zikaonekana zitoshe hasa katika baadhi ya maeneo ambako kuna bubujiko kubwa la watu. Lakini Tume imejipanga vizuri kuhakikisha kwamba hata katika maeneo mbayo itaonekana hivyo, bado itaongeza muda katika maeneo yatakayojikoteza kwamba kuna watu wengi ili kuhakikisha kwamba kila mtu mwenye sifa za kuandikishwa anaandikishwa na wala haitakuwa kwamba zimefika siku saba, kwa hiyo, basi hapana. Tume hili inalijua na Watanzania ningependa wajue hivyo.

Mheshimiwa Spika, BVR, kama alivyoeleza Mheshimiwa Mhagama, sehemu kubwa zimeshafika, kilichobaki ni kiasi kidogo ukilinganisha na kile ambacho tunacho na ndiyo maana kazi hii imeshaanza tayari kwa ajili ya kuhakikisha Watanzania wote wanaandikishwa. Kwa hiyo, nataka tuwatoe wasiwasi Watanzania juu ya uwepo au kutokuwepo kwa mashine hizi ambazo zitahitajika kwa ajili ya uandikishaji.

Mheshimiwa Spika, ni kweli vilevile kwamba baadhi ya Waheshimiwa Wabunge wamehoji sana kwamba; lakini je, baada ya uandikishaji huo, kutakuwa na muda wa kutosha kwa ajili ya kufanya uhakiki? Muda wa kutosha upo, kwa maana zifuatazo:-

Moja, Tume ilichofanya baada ya kuona uwezo wa BVR ni mkubwa kuliko makisio, zoezi hili la uhakiki linaanzia mara tu baada ya kukamilisha uandikishaji. Kwa hiyo, katika maeneo yale ambayo uandikishaji umekamilika, Tume inachukua jukumu la kuandaa taarifa ile yote inayohusika katika eneo hilo tayari kwa ajili ya kuwezesha sasa katika muda muafaka suala la kujiridhisha kwamba waliondikishwa katika eneo hilo ndio waliomo katika daftari hilo ili tusiweze kuchukua muda mrefu zaidi kama ambavyo ingekuwa kama tungelazimika kwanza kurudi kwenda kufanya na kadhalika. Kwa hiyo, tunaamini kwa utaratibu huu, hofu hiyo haitakuwepo, tuna hakika kabisa kazi itakwenda vizuri.

Mheshimiwa Spika, jambo lingine ambalo tulifikiri tulisemee kidogo ni namna Tume ilivyojipanga wakati huo inafanya uandikishaji wa mpiga kura lakini inalo jukumu vilevile la kuandaa sasa kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu. Ni kweli ni suala nzuri tu ambalo Mbunge yeyote anapaswa kulihoji. Lakini kazi yangu mimi ni kuwathibitishia kwamba Tume imejipanga vizuri na baadhi ya majukumu inayafanya sambamba. Yale yanayohusu maandalizi ya kwenda Uchaguzi Mkuu na haya ambayo sasa tunafanya katika uandikishaji wa wapiga kura. Kwa hiyo, ni vitu vingine ambavyo vinaweza kwenda pamoja. Kwa hiyo, hatuna mashaka kwamba Tume itaweza kufikia hatua ile ya mwisho bila kikwazo kikubwa.

Mheshimiwa Spika, suala la kuweka hadharani mpango mzima wa ratiba kama baadhi ya Wabunge walivyotaka pamoja na Kiongozi wa Kambi ya Upinzani, nadhani hili ni suala la Tume tu, wala sidhani kama ni jambo ambalo linahitaji mjadala mkubwa sana. Yenyewe inaendelea kujipanga vizuri kwa wakati muafaka, basi watatoa hiyo ratiba ambayo itatuelekeza ni wakati gani, kitu gani kitafanyika ili Watanzania wote sasa waweze kujua.

Kulikuwepo na hoja vilevile ya Tume ya Taifa ya uchaguzi kuendelea kushirikiana na wadau mbalimbali kutoa elimu na hili limeguswa na watu wengi hata Mheshimiwa Rweikiza naona aliigusia vilevile. Kubwa ninaloweza kusema hapa ni kwamba hili suala la kushirikiana wote kuendelea kutoa elimu ni jambo la msingi. Kwa hiyo, rai yangu kwa Watanzania wote, kazi hii tusifanye ni ya chombo kimoja tu, hapana, ni ya kila mtu, Asasi, watu mbalimbali, lakini tuzingatie taratibu zile ambazo Tume itakuwa imeelekeza ili tuweze kuifanya hiyo vizuri.

Mheshimiwa Spika, nina hakika kabisa tukifanya ushirikiano mzuri, elimu itatoka vizuri. Upande wa Serikali tumeanza, tulijaribu kueleza mambo mbalimbali yanayotakiwa kufanyika na kuzingatiwa katika mchakato mzima kabla ya kufika kwenye Uchaguzi Mkuu. Lakini wote tukishirikiana na Vyama vya Siasa, tukafanya kazi kwa pamoja, naamini jambo hili linaweza likafika mahali likawa na tija kwa manufaa ya Watanzania wote.

Mheshimiwa Spika, kulikuwepo vilevile na swali la juu ya uwezeshaji wa Tume ili waweze kuwa na watumishi wa kutosha kuwezesha kazi kuweza kufanyika vizuri zaidi. Nadhani ni ushauri mzuri. Najua kila tunapofika wakati wa uchaguzi, kazi huwa tunaifanya. Kwa hiyo, tutawakumbusha tu Tume, yale mahitaji na bahati nzuri katika bajeti zao naona wameweka vilevile *component* kubwa tu ya kupata watu watakaosaidia kwenye uchaguzi kama walivyoweka katika utaratibu huu wa kuandikisha wapiga kura. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, vilevile lilikuwepo suala ambalo kidogo nami nilipomsikia Mheshimiwa Mbowe, nikasema pengine ngoja nilitafakari kwa kina tuone ni nini hasa kinachosemwa. Kulikuwepo na hoja ambayo ni nzuri tu; ameona kwamba katika mchakato huu idadi ya watu ambao wanakisiwa kwamba watashiriki katika kujiandikisha, ukilinganisha na michakato

iliyotangulia, alikuwa na hofu kwamba inaonekana kama ni ndogo kuliko michakato iliyotangulia na kwa hiyo, akata tu kupata maelezo hili linakuwaje?

Mheshimiwa Spika, tulijaribu kukaa na Viongozi wa Tume kujaribu kuona hili linatokana na nini? Lakini baada ya kuwasikiliza na kama alivyosema Mheshimiwa Mhagama, ni suala tu la makisio. Wao walitumia sensa ya mwaka 2012. Ilikuwa ndiyo kigezo cha msingi! Idadi ya watu wale ambao wana sifa ya kuweza kuingia katika mchakato wa upigaji kura kwa maana ya *age group*.

Kwa hiyo, wakaona kwamba kama wakienda na *figure* hiyo, tunaweza tukatarajia watu milioni 24 ndiyo tungeweza tukawafikia pale, lakini wao wenyewe wakasema kwa uzoefu na hata kwa tafiti zilizofanywa katika nchi za kanda hii ya SADC, inaonekana sio wote wanajitokeza kwa ajili ya zoezi hilo. Ndiyo maana wanasema 24 inawezekana tukafika labda kwenye 21 au 22 lakini hakuna atakayepiga kelele kama watakwenda wote 24, bado itakuwa ni jambo jema na litaweza kusaidia zaidi kwa kuwa tutakuwa tumefanya kazi nzuri kwamba kila mtu amepata elimu ya kutosha na ameweza kufanya kazi hiyo vizuri sana.

Kwa hiyo, ni jambo nzuri, nadhani ilikuwa ni vizuri alipotukumbusha na sisi tukajaribu kutafuta maelezo ili tuweze kuwasaidia Watanzania kuona kitu gani, kigezo gani walikitumia katika jambo hili.

Nataka niwahikishie tu kwamba Tume imenihakikishia kwamba wao wataona raha sana kama watu wote milioni 24 watajitokeza kwa ajili hiyo, tutakuwa tumefanya kazi nzuri sana. Lakini kama watafungua kwa *margin* hiyo, *then* halina tatizo, ni matarajio katika tafiti zilizofanywa na uhalisia wa mambo kama hayo.

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na jambo lingine ambalo pia lilizungumzwa na Waheshimiwa Wabunge baadhi yenu hapa, maana hili *of course* lilikuwa linanigusa na mimi kama Kiongozi wa Shughuli za Serikali, nilikuwa na hofu sana, maandalizi haya, hivi nye mnavyoona huko, tutafika kama inavyosemekana? Bahati nzuri Mheshimiwa Mhagama amejaribu kutoa mahesabu na kuonyesha kwamba tuna matumaini kwamba jambo hili litaweza kufika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, hofu yake hasa Mheshimiwa Mbowe ilikuwa ni muda uliopo na kazi iliyo mbele yetu na maandalizi yake yakoje ili tuweze kuwa uhakika kwamba kama Oktoba mambo yatakuwa kama yalivyopangwa. Lakini nimelieleza na Mheshimiwa Dada Mhagama amejaribu kulieleza kwa sura tofauti kidogo lakini kwa lengo hilo hilo kuonyesha kwamba sisi kama Serikali dhamira yetu iko pale pale.

Kwa hiyo, haya ni baadhi tu ya maeneo ambayo yaliguswa kidogo kwa upande wa Tume, lakini yanaweza kuwepo na mengine, tutajaribu kuona kama tutapata muda, tutajaribu kuyarejea na yenyewe tuweze kuyasemea kidogo.

Mheshimiwa Spika, niende kwenye maeneo mengine ambayo nayo yana umuhimu wake; ni ahadi za Serikali na utaratibu wa namna ya kuzitekeleza.

Kwanza nashukuru sana, kila mnapotukaba hapa kujaribu kuuliza kwamba ahadi hii mbona hajiatekelezwa na hii mbona bado, wakati mwingine na sisi tunakumbuka, tunakwenda; nyingine tunaanza kuzitengenezea utaratibu; lakini kikubwa niseme kwamba taratibu zipo, maana kila ahadi ambayo inatolewa na Kiongozi inawekwa kwenye kumbukumbu; na kila Mkuu wa Mkoa anakuwa na hiyo orodha na sisi tunakuwa na hiyo orodha. Baadhi ya mambo yanaingizwa kwenye bajeti kama kawaida, mengine yanakuwa ni yale ambayo mnategemea

bajeti ijayo. Kwa sababu vipindi vya miaka mitano vinatusaidia kujaribu kupanga ahadi zile zote kwa kadiri itakavyowezekana.

Mheshimiwa Spika, ninachoweza kusema tu ni kwamba kwa sehemu kubwa ahadi nyingi zimetokelezwa, lakini najua tunazo bado nyingi ambazo nazo lazima tuendelee kuzitekeleza.

Mheshimiwa Spika, ahadi ni deni, imani yangu ni kwamba Serikali itakayokuja madarakani kwa kuamini kwamba ni Serikali ya Chama cha Mapinduzi itaingia madarakani, basi ahadi hizo zitaendelea kutekelezwa chini ya Serikali hiyo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kulikuwa na jambo lingine nalo nadhani ni vizuri tukaligusia kidogo, nalo linahusu vituo vya kupigia kura. Kulikuwa na hoja hii mara nyingine inasumbua kidogo kwamba vituo hasa vitakuwa vingapi, lakini Tume imetusaidia sana, mimi imenipa maelezo mazuri ambayo yatusaidia.

Sasa wenzangu wamegusia kidogo, lakini nataka niseme la jumla tu kwamba nataka niwahakikishie Watanzania kwamba sasa hivi Tume imekaridia vituo karibia 36,000, ni zaidi sana ya vituo vilivyokuwepo mara ya mwisho lakini matumaini yetu ni kwamba kadiri muda utakavyokuwa unakwenda, Tume iitaendelea kuboresha na kuona kama kuna maeneo mengine ambayo yanaweza kusaidia kuzidi kuwasogea wananchi karibu zaidi, kuwapunguzia umbali wa kusafiri, Tume haitasita kufanya hivyo, kwa sababu kubwa ni kutaka kila Mtanzania aweze kutumia haki yake ya kupiga kura na kwa hiyo, kwa kadiri itakavyokuwa karibu ndivyo itakavyomwezesha kushiriki kwa urahisi zaidi.

Mheshimiwa Spika, eneo ambalo naona Wabunge wengi sana walizungumza na kwa hisia kali ni utekelezaji wa bajeti ya Serikali kwa ujumla wake, acha mwaka huu, mwaka uliopita, miaka hiyo mingine; sasa ni kweli kwamba bajeti ya Serikali ina *components* kubwa mbili; ni mapato yanayotokana na vyanzo vyetu vya ndani ambavyo vinakokotolewa au kukusanywa na TRA lakini vilevile na Wizara moja pamoja na vyombo vyake. Kwa upande wa pili, ni misaada mikopo na kadhalika kutoka nje. Tunapovichanganya pamoja, hivi ndivyo vinavyotuelekeza bajeti ya kila mwaka utekelezaji wake utakuwa mzuri kwa kiasi gani?

Mheshimiwa Spika, sasa tukiri kwamba katika kipindi cha miaka karibu mitatu au minne hivi, tumekuwa tunasaidiwa kweli kwa michango kutoka kwa wadau wa maendeleo, lakini siyo kwa kiasi chote cha asilimia mia kama ambavyo tulikuwa tumetengeneza mipango tukiamini kwamba asilimia mia ya wenzetu itaweza kupatikana na sisi tujitahidi asilimia mia ya mapato ya ndani ili tuweze kukamilisha ile bajeti. Lakini katika vipindi vyote kumekuwa na *shortfall* ya karibu asilimia 30 hivi katika kile tulichokitarajia. Hilo kwa vyovyote vile linaathiri sana utekelezaji wa bajeti zetu kwa kiasi kikubwa.

Mheshimiwa Spika, lakini tutaendelea na ndiyo maana mmeona safari hii Serikali ikaona pengine tujifunge zaidi mikanda sisi wenyewe kwa maana ya kujaribu kutumia uwezo wetu wa ndani kwa kiasi kikubwa kwa kadiri tutakavyoweza. Hicho kutoka nje, basi kikija iwe ni *component* ndogo kabisa, isiwe kwa asilimia kubwa kama ambavyo tumekuwa tukitegemea.

Kwa hiyo, imani yangu ni kwamba tukikubaliana hili na wote tukafanya kazi hiyo kwa bidii na tukajitahidi wote kubana matumizi hili lengo linaweza kufikiwa bila tatizo lolote. Kwa hiyo, tutajitahidi kama Serikali kuona ni jinsi gani tutajaribu kujitahidi kuweza kufanya vizuri zaidi katika eneo hili.

Mheshimiwa Spika, liko tatizo la ajira, nakubali ni tatizo la Watanzania, lakini tatizo kwenye nchi nyingi ulimwenguni. Kwa hiyo, ni eneo ambalo lazima tukubali kwamba kama Taifa lazima tuendelee kujipanga vizuri tuweze kuhakikisha kwamba jambo hili linafika mahali tunaendelea kupunguza, hatutalimaliza lakini kupunguza kiwango cha wale wasioajiri.

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, kuna wenzetu huko wanaoonea kwa sauti kubwa kuliko hawa wanaozungumza humu na si ndani humu, nadhani wageni wetu, naomba mpunguze sauti. Mheshimiwa karibu!

WAZIRI MKUU: Mheshimiwa Spika, nakushukuru, naomba niendelee basi.

Kwa hiyo, eneo hili lazima tulifanyie kazi kwa nguvu sana. Upande wa Serikali mipango yetu imeelekezwa zaidi katika kuongeza viwanda, maana eneo la viwanda ndiyo linatupa fursa kubwa ya kuweza kutengeneza maeneo ambayo yanaweza kutoa ajira kubwa zaidi. Tumejaribu kufanya hivi kwa njia mbalimbali na kubwa ni kujaribu kuvuta wawekezaji kuwekeza hapa ndani, kujaribu vile vile kuona kama tunaweza kuwa na mifumo mizuri kama ya EPZ na EPZA ili tuweze kuwa na uhakika kwamba tunakuwa na fursa yaku-create opportunities za kazi kwa vijana.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, kubwa ninalotaka sana Wabunge wenzangu tulibebe wote kwa pamoja, sekta binafsi lazima tuishirikishe kikamilifu katika hili, ni lazima tukubali sekta binafsi kwamba ina mchango mkubwa sana katika eneo hili. Sekta binafsi nje, sekta binafsi ndani, hawa wakiwezeshwa, hawa wakipewa fursa ya kuwekeza katika maeneo mbalimbali hapa nchini, eneo la ajira linaweza likapungua kwa kiasi kikubwa sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, tumeanzisha Mifuko mbalimbali nakubali, inawezekana ikaonekana haina tija, haina mchango mkubwa, lakini si kweli, ina mchango mkubwa kwa vijana na hasa wale ambao mitaji yao ni midogo midogo. Sasa bahati nzuri hili Waziri wa Uwekezaji na Uwezeshaji amelieleza vizuri amewapa takwimu juu ya Mifuko ile.

Mheshimiwa Spika, nadhani kubwa tuendeleo kuitumia kwa nguvu zote Mifuko hii, lakini kubwa kwa upande wa Serikali ni kuendelea kuimarisha zaidi dhana ya kutaka uwekezaji upewe nafasi kubwa katika jitihada za kujaribu kusaidia Taifa letu.

Mheshimiwa Spika, kwa bahati mbaya eneo hili ni eneo linakuwa na fikra mchanganyiko. Watu tunapoanza kuzungumza juu ya uwekezaji hapa nchini si wote tunaona kwamba ni jambo la msingi, ni jambo jema na hasa tunapozungumza sekta binafsi, si wote tunalikubali. Wengine hata tunafika mahali tunakejeli hata jitihada tu za kuvuta wawekezaji hapa nchini ili waweze kuwekeza.

Mheshimiwa Spika, jamani nchi zote zimefikia hatua iliyofika kwa sababu uwekezaji mkubwa umewekwa toka nje na kwa wale waliomo ndani. Sasa sisi tukiwa ni watu ambao tunaona jambo kama baya, kama shetani na kadhalika tunaendelea kujididimiza sisi wenyewe kwa sababu kwa uwezo wetu peke yetu na fursa mlizonazo ni vigumu sana kutegemea kwamba tunaweza tukamaliza matatizo makubwa kama ya ajira bila kuathiri shughuli mbalimbali. Kwa hiyo, imani yangu ni kwamba wote tutajipanga vizuri tuweze kuhakikisha jambo hili linakwenda sambamba na matarajiyo yetu.

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Mhagama ameeleza juu ya matatizo yaliyojitokeza katika Jiji la Dar es Salaam, lakini Mheshimiwa Mbowe alikwenda mbali zaidi kwa maana ya kutoa ushauri juu ya mpango kwa ajili ya Jiji letu la Dar es Salaam. Kwa maana ya muda mfupi

kwa haya yaliyotokea katika Jiji la Dar es Salaam, kadiri mambo yalivyokuwa yanakwenda niliagiza Mkoa wasichelewe kutuletea makadirio yao ya uharibifu pale Jiji la Dar es salaam.

Mheshimiwa Spika, bahati nzuri wameshatuletea, tumeipitia, wameomba kiasi cha bilioni karibu 9.5 ili kuweza kurejesha miundombinu katika hali nzuri zaidi. Nimepata nafasi ya kuzungumza na Mheshimiwa Rais jana na pale pale tulichukua hatua nyingine za ziada, kwa hiyo Jenerali Shimbo na yeye akaombwa aweke jeshi lake katika hali ya kutazama sasa maeneo yenye madaraja ambayo yanaweza kuwa pengine madaraja yamekatika, yamebebwa ili tuone kama tunaweza tukarejesha mifumo ya daraja haraka iwezekanavyo ili watu waweze kupita kwa urahisi hata kwa kupitia *Bailey Bridges*.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, nadhani wameshaanza hiyo kazi kwa upande wa Jeshi, lakini Serikalini na sisi tumesema tumewaagiza watu wa Wizara ya Fedha, hebu anzeni na kiwango ambacho angalau tuanze ku-*deal* na maeneo *critical*. Kwa hiyo, nimewaasa kwamba wajitahidi kupata angalau bilioni tatu au nne kwa kipindi hiki cha kuanzia ili tuanze kushughulika sasa na tatizo hili la Jiji la Dar es Salaam.

Mheshimiwa Spika, kwa kweli kwa maana ya *long term*, ni lazima tukubali kwamba, lazima tuanze kutazama sasa mawazo mapana. Tumekuwa na mawazo mbalimbali ya *satellite cities*, namna ya kujaribu kuboresha baadhi ya maeneo, kujaribu kuondoa maeneo yale ambayo mnasema makazi ambayo yako duni, lakini zoezi lote unakuta lina gharama kubwa. Kwa hiyo, wengi tumekimbilia ile *satellite cities*, lakini hata hilo ni lazima liendane na mpango ambao utaweza kutuongoza kwa muda mrefu.

Mheshimiwa Spika, sasa kila Manispaa ina mpango wake kwa eneo lake, lakini tunadhani tunahitaji sasa *master plan* kubwa zaidi ambayo itatusaidia sasa kuongoza mipango yetu kwa kipindi kirefu ambayo inaweza ikatusaidia kuweza kufanya kazi yetu iwe nzuri na Jiji la Dar es Salaam liweze kufanya kazi yake vizuri zaidi.

Mheshimiwa Spika, lakini niseme tu, changamoto za Dar es Salaam ukiachilia mbali haya tunayoyasema, ni lazima tukubali vile vile kwamba Watanzania na sisi lazima tubadilike, lazima wakati mwingine tukubaliane na ushauri wa Serikali. Maana kelele kwa mfano za watu wanaoishi mabondeni ni za muda mrefu. Nakumbuka tangu za enzi za Mzee Makamba, alifika hata mahali anashika sululu kwenda kubomoa yeye mwenyewe, lakini matokeo yake wananchi wanakwenda Mahakamani, wanafungua kesi, tunaheshimu taratibu za Mahakama.

Mheshimiwa Spika, hata safari hii mara ya mwisho watu walikwenda Mahakamani, lakini wapo waliokubali tumewapeleka Mabwepande kule wametengenezewa miundombinu mizuri, wanaishi pale kwa raha zaidi kuliko wale ambao wanabaki kwenye mabonde.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo naomba niendeleo kutoa wito, wale wote walioko mabondeni, haiwezekani kila mwaka wewe ukawa kazi yako ni kuhama na ukichelewa maji yakukute, lawama kwa Serikali. Itafika mahali na sisi kama Serikali tutasema jamani tumesema na sisi tumechoka, tokeni mabondeni kwa hiari yenu wenyewe na Serikali iko tayari kusaidiana nao.

Mheshimiwa Spika, mara ya mwisho tumefanya kazi kubwa sana kuwatoa pale tukawapeleka Mabwepande, bado wengine wakarudi pale bondeni. Sasa inapotokea hivi, ukiibebesha Serikali lawama, nasema si halali, si haki, ingawa hatuwezi kuwaacha kama

binadamu wenzetu ndiyo maana unaona bado tunawahangaikia. Safari hii wamekimbizwa pale imebidi sasa tuwapeleke shule ya Uhuru, tume-*disturb* kidogo mambo ya elimu ya watoto lakini ndiyo kazi ya Serikali wakati mwingine. Hata hivyo, ningeomba sana sana tusaidiane. Tanzania wote lazima tujue na tuone ni jambo hili ni la msingi na tukubaliane tuweze kuheshimiana, pale maelekezo yanapotoka basi tuweze na sisi kufanya hiyo kazi kwa haraka bila kuchelewa.

Mheshimiwa Spika, tutajitahidi tuone namna bora zaidi ya kuweza kufanya kazi, nimeona wametupa pale katika mchanganuo wao kwamba kuna barabara karibu 79 ambazo ziko katika hali mbaya kwa Jiji la Dar es Salaam. Yako maeneo kwa mfano kama Makongo, maana Makongo bahati mbaya ni juu, barabara ile inabidi upande, barabara ile imeharibika sana sana kwa sababu ya maporomoko yale ambayo yameharibu barabara.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, tumeagiza kwamba katika kuanza kazi hii, lazima mtazame maeneo yale ambayo yameathirika sana. Maeneo ya mlimani kama yale ya Makongo, tujaribu kuona maeneo ambayo yamekata kabisa mawasiliano kati ya eneo moja na eneo lingine yapewe kipaumbele ili tuweze kuwa na uhakika kwamba mambo yanakwenda vizuri. Kwa hiyo, tutajitahidi naamini mambo haya tutayasimamia vizuri kwa kadri itakavyowezekana.

Mheshimiwa Spika, naomba niseme lingine moja ambalo lilijitokeza hapa, lakini nadhani kutokuelewa vizuri. Katika kuzungumzia mambo ya (*BRN*) Matokeo Makubwa Sasa, nimemskiliza Mheshimiwa Mbunge mmoja jana nafikiri alikuwa dada yangu, alikuwa analieleza hili kwa namna ambayo unaona kuna mkanganyiko.

Mheshimiwa Spika, tulipokuwa tunasema kwa *BRN* elimu wamefanya vizuri kwa asilimia hii, kilimo tumefanya kwa kiasi hiki, nishati kwa kiasi hiki, tulichokuwa tunaeleza pale ni kwamba, *BRN* ina malengo yake ndani ya kila mwaka ambayo inabidi kuyatekeleza. Mengine ya kimumo, mengine ya kibajeti, mengine ni ya taratibu. Sasa ile timu ilipokuja kupima na ilikuwa ni *international team*, walipokuja kupima ndipo wakaweka matokeo hayo, kwamba, kwa mwaka huu mmoja kwa vigezo mlivyokuwa mmesema mtajitahidi kutekeleza, mmeweza kutekeleza vizuri kwa kiwango hiki.

Mheshimiwa Spika, ndiyo maana kwenye mapato upande wa Serikali kwa maana ya rasilimali fedha tuli-*perform* kwa asilimia 54 tu, kwa maana ya kwamba, walikuwa wamejikita katika kipindi cha mwaka mmoja katika miradi hii tunataka tufanye hivi, tufikie kiasi hiki tutakuwa na waweka hazina kiasi hiki, hatukufika huko.

Mheshimiwa Spika, sasa kile ndiyo kilikuwa kigezo cha hali ilivyo kwa sasa, lakini hatuzungumzii sekta kwa ujumla wake. Sekta inachukuliwa kwa sura tofauti, ndiyo maana kwenye maji tunakiri kwamba tuko asilimia 54 na 55 hivi vijijini, lakini kwa *BRN* kwa yale tuliyokuwa tumeyalenga, maji walikuwa wamefanya vizuri kwa kiasi cha kuridhisha. Kwa hiyo, mwaka wa pili watapimwa na mwaka wa tatu watapimwa, ni *program* ya miaka mitatu.

Mheshimiwa Spika, sasa tuone katika miaka mitatu ukizichanganya pamoja, tutakuwa tumesaidia kuchangia kiasi gani katika kuboresha sekta inayohusika. Kwa hiyo, nimeona niliseme hili kwa sababu niliona kidogo kulikuwa na mkanganyiko ambao nilidhani unahitaji tu ufafanuzi.

Mheshimiwa Spika, naomba sasa niseme lingine moja ambalo nalo lina umuhimu wake. Nalisema hili kwa sababu Mheshimiwa Serukamba alilizungumza, lakini nikamwona Mheshimiwa Lembeli vile vile kalizungumza, nikaona basi ni vizuri pengine nitoe maelezo mafupu tu. Hili

linahusu kile kilichoonekana kama kusafisha baadhi ya viongozi na kuacha viongozi wengine. Sasa kilichotokea ni nini?

Mheshimiwa Spika, Katibu Mkuu Kiongozi aliita Vyombo vya Habari na alipokuwa ameita Vyombo vya Habari alikuwa na taarifa mbili, moja ilikuwa inahusu Katibu Mkuu Eliakimu Maswi ambayo ilikuwa inatokana na kazi iliyokuwa imefanywa na timu yake ya Makatibu Wakuu baada ya Tume ya Maadili kuwa imemaliza kazi yake akaona na yeye aunde timu ajiridhishe na yale yaliyosemwa.

Mheshimiwa Spika, taarifa ya pili ilikuwa ni Tume iliyokuwa inahusiana na Operesheni Tokomeza ambayo nayo alitolea maelezo. Sasa alipokuwa anazungumza juu ya Operesheni Tokomeza kueleza Mawaziri ambavyo hawakuwa wamehusika moja kwa moja na yaliyotokea na kwamba, lakini kutokuhusika kwao hakuondoi uwajibikaji wa kisiasa ambao ulikuwa bado upo. Akaulizwa swali na Mwandishi wa Habari, huku umezungumza juu ya hawa Mawaziri. Je, huku Mawaziri wa Escrow unasema nini?

Kwa hiyo, katika lile aligusia eneo moja tu ambalo ndiyo lilimhusu Profesa Muhongo, ambalo ndiyo ulikuwa unaliona sasa linahusishwa pamoja na Katibu Mkuu wa Nishati na Madini, lakini nalo ni kwa maana ya kutoa taarifa ambayo Baraza lile la Maadili chini ya Tume ya Maadili, baada ya kupitia mchakato wake kwa misingi ya maadili, vigezo vya maadili waliwaona hivyo.

Hata hivyo, hii kama ilivyo kwenye Tokomeza haiwaondolei Mawaziri ule uwajibikaji ambao ni *component* tofauti na hiki ambacho kilikuwa kinatafutwa kwamba unahusika kijinai kiasi gani, umehusika kwa maana ya kuvunja miiko kiasi gani, ni vitu viwili ambavyo vilikuwa ni tofauti.

Mheshimiwa Spika, lakini kubwa la pili Mamlaka ya hawa wote ni Rais mwenyewe na kama mtakavyokumbuka taarifa hii ilitolewa lakini yeye mwenyewe alikuwa nje ya nchi. Kwa hiyo, bado mwenye kauli ya mwisho juu ya nini kitamhusu huyu kiongozi, bado itabaki kwa Rais mwenyewe hapo itakapompendeza naye atakuwa sasa na uamuzi wa mwisho nini kifanyike.

Mheshimiwa Spika, nimezungumza na Tume ya Maadili vile vile, wakaniambia wao kama maadili kwa misingi yao hicho ndiyo kiasi walichoweza kufanya. Wale wengine ambao waliwaona wana kesi ya kujibu wanaendelea nao mpaka mwisho itakapokuwa imefikia. Hata hivyo, wakaniambia hata hili wala lisiwape tatizo, vyombo vingine ambavyo vinafanya kazi ya kiuchunguzi kwa maana ya utaalim wa kina, kwa maana ya kwenda sasa kwa undani kama vile Polisi, TAKUKURU, vyombo hivyo vinaendelea kama kawaida.

Mheshimiwa Spika, wakasema vikipata ushahidi wowote hakuna pingamizi kwamba kwa vile Tume iliamua hili, kwa hiyo hawawezi kushitakika, hata kidogo, ni mambo mawili tofauti, misingi yake ni tofauti. Kwa hiyo, Takukuru wanaendelea na uchunguzi wao, muda ukifika na wao watatoa maamuzi yao na kama itaonekana katika hili kuna ushahidi mzito zaidi kuliko pengine ambavyo Tume ilikuwa imefikiria, basi watapelekwa Mahakamani kwa kadri itakavyoonekana inafaa.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, ninachoweza kusema tu ni kwamba kwa sababu nimeona magazeti wanasema "Ikulu yawasafisha" si Ikulu kusema kweli kusafisha, lakini ni kwa maana ya *ku-report* maamuzi ambavyo yaliyokuwa yamefanywa na vyombo ambavyo vilivyokuwa vimefanya hiyo kazi. Yeye alikuwa anatoa taarifa tu kwa umma, lakini kusafisha ingekuwa ni baada pengine Rais amekaa sasa, ametoa uamuzi wake, akaamua kutoa kauli, *then* ungeiona Ikulu sasa, lakini kwa lugha iliyokuwepo pale ilikuwa kwa kweli taarifa tu ya kazi iliyofanywa na vyombo wana ripoti kwa vyombo vya habari.

Mheshimiwa Spika, sasa inawezekana pengine katika baadhi ya maeneo waliwahi, pengine isingetakiwa, pengine wangengoja, lakini sasa hilo ni jambo ambalo tunaweza tukasema maadam limetokea kazi yangu ni kujaribu kutoa maelezo ili muone kilichojiri hasa ni nini.

Mheshimiwa Spika, naomba niseme sasa mengine ya jumla na nayasema haya kwa nia njema tu. Kama msimamizi wa Ofisi ya Waziri Mkuu, mimi ni Waziri kama walivyo Mawaziri wengine. Nilipowasilisha Bajeti ya Ofisi, lengo langu lilikuwa ni kutaka Waheshimiwa Wabunge waone ni kiasi gani Wizara hii imetekeleza yale ambayo tulitakiwa tuyatekeleze, wala hatukuwa na dhamira nyingine.

Mheshimiwa Spika, ndiyo maana tulijaribu kwenda kwa undani kujaribu kueleza kipengele kwa kipengele, sekta kwa sekta ili Wabunge muone kazi iliyofanyika pale ambapo mtatushauri kufanya au kuongeza nguvu zaidi tufanye hivyo. Sasa kwa kuwa nimeona karibu kazi yote tuliyojaribu kuionesha pale nimeona imeishia mahali ambapo si pazuri.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, naomba univumilie kidogo nijaribu kusaidia Bunge lako hili, sisi ni Watanzania na kwangu uzalendo ni jambo la msingi sana. Yapo mambo mazuri yakifanyika, ni vizuri tukasema tunashukuru hili tunaona limefanyika vizuri, lakini ongezeni juhudi kwenye jambo hili, jambo hili, jambo hili.

Mheshimiwa Spika, lakini unapofika kabisa unabeza, unasema hakuna kitu, hata barabara zile ambazo nilifikiri angalau watu wangesema kwa hili tunashukuru na zenyewe hamna kitu, zote ni mashimo matupu. Sasa unasema ehee jamani, msemakweli mpenzi wa Mungu! Inaweza ikawepo barabara moja mahali fulani niambie tu, kuna barabara fulani tumeona ina kasoro, lakini kusimama, maana niliwasikiliza hata majirani zangu kutoka Kigoma, miaka yote ilikuwa ni kelele tupu Kigoma tumeachwa, tumesahaulika, tazama CCM hii! Baada ya jitihada zote zile na daraja lile kubwa kujengwa pale, *honestly* kimeniuma sana kuona kwamba hakuna Mbunge hata mmoja aliyesema angalau kwa hili tunashukuru sana, Serikali imejitahidi. *Eeh nikasema haya bwana! (Makofi)*

Mheshimiwa Spika, tumezungumza mambo ya uchumi, naamini taifa hili tunafanya vizuri, pamoja na matatizo yote *we are doing very well. (Makofi)*

Mheshimiwa Spika, naomba msikilize, wataalam wa Benki ya Dunia mwaka 2012 wakishirikiana na taasisi moja wanaita *The Business Insider* walifanya utafiti wao, walikuwa wanajaribu kutafuta *The World's Fastest Growing Countries* ni nchi gani ambazo jitihada zimeonesha kuwepo katika kukuza uchumi. Walifanya tafiti katika nchi 29 na walikuwa wanajaribu kutazama vigezo tu vya kukua kwa uchumi kwa kila mwaka. Tanzania wakasema imeshika nafasi ya 15 duniani kati ya nchi zile 29. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, sasa, nikasema, hawa ni watu wa nje, wanatuangalia hivyo, sisi wenyewe hatulioni hilo. Ikaja ikafanyika tafiti nyingine, mwaka 2014, *KPMG* hawa Afrika, walikuwa wanatafuta nchi 10 ambazo zimeonesha ukuaji wa haraka Barani Afrika, *the Africans top ten fast growing economies*. Wakasema Tanzania, kwa kweli mnafanya vizuri, tulishika nafasi ya sita kati ya nchi 10 katika *component* ya uwekezaji. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, uko utafiti mwingine umefanyika na hii imechapishwa na *IMF*, Shirika la Fedha Dunia na hii ni ya mwaka huu Aprili na wanasema mwenendo wa uchumi duniani na

kikanda, *World Region Economic Outlook*, inaonesha kuwa Tanzania inafanya vizuri katika nyanja nyingi. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, sasa hawa ni wakubwa ambao wanatutazama. Kwa hiyo, nilipokuwa naeleza juu ya kukua kwa uchumi, nikizungumzia *GDP*, nilikuwa naamini kwamba, wenzetu, maana wasomi mko wengi hapa, kwamba hili mtaliona katika *context* ya, hakuna namna ambavyo mtaweza kuruka hatua fulani fulani na moja ni kukua kwa uchumi, *consistently* kwenye *GDP*, angalau miaka 10, 20 bila kutetereka, *at the rate* ambayo mnasema ni asilimia nane mpaka 10, sisi tuko asilimia saba, ni jambo jema ni jambo la kupongezana tu kama nchi, wala siyo kama chama, hapana, nazungumzia kama nchi, kwa sababu ni jambo la msingi kwetu. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, sasa ukitazama nchi zote za Afrika Kusini mwa Jangwa hili, sisi ndiyo tunaong'ara kwenye eneo hili. Kwa nchi zote, sisi ndiyo tunaofanya vizuri zaidi na watu wanatuona hivyo na watu wakija wanaona viashiria vya namna fulani, kuonesha kwamba kweli kuna dalili za kukua kwa uchumi katika nchi hii. Ninyi nyote mashahidi, wakati mwingine najiuliza kwa nini vitu vingine haviko wazi.

Mheshimiwa Spika, najiua Dodoma hii kwa muda mrefu sana, tangu miaka ya 80 huko, kila nikiiona Dodoma ya leo, Dodoma ya mwaka 1982/1983, wakati nilikuwa nakuja hapa na Hayati Baba wa Taifa, vitu viwili tofauti. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, tazameni tu *the housing components* inayokua hapa Dodoma, bila kuwepo *component* ya ukuaji wa namna fulani, *you cannot see these things happening*, huwezi! (Makofi)

Mheshimiwa Spika, nimezunguka sana Singida, nikienda naipigia mfano, kwa nini, kwa sababu katika kipindi hiki ukienda hata vijijini, unaona *component* ya mabadiliko makubwa ambayo miaka 10 au 20, hayakuwepo. Najiuliza, hiki kijiwezo ambacho kimebadili hali hii, kimetokana na nini? Ukuaji wa uchumi utauona kwa kutafsiri baadhi ya vitu ambavyo unaona vinajitokeza katika jamii. Sasa, ni kweli, hatujafika pale ambapo wote tungependa tufike, lakini tusibeze hatua zinazojenga kuelekea huko. Lazima kama nchi tuzione kwamba, hili ni jambo jema na kwa hiyo, lazima tujitahidi tufanye vizuri sana. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, ninyi wasomi wenzangu, tena wengine hapa wasomi sana, maana mmetuita hapa wengine hatuna akili, huku kuna akili nyingi, hivi nani asiyejua kwamba mfumko wa bei ni jambo la msingi sana katika kupeleka nchi kwenye uchumi ambao ni imara? Nani asiyejua hilo!

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, tunapokazania kuonesha mfumko wa bei na namna tunavyoendelea kuudhibiti, sisi kama nchi, sisi kama Bunge, lazima tuseme katika hili, nadhani mko kwenye *track* iliyo sawasawa, tuendele. Maana ukiteleza tu kwenye mfumko wa bei vitu vinaparaganyika hapa na wote tunajua. Sasa kwa kipindi chote, tumejitahidi sana na sisi tunasifika sana kwenye Bara la Afrika, kwamba kazaneni hivyo kwa sababu hiyo ndiyo namna ya kupeleka Taifa huko mnakotaka mfike, vinginevyo mnajidanganya.

Mheshimiwa Spika, sasa naomba nichukue muda mrefu kwenye eneo hili, lakini niliona niliseme hili kwa sababu itasaidia kuendelea sisi kama nchi kutambua tu kwamba viko vitu katika uchumi ambavyo huwezi ukavikwepa, lazima uendele. Kuviona hivyo na uone kwamba ni jambo zuri.

Mheshimiwa Spika, sasa nimetoa tu wenzetu wanatuonaje, makusudi tu ili muone kwamba, lazima tujitazame sisi wote kwa pamoja na tuone wenzetu wanatutazamaje, wanapotu-*criticize* tukubali na ninyi mnapotu-*criticize* tukubali, kwamba eneo hili tunakubali, lakini basi tu-*criticize* vizuri. Mambo mengine hapa jamani, maana ungekuwa Waziri Mkuu ukadondoka tu kama hivi ukaingia hapa, ukaona watu wanavyozungumza, utatishika, kabisa! Hakuna kuheshimiana hata kwa jambo ambalo mngeweza kuheshimiwana tu. Kwa hiyo, lazima tujue namna kama Taifa kwamba hili jambo ni la msingi.

Mheshimiwa Spika, wakati mwingine huwa najjuliza, rafiki yangu Mbowe, sasa siku mkishika nchi, kwa mwelekeo huu wa kutoheshimiana, sasa na sisi tukakaa upande wa pili, hivi mngependa kweli tufanye hivyo! Hapana, hapana! Usimtendee mwenzako lile ambalo wewe usingependa kutendewa, mimi nadhani *that should be the right spirit. (Makofi)*

Kwa hiyo, naombeni sana katika mambo haya ya msingi, basi tuone ni namna gani tutaweza kushirikiana pamoja ili tuweze kufanya vizuri zaidi.

Mheshimiwa Spika, naomba niseme lingine hili, nimeumia sana nilipoona jambo hili haliwekwi vizuri. Katika kipindi cha miaka hii 10, tumejitahidi sana, tumejitahidi kuongeza sana pembejeo kwa ajili ya wakulima. Mwaka 2005 tulikuwa na tani 80,000 tu, mwaka 1995/1996 tukaenda mpaka tani laki mbili na arobaini elfu, kwa lengo la kuhakikisha kwamba Watanzania tunaboresha kilimo chetu. Tumefika mwaka 2013/2014, tukawa tumefikisha tani laki tatu na arobaini elfu, kwa ajili ya kuhakikisha kilimo kinakwenda vizuri.

Mheshimiwa Spika, sasa nimemsikiliza Mheshimiwa mmoja hapa, mama mmoja ana-*criticize* kabisa, mambo gani, miaka yote hamna kitu, kilimo mnakua kwa asilimia nne tu. Nikasema sasa naelewa, tatizo liko wapi, maana wakati mwingine takwimu hizi lazima uzitazame vizuri.

Mheshimiwa Spika, changamoto kubwa kwa Tanzania, ambayo kwa kipindi kirefu imekuwa ni aibu kwa nchi, ilikuwa ni *component* ya *food security*, usalama wa chakula, uhakika wa Watanzania kujilisha! Hatuwezi kuwa nchi kubwa kama namna hii, yenye ardhi nzuri, halafu mnaomba chakula nje, aibu! Jamani Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete amejitahidi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, leo tumefika hapa, tunatamba kwa kiasi ambacho huwezi ukakizungumzia, ukafika mwisho. Sasa kikubwa unachotakiwa kuona hapa ni kwamba jambo hili la kilimo kwetu sisi linajibu hoja kwanza ya Watanzania kuwa na chakula cha uhakika. Tunajua tunahitaji vile vile kufanya kazi sasa ya kusindika mazao yetu, hiyo tunaifanya, kwa kiwango kidogo. Mazao ya biashara tunajitahidi, lakini lazima tuongeze kasi. Hili la chakula hili, lazima tukubaliane kwamba kwetu sisi ni jambo la msingi sana.

Mheshimiwa Spika, *International Institute of Tropical Agriculture Tanzania*, inasema, Tanzania tumepiga hatua kubwa katika eneo hili na wametumia-*rank* kwamba sisi katika bara la Afrika ni nchi ya nne kwa kuzalisha zao la mahindi, *forth country. (Makofi)*

Mheshimiwa Spika, duniani ni nchi ya 12, lakini yote hiyo ni kwa sababu ya jitihada ambazo tumefanya. Leo tunatamba karibu tuna matrekta 10,000. Rais Kikwete ameingia hapa vitrekta vilikuwa hata elfu nne, tatu havifiki. Sasa ni lazima tukubali kwamba katika eneo hili, iko *effort* nzuri kuelekea kuzuri na itakuwa ni rahisi sana sasa kuanza kuzungumza uwekezaji wa kusindika, kwa sababu uwezo wa kuzalisha zaidi sasa upo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, mwaka huu nilikuwa najiuliza, hivi tusingeweka nguvu kubwa kwenye uzalishaji, mikoa hii ambayo leo hamna chakula, tungefanya nini, tuanze kuagiza kutoka nje, hata kidogo, lakini leo nasimama kwa kiburi nasema tutailisha mikoa yote yenye matatizo ya njaa bila tatizo. Hiyo ndiyo heshima ya nchi! *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, leo tuna kila sababu ya kusema tunaweza tukasaidia hata nchi nyingine, juzi nimeona maombi kutoka Sudani, wanaomba tuwasaidie mahindi vitani kidogo hivi. Sikupata tatizo, nimewaambia hiyo tutawapelekea, lakini hiyo jeuri inatokana na uwezo wa ndani! Kwa hiyo, eneo hili lazima sisi kama Wabunge kwa ujumla wake, tuone jambo hili kwamba ni jambo la kuendelea kulisemea, tuendeleo kufanya vizuri zaidi ili tuweze kuwa na uhakika kwamba Tanzania haturudi nyuma, ila tuendeleo kusonga mbele ili kuhakikisha kwamba Watanzania wanazalisha na wanafika mahali ambapo tuweze kuwa na jeuri ambayo nchi zote tunatakiwa tuwe nazo.

Mheshimiwa Spika, nafurahi sana, mwaka jana kwa mfano Kenya walituomba mahindi tuwauzie tani laki mbili na arobaini elfu. Nikafarijika sana, kwamba kama tunaweza sasa tukaonekana ndani ya *East Africa* ni *giant* kiasi hicho, *well and good*. Kwa hiyo, lazima tujione jeuri kabisa kwenye eneo hili na tuone kwamba ni jambo zuri, sasa kama ni kuboresha tuendeleo kufanya vizuri na tufanye vizuri zaidi.

Mheshimiwa Spika, nilianza kwa kusema, nilipokuwa nasikia watu hapa wanakejeli vitu vingi, nikasema hapana, lazima kulirudia hili. Hivi, kweli kuna mtu hapa anasema kwenye miundombinu ya barabara nchi hii hatujafanya kitu na kilichofanyika ni uozo mtupu na akaeleweka na Watanzania hawa! Uje Rukwa kule usimame useme barabara zenu ujinga tu, *Wallah* hupati kura, hutapata kura. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, nenda Kigoma pale ukaseme barabara zetu hata hamna kitu pale, hakuna atakayekuelewa. Tumefanya kazi kubwa, najiuliza, madaraja ambayo ilikuwa ni kikwazo kwa maendeleo ya nchi hii, zaidi ya 20 yamejengwa, hata ku-*appreciate* tu, kwamba jamani kazi hiyo kweli mmeifanya, tunashukuru, imepunguza kero. Haya, vivuko hivi tumehangaika navyo sana.

Mheshimiwa Spika, sehemu nyingine ilikuwa kila ukiinama hivi, kivuko, kivuko, Serikali imejipanga ikasema tuondoe kero hiyo, *we have done our best*. Leo vivuko viko vingi, watu hawapati tena shida ile ambayo walikuwa wanaipata, lakini ndiyo hivyo, watu wanasema pamoja na yote hayo, lakini kwa sababu mwaka huu Oktoba, mambo noga, basi, hapana, lazima tukubali kwamba kazi imefanyika. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, Kigoma pale, nawasema hawa kwa sababu ni jirani zangu, Mwandiga kwenda Manyovu kilomita 60 zile, Kigoma kwenda Kidahwe kilomita 35.7, Kidahwe - Uvinza kilomita 76.6 na daraja la Kikwete juu, tena lenye mita 275, tumejenga Kigoma! *(Makofi)*

Majirani zangu, Kafulila mzee wangu, hivi hata hili jema kweli hatulioni? Haya, sema Mungu yupo atatusikia wote huko.

Mheshimiwa Spika, eneo la elimu, nasema ni kweli lina changamoto zake, zipo nakubali na lazima tuendeleo kupambana nazo, kwa sababu ndiyo jukumu la Serikali. Sasa juzi, sijui siku gani niliona tulikuwa kila tukisema Serikali, tukisema pamoja na Bunge na Mahakama watu wanatikisa vichwa, hapana, Serikali ni ninyi tu huko. Basi tuseme labda dola basi, nikisema dola labda mtanielewa, ni jukumu letu sisi wote.

Mheshimiwa Spika, sasa, yako mafanikio yamepatikana, ukianza tangu uandikishaji wa watoto, ilikuwa ni kero kubwa, leo tunasifika duniani kote, kikubwa kilichobaki sasa ni kuboresha. Miundombinu katika shule ya msingi, miundombinu katika shule ya sekondari, miundombinu katika vyuo vikuu, lakini kwa ujumla wake, kwa maana ya mwendo wa kuelekea kujaribu kutoa elimu kwa watoto wetu wengi zaidi, hili tumejitahidi sana.

Mheshimiwa Spika, sasa lazima niseme, kazi tuliyonayo sasa ni hiyo ambayo tunaendelea kuifanya ili wote tuweze kujua kwamba, kazi hii sasa, ndiyo maana nasema kazi hii ni yetu wote na Mheshimiwa Mbowe, nangoja siku moja niwaone UKAWA, angalau basi mfanye *fund raising* ya UKAWA ili mjenge shule ya UKAWA hata moja tu basi au zahanati moja tu. Hiyo itanitia moyo sana kwamba sasa nao naona sasa UKAWA kweli wanajitahidi, sasa lakini mashambulizi tu, Serikali tunajitahidi, lakini na ninyi kwa nguvu yenu ya pamoja mnaweza! Darasa moja tu. *(Kicheko/Makofi)*

Mheshimiwa Spika, nilikwenda Marekani wakati fulani, nikiwa kule nikakabidhiwa tuzo, ilibidi niulize mara mbilimbili, ya nini hii? Nikaambiwa hii ni tuzo ya Umoja wa Mataifa ya maendeleo yenye kuridhishwa kwenye utoaji wa elimu ya msingi kwa mwaka 2010 *(The United Nations MDGs award for impressive progressive towards attaining universal primary education 2010)* *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, *we did our best* na nikisema hili maana yake tumelifanya wote, maana nyinyi ni Wabunge, kila tunakozunguka kule tunapiga kelele juu ya kupeleka watoto na Mbowe unasema na nani anasema, *it's a joint exercise, it's a joint work*. Usumamizi tu ndiyo uko kwenye Serikali ambayo inaongozwa na Chama cha Mapinduzi, kwa, lakini *otherwise* kazi hii ni yetu sisi wote. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, haya, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, utafiti ulifanyika, walifanya *World University Ranking, 2013*, Chuo hiki cha Dar es Salaam ambacho wengi tumepitia, kilikuwa ni cha nne kwa ubora, kati ya vyuo vikuu 100 barani Afrika, *University of Dar es Salaam*. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, kilifuatiwa *of course* na Chuo Kikuu cha *Cape Town, just imagine*, cha Afrika Kusini. Kwa hiyo, wote hapa lazima tujigambe kidogo, wote! Kwa sababu wengi hapa ni *product* ya *University of Dar es Salaam*, kwa nini tusikubali hili jambo jema na tuseme *good work, jointly work*, ili tuweze kwenda kwa pamoja. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, sasa ninapoona kwamba, hapana, bado, hamna kitu, upuuzi mtupu, napata tabu kweli ndugu yangu, nasema ehee, haya. Shule za msingi mmetugongagonga sana, lakini bado nasema, sisi ni kukaza uzi. Shule za sekondari tumejitahidi, ukitazama ongezeko katika kila eneo, Walimu, madarasa, sasa hivi maabara, tumekwenda mbali sana, lakini kitu kimoja ambacho mnakosea, ni kuona kama vile jambo hili ni la kundi fulani, ndiyo wenye jukumu hili, na siyo sisi wote.

Mheshimiwa Spika, ndiyo maana wakati mwingine napata *feeling*, ninaposikia Mbunge fulani toka upande wa UKAWA anasema msichangie maabara, msichangie hiki, unaona, kuna kasoro hapa, *we are not together*. Hili jukumu ni letu wote, lazima tulione hivyo, tunaweza tuka-*differ* katika namna ya kuwaambia watu wachangie, lakini kwamba mtu asichangie hata pale ambapo angeweza *it's not right*. Hili ni jambo letu wote, lazima tulione hivyo na tuone kwamba lazima tufanye kazi hiyo kwa pamoja.

Mheshimiwa Spika, elimu ya juu, acha tubebe lawama leo kwa yanayoendelea, lakini upande wangu nitaendelea kusema hapana, ni kazi nzuri, pamoja na yote yanayosemwa. Jamani eee, mwaka 1995/1996, udahili kwenye vyuo vya elimu ya ufundi na vyuo vya mafunzo

ya ufundi stadi; 1995 tulikuwa na wanafunzi 7,700 tu, ilipofika mwaka 2005/2006 tukapanda mpaka 78,000, ilipofika mwaka 2013 tukadahili watoto 145,000.

Mheshimiwa Spika, VETA tunaipa nafasi kubwa na ndiyo maana unaona tunajitahidi sana kuhakikisha kila mkoa, lakini kila wilaya, *we know what it means*, tunajua umuhimu wake kwa Taifa. Hili ni letu wote, si la Serikali ya Chama cha Mapinduzi, ni letu wote Wabunge! Ndiyo maana wakati mwingine nafarijika ninapowaona mnaahimiza Serikali kwenye maeneo yenu fulani fulani tujenge VETA na nasema jambo la msingi, tujenge, lakini lazima tunapofika sasa wakati mzuri basi tukubali kwamba kweli tunafanya vizuri na tufanye vizuri zaidi kadri muda utakavyokuwa unaongezaka.

Mheshimiwa Spika, kwani vyuo vilivyoongezeka hivi, mnafikiri ni kwa bahati mbaya? Hapana, ni kutokana na Sera nzuri tu, maana kama mwaka 2005 mlikuwa na vyuo 23 tu, vyuo vikuu na vyuo vishiriki, mwaka 2013/2014 mna vyuo 50! Kitu gani kimeleta hili jambo? Ni sera nzuri, ni usimamizi mzuri, ni vivutio vizuri, ndiyo maana unaona jambo hili linakwenda vizuri. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, sasa tukifika mahali hata hili hatulioni jamani eeh! Mwaka 2005 udahili wa wanafunzi vyuo vikuu wanafunzi 40,000. Mwaka 2013/2014 udahili watoto 200,000 na zaidi. Ni matokeo ya kazi nzuri inayofanyika, ni jitihada nzuri ambazo zinafanyika ambazo zinatufikisha hapa. *(Makofi)*

Sasa ukifika hapa unasema lakini sasa mbona bado hamtoi kwa..., hiyo ni changamoto nyingine, lazima sisi tuendeleo kutazama namna ya kuboresha zaidi huduma ya mikopo kwa wanafunzi ambao sasa wanapata fursa ya kwenda vyuo vikuu. Sasa hilo ni jukumu letu, tutaendelea kulifanya. Sasa hivi tunasaidia watu kama tisini na nne, tisini na tano elfu lakini tutaendelea kuongeza kadiri muda unavyokwenda.

Mheshimiwa Spika, vituo vya kutolea huduma ya afya. Tusingekuwa tumejitahidi tukafika angalau tulipo, ngoma ingekuwa ni mbaya sana. Leo unaona kuna *improvement* kubwa tu, hata katika maisha ya watu tu, hata *life expectancy* yetu kupanda ni matokeo ya jitihada hizi za kuimarisha sekta ya afya. Leo vifo vya watoto wachanga hapa miaka mitano tume-*improve* vizuri sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, tunayo changamoto kweli kwa akinamama wajawazito, lakini tunaendelea kuikabili. Haya ndiyo mambo ambayo kwa kweli kwa pamoja lazima tuyasemee vizuri na kuitaka Serikali iendeleo kuongeza kasi ili tuweze kufanya vizuri zaidi kwa kadiri itakavyowezekana.

Mheshimiwa Spika, sisi ni miongoni mwa nchi tano barani Afrika ambao tumefanya vizuri sana katika kupunguza vifo vya watoto chini ya miaka mitano. *Imagine* katika nchi *more than fifty we are in among the five countries* ambazo zimefanya vizuri. So, kwenye sekta ya afya hapa ni lazima tukubali kwamba pamoja na upungufu uliopo lakini tuendeleo kuona kwamba jambo hili lazima tuendeleo kulifanya vizuri na kwa pamoja.

Mheshimiwa Spika, sitaki niseme mengi kwenye sekta ya maji lakini nirudie tu kusema kwamba sekta hii bado *of course* ina matatizo yake, tunatambua, tunajua umuhimu wake, lakini kwa mwaka huu mmoja au mwili kazi iliyofanyika, sasa unajua wakati mwingine, *I can understand*, unajua mnapokuwa kuna Upinzani kuna Chama Kinachotawala, ni kweli wakati mwingine *credits* nyingine zinaumiza, maana tukisimama tukisema maji tumejitahidi kiasi hiki, umeme vijijini tumekwenda hivi na watu wakienda vijijini wanakuta kweli mabomba pale yanatoa maji, pale maji, *of course it pains* kwa sababu mnawanyima ajenda ya nini waseme wakienda kwenye majukwaa, lakini ndio uhalisia, ndio ukweli.

Mheshimiwa Spika, nami pale nikifika nageuza nasema hapana, tusijitazame hivyo, tazameni jambo hili kama nchi, tulitazame jambo hili kama nchi. Nilikwenda Karatu pale, kulikuwa na mradi wa maji, mradi mzuri, mkubwa nilikwenda nimeutembelea, nilikuwa na rafiki yangu pale. Sasa nikimsikiliza na yeye akija hapa hataki hata kusema Waziri Mkuu ulikuja ukatembelea, tunakushukuru baba na mradi ule ulituachia neema, hataki lakini maji yale mradi mzuri sana, mzuri sana.

Mheshimiwa Spika, niliwashukuru sana na nikawapongeza nilikwenda kutembelea baadhi ya shule zao pale, nzuri, nikawaambia *this is good*, tuendeleo. *Of course* nilikuwa nalisema nilijua tu, kwamba wanachokifanya wanatekeleza llani ya Chama cha Mapinduzi ambayo ndiyo tumeiweka pale, kwa hiyo sikupata tabu sana, lakini ninachotaka kusema ni kwamba jamani eee, jambo jema tulisemee kwa wema, jambo lile ambalo mnaona halijakaa vizuri, tuliseme vile vile kwa wema kwa maana ya kushauri na tuweze kuona nini tufanye kwa pamoja.

Mheshimiwa Spika, vijijini umeme huu, hivi kweli vijijini huku tulikopeleka jitihada hii kubwa na nakubaliana na ninyi, kama tungepata pesa yote kazi ambayo ingefanyika pale ingekuwa nzuri sana. Hata hivyo, tumejipanga vizuri, tunataka tuhakikishe kwamba awamu inayokuja sasa, suala hili la umeme vijijini, lipewe nafasi kubwa zaidi ili tuhakikishe kabisa kwamba watu wengi zaidi wanapata umeme kwa kiasi ambacho ni cha kuridhisha.

Mheshimiwa Spika, namshukuru Mungu sana hatimaye bomba hili la gesi Dar es Salaam karibu limefikia mwisho, tuko katika hatua za mwisho kabisa. Nataka niamini mchango wake kwa Taifa utakuwa mkubwa sana. Kwanza kwa maana ya nishati ambayo tunaihitaji sana kama nchi, lakini kwa maana vile vile ya nishati kwa matumizi ya viwandani hasa vile viwanda ambavyo vinataka kutumia gesi moja kwa moja. Hii itatusaidia sana kuongeza uwezo wa nchi kama Taifa ili tuweze kufanya vizuri zaidi kwa ajili ya jambo hili jema.

Mheshimiwa Spika, naomba nimalizie kwa mambo fulani fulani ya jumla sasa. Moja ambalo liliguswa guswa hivi na nataka niseme kwa kuligusa gusa tu, ni hili la Majimbo. Kulikuwa na eneo moja watu wali-*comment comment* kidogo juu ya Majimbo na nadhani ni jambo la msingi, ni vizuri likasemwa semwa. Ninachoweza kusema hapa ni kwamba Tume imejipanga vizuri kwenye eneo hili na nataka niamini kwamba wale ambao walifanya kazi ya kuomba watakuwa wanajua vigezo.

Mheshimiwa Spika, maana kwenye vigezo wanachotaka wao kwanza ni lazima wazingatie mgawanyo wa wastani wa idadi ya watu katika eneo linaloombwa, eneo la Ubunge (*population quarter on other side*) itakuwaje. Idadi yenyewe ya watu, ni watu kiasi gani. Mawasiliano ya eneo hilo yakoje, *is it very complex* kiasi kwamba ukikata Jimbo itasaidia pengine ku-*widen* na kusogeza zaidi huduma hiyo, hali ya jiografia, maana kuwa wengine, kwa mfano, nilikuwa naangalia kwa rafiki yangu Malocha kule.

Mheshimiwa Spika, Jimbo la Mheshimiwa Malocha yuko kwenye bonde la *Rift Valley*, Ziwa Rukwa, lazima akwee mlima ambao sisi tunaita Liambala Mfipa, so *difficult*, ngumu sana. Ana watu kule karibu laki mbili, lakini lazima apande mlima ule kuja kuhudumia watu walioko kwenye *Plateau*. Sasa ukipata hali ya jiografia kama ile ni *justification* nzuri kufikiria Jimbo upande mmoja na Jimbo upande wa juu ili liweze kuhudumiwa vizuri zaidi. (*Makofi*)

Mheshimiwa Spika, pia hali ya kiuchumi kwenye eneo linalohusika ikoje, ukubwa wa eneo la Jimbo husika likoje. Wengine wana Majimbo makubwa sana, kwa hiyo nalo ni kigezo muhimu. Mipaka ya kiutawala imekaaje, Jimbo moja lisiwe ndani ya Wilaya au Halmashauri mbili, haitakubalika. Kwa hiyo, lazima Jimbo liwe ndani ya Wilaya/Halmashauri. Huwezi ukawa

na kipande kingine huku na kipande kingine huku utapata taabu na Kata moja isiwe ndani ya Majimbo mawili, hilo nalo we *have to be careful*, usije ukakata kata katikati.

Mheshimiwa Spika, vile vile mpangilio wa maeneo ya makazi ya watu yaliyopo *existing part of human settlement* nayo hiyo ina-matter sana kwenye Majimbo, sehemu nyingine unakuta inabidi ukubali kwamba hapa tuligawa kwa sababu ya mwelekeo huu *as oppose* na huu mwingine, mazingira pia lazima kuyaangalia.

Mheshimiwa Spika, lakini kubwa ni uwezo wetu wa ukumbi. Uwezo wa ukumbi wetu ni watu mia tatu na sitini, kwa hiyo, lazima Tume ijue kwamba mpaka sasa tuna wangapi, kwa hiyo, kama ni kuongeza, utaongeza kiasi gani. Vile vile Tume lazima ikumbuke kwamba, kuna viti maalum vile vile. Kwa hiyo, ukitengeneza tu bila kujali hilo ukumbi utawagomea. Kwa hiyo, lazima katika kuomba hilo nalo mlione kwamba ni jambo zuri sana na liangaliwe.

Mheshimiwa Spika, mwisho, ni utaratibu wa kuleta, lazima *i-originate* kwenye maeneo yenu, kwenye Wilaya zenu, kwenye Halmashauri zenu; ikiibuka tu kutoka kwa rafiki yangu hapa ndugu yangu Mbowe ikaja tu *vuup* watakwambia bado utaratibu haujafuatwa, nenda kaanzie kule, halafu lete kwangu. Kwa hiyo, naamini yakiwasilishwa kwa utaratibu mzuri, basi taratibu hizo zikizingatiwa nadhani tunaweza kabisa tukaona namna gani tunaweza sasa tukashirikiana pamoja.

Mheshimiwa Spika, nimalizie na mambo mawili hivi. Nilimsikiliza mama Sitta wakati akizungumza hapa, alikuwa anazungumza sana juu ya uwezekano wa kuwa na chombo mahsusi kwa ajili ya ukaguzi wa elimu. Kimsingi nilimwambia, bahati nzuri Serikalini jambo hili limeshatazamwa, tumeliangalia, tunaona ni jambo zuri kwa sababu ukitaka kuimarisha elimu lazima Idara ya Ukaguzi nayo iimarishwe sana. Sasa dhana pengine ni kuwa na chombo mahsusi kisimamie eneo hili asilimia mia, wao waweze kusimamia ukaguzi kwa upana na kwa karibu zaidi, nataka nimhakikishie kwamba tutaliangalia kwa macho ya karibu sana tuone *how best we can do that* ili tuweze kulifanya jambo hili vizuri na kwa nia njema.

Mheshimiwa Spika, tayari tumeshakubali kuwa na chombo ambacho kitasimamia ajira, nidhamu na kadhalika, lakini hiyo peke yake haitoshi, iko haja ya kutazama hili eneo la ukaguzi tuone kwa kiasi gani tunaweza tukafanya vizuri zaidi. Kwa hiyo, tutaliangalia hilo. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mbowe si kama nimesahau la kwako la Mto Kikulet. Ni kweli ndugu yangu Mbowe aliniambia hili na nilimwambia basi acha tulifanyie kazi. Alikuwa amepata mhisani au mwekezaji mmoja, nafikiri ni Mjerumani ambaye alikuwa tayari kusaidia kwenye eneo lile. Baada ya kurudi Serikalini na kulitazama, tukakuta pengine *interest* zile za chuo zikatuvutia zaidi, ilikuwa kwa nia njema tu.

Mheshimiwa Spika, baadaye likaja wazo kwamba kama Hai wako tayari wanaweza bado wakafanya kazi na chuo ili kuzidi kuboresha mradi ule uweze kuwa mzuri zaidi. Sasa inawezekana pengine wakati ule sikupata nafasi ya kuleta mrejesho *on how* tunaweza tukafanya kazi ile kwa pamoja, lakini tuliona chuo kwa sababu wanahitaji mahali pa kufundishia, kutengeneza mambo na nini ndiyo maana tukasema tukiwezeshe lakini hatukuondoa kabisa wazo lile la kuona uwezekano wa *PPP sort of approach*, lakini *in this case* ingeweza kuwa ya ufanisi zaidi, maana ingesaidia vifedha kidogo pengine lisingekuwa jambo baya. Nadhani bado hili ni jambo ambalo liko *open*, tunaweza tukalitazama *along that line*.

Mheshimiwa Spika, kumekuwa na rai vile vile ya jumla kuhusu maeneo ya wachimbaji wadogo na hili nalisema kwa nia njema, nadhani Waziri wa Nishati na Madini atakuja kulieleza

vizuri zaidi. Kikubwa hapa ni kwamba tayari tumeshaanza kufanya kazi hiyo. Tunafanya kazi hiyo kwa nia njema, kwamba tihakikishe vijana wetu wanapata maeneo ya uchimbaji na maeneo mengi yametengwa, lakini tunajua kwa idadi kubwa ya vijana tulionao, bado tunahitaji kuweka maeneo zaidi.

Mheshimiwa Spika, nimehangaika sana na Nzega pale, baada ya mgodi ule kufungwa eneo lile tukalikabidhi kwenye Wizara ya Nishati na Madini wakakabidhi kwenye Chuo cha Madini, lakini wana eneo kubwa sana. Kwa hiyo, nimekuwa nikiwaambia muda wote, hebu jaribuni kuona kama tunaweza tukatenga eneo kidogo kwa ajili ya vijana hawa. Kama ambavyo wengi walisema na ukitazama uchimbaji wao si mkubwa, akipiga chini sana sana mita tano, sita, hoi, asipokuta dhahabu anachimba shimo lingine. Sana sana pale ni kusimamia tu, bwana wewe umechimba umekosa rudisha hilo shimo lijaze udongo, jaribu tena mahali pengine.

Mheshimiwa Spika, hili bado ni eneo nadhani tutaendelea kuzungumza nao, nimemsikiliza hata Mheshimiwa Kamata naye na watu wake pale Geita, nafikiri tutaendelea kuyatazama. Yote haya tutayatazama kwa pamoja tuweze kuona ni namna gani tunaweza tukawasaidia vijana hawa waweze kupata kazi ambazo zitakuwa na tija na ambazo ni nzuri zaidi.

Mheshimiwa Spika, mwisho, Mheshimiwa Mbowe naomba niliseme hili kwa nia njema tu maana wewe rafiki yangu. Nimesikiliza majigambo humu, nani atashinda, nani atashinda, sisi tutashinda, sisi tutashinda. Mara nyingi huwa nasema kwa nini tuandikie mate na wino upo? Hatuna sababu, kama wino upo tutumie wino. *(Makofi)*

Kwa hiyo nikasema, okay, 2005 tunajua nani alishinda, tukaenda kwenye Serikali za Mitaa tunajua nani alishinda. Tumekuja 2010 mnajua nani alishinda, tumekwenda kwenye *by-elections* mnajua nani walishinda, tukaenda kwenye Kata mnajua nani alinyukwa zaidi. Tumetoka pale tukaja kwenye Serikali za Mitaa, kama ni goli mnajua nani alifunga magoli zaidi. Sasa ndipo nikasema, hii kutamba tamba majigambo yale, ni mazuri wakati mwingine maana si watani wa jadi, lazima yawepo na vijembe viwepo. *(Makofi)*

Lakini mwisho wa yote, mwisho wa yote watu wanachotaka kujua ninyi Waswahili barabara mmejenga? Ninyi Waswahili mmejithahidi kiasi gani kwenye maji? Je, huko kwenye nishati mmefanya kiasi gani? Mnaendeleaji kutuhudumia kwenye maeneo ya afya, mbona hili hamjafanya vizuri? Kwa hiyo, yako mambo ambayo yatasaidia sana; lakini moja ambalo silijui sana, lakini naamini litakuwepo, lakini na huko Bungeni mnaonesha ustaarabu na staha kiasi gani? *(Makofi/Vigelegele)*

Mheshimiwa Spika, maana lazima tukabidhi Serikali hii, watu wanasema mmekabidhi kweli tumeona watu wale ni barabara, sasa kama mambo yenyewe ni mazonge zonge kiasi hiki, unaweza ukakuta wananchi wanapata tabu, kwamba hee! Hivi mwelekeo ndio huu, iko kazi. Haya! *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, naomba basi katika kumalizia, najua muda wangu umenisamehe hata hivyo kidogo, naomba basi nimalizie tu kwa kusema, kwa ujumla nasema, pamoja na mengine yote na mikwara yote tuliyochimbiana, mimi kama kiongozi wa shughuli za Serikali nataka niwaahidi tu kwamba kazi niliyonayo mimi ni kuchuja; yale mambo ambayo tunaona ni mazuri sisi tutaya-adopt, hatuna ugomvi. Yako mambo mazuri tutayachukua, tutayafanyia kazi kwa kadiri itakavyowezezana. Yako mengine ni katika jitihada za kusema Oktoba, 2015 iko karibu, hayo tutayatazama kwa *context* maana uwanja wake ni sehemu nyingine siyo humu.

Humu yamesemwa lakini tutapambana huko huko kwenye maeneo yetu ambayo yanahusika. (Makofi)

Kwa hiyo nataka niwahakikishie tu Waheshimiwa Wabunge kwa ujumla wake mimi na Serikali yetu huku tumefarijika kwa michango yenu mizuri, tutaifanyia kazi vizuri sana na wale ambao sikuweza kugusa kila kitu, tutaendelea kuhakikisha kwamba, hata mwaka huu bado hatujamaliza. Hiyo miezi mitatu minne si haba, yako mambo tutayakamilisha vile vile kwa kadiri tutakavyoweza, lakini kubwa tuendeleo kuheshimiana, kubwa tuendeleo kuvumiliana sana, sana. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, nafarijika sana, tukitoka nje pale watu wakituona tuliokuwa tunapigiana maneno humu wanashangaa. Mzee Pinda unazungumza na Kafulila umeona alivyokutukana, namwaambia hapana, huyu kijana wangu, ya Bungeni mle ndani yaacheneni. Lakini hiyo *spirit* hiyo lazima ikuzwe zaidi mpaka ndani ili tuweze kujiona kwamba ni Watanzania, Wabunge wa Bunge moja, tofauti zetu za kiitikadi isiwe *issue* ya kutufikisha mahali hivi, maana kuna mzee mmoja alipozungumza hapa nikasema heee! Yaani sisi hapa hatuna akili kweli, au kateleza ulimi tu, maana mkianza kusema huku ndiyo wenye akili zaidi kuliko hawa wengine, tabu kidogo, kwa sababu Vyuho ni vile vile, maeneo ni yale yale, kubwa ni kuheshimiana tu, ndiyo kazi kubwa ninayotaka tuisisitize sana. (Makofi)

Mheshimiwa Spika, mwisho, nataka niseme kazi tuliyo nayo sasa mpaka tutakapomaliza Bunge hili, zaidi ni ushauri. Tusaidieni ushauri ambao mnaona hata katika muda mfupi uliobaki unaweza ukatekelezeka sisi tutafanya hivyo. Kwa yale yatakayohitaji muda mrefu tutayabeba na mwisho tutaona sasa namna gani yatatekelezwa katika hatua zinazofuata. Sisi wote tunalo jukumu la kuwavusha Watanzania na sisi wote ndio tutakaowafikisha kwenye hatua inayofuata.

Mheshimiwa Spika, nataka niseme Mbowe hata kama ungeshinda kesho, utanzia pale tulipoishia kwenda huko na utakachokuwa unasema, nina uhakika tu, utasema hii yote ni kwa sababu wametuskiliza. Sasa kwa nini uyaseme hayo baadaye, yaseme leo, yaseme leo kwamba hii ni kazi yetu sisi wote, tumeifanya kwa bidii zetu zote. Kwa hiyo, tunafarijika kwamba, tunapokwenda ni pazuri na nafikiri tutafika pema.

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema haya, basi naomba kutoa hoja. (Makofi)

WAZIRI WA ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI: Mheshimiwa Spika, naafiki.

(Hoja iliamuliwa na Kuafikiwa)

SPIKA: Hoja imeungwa mkono. Waheshimiwa Wabunge, mtaona upande huu sasa ndiyo upande gani huu mtajua wenyewe. Wenzetu wa CUF nadhani leo wana kura za maoni katika sehemu ya Unguja na Pemba, ndiyo maana mnaona hawapo. Mheshimiwa Reverend Msigwa!

MHE. MCH. PETER S. MSIGWA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi. Naomba Mwongozo, pamoja na maelezo mazuri ya Mheshimiwa Waziri Mkuu kuhusiana hasa na eneo la BVR, Tume ya Uchaguzi imetoa maelekezo kwa Vyama vya Siasa na wajibu wake, namna ya kuhamasisha wapiga kura wake.

Katika ukurasa wa kwanza imeeleza wajibu wao, naomba nisome kwa sekunde chache, inasema:

“Vyama vya Siasa vina wajibu mkubwa wa kuelekeza na kuwaelimisha wanachama wao na wananchi kwa ujumla umuhimu wa kuwemo katika daftari la kudumu la wapiga kura na utaratibu uliotumika katika kuboresha daftari hilo. Hivyo ni muhimu kwa Vyama vya Siasa kuhamasisha na kuwaelimisha wanachama wao pamoja na wananchi kwa ujumla ili waweze kufahamu na kuelewa uboreshaji wa daftari hilo na haki na wajibu wao. Faida zao ni kuwa, wanachama wengi bila wao kujiandikisha kupiga kura haisaidii kukuza demokrasia.”

Mheshimiwa Spika, nataka kuomba Mwongozo kwa sababu katika Jimbo langu ambalo ni sehemu ambapo wapiga kura wanaandikishwa Halmashauri yaani Manispaa imekuwa na vifaa vichache vya kutangaza wananchi wajiandikishe. Sisi tumejaribu kutoa spika, tumejaribu kutoa magari kwa gharama yetu, tunakatazwa tusiwatangazie watu kuhusu kujiandikisha.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa tumekubaliana wote kwamba, tusiingie kwenye migogoro ambayo haina sababu na Tume imeelekeza hapa, kwa sababu mtu akijiandikisha huna uhakika anampigia kura nani. Tunajitahidi kutoa hiyo nguvu ili watu wengi wasikie, tunakatazwa na hatupendi tuingie kwenye vurugu ambao hazina sababu.

Naomba Mwongozo wako ili tupate *smooth* namna gani ya kuwaandikisha wananchi wengi ambao hawapati taarifa ambazo ni haki zao.

SPIKA: Ahsante Mheshimiwa Msigwa, mna majibu sasa hivi? Nilifikiri labda mnakwenda kutafiti, nafikiri mkatafiti wakati tunaendelea, mtafiti hiyo hali kwani alichokisema ndivyo inavyopaswa iwe. Sasa kama ndiyo hivyo, hayo mengine labda ya Iringa mtafute, mtatujibu.

Katibu!

KAMATI YA MATUMIZI

MWENYEKITI: Waheshimiwa Wabunge, napenda tupate *refreshment* ya kanuni zetu tusije tukaenda kama vile tupo kwenye kikao kisicho na tija, kanuni ya 101, kanuni hizi zina-*apply* wakati wa Kamati ya Matumizi.

Kwanza kabisa tukisoma kanuni ya 101 inasema:-

“(1) Katika Kamati ya matumizi Mwenyekiti atawahoji Wajumbe kuhusu kifungu kimoja kimoja kwa makadirio ya matumizi na kila kifungu kitaafikiwa peke yake.

(2) Mbunge yeyote anaweza kuomba ufafanuzi au maelezo zaidi katika kifungu chochote cha fungu linalohusika wakati kifungu hicho kitakapofikiwa na Kamati ya Matumizi.

(3) Mbunge atakayeamua kutumia kifungu chenye mshahara wa Waziri ataruhusiwa tu iwapo ataomba ufafanuzi wa suala mahususi la sera na hatazungumzia zaidi ya jambo moja.”

Katika hii pia, kanuni imejiwekea utaratibu, vyama vinaweza kusema wachache wao maana ni dakika 25. Kwa hiyo, tunatoa nafasi kwa wachangiaji watano. Suala la sera ni mahususi siyo mtu ananyanyuka tu na kujisemea, ni mahususi, kama eneo fulani mmekuta kwamba kama hivyo mlivyokuwa mnasema, basi mtakuwa mmewachagua watu ambao wanajua kulisemea jambo hilo, liwe mahususi maana yake si kila kitu ni mahususi.

“(4) Kwa kuzingatia masharti ya fasili ya tatu hiyo ya mahususi, Kamati za Vyama zitawasilisha kwa Spika majina ya Wabunge watakaomba kupata ufafanuzi wa suala mahususi la sera na Spika atatoa nafasi kwa Wabunge kwa kuzingatia uwiano.

(5) Muda wa kusema katika Kamati ya Matumizi kwa ajili ya kuomba au kutoa ufafanuzi hautazidi dakika tano.

Ibara ya 102: katika Kamati ya Matumizi Mbunge yeyote anaweza kutoa hoja ya kutaka kufanya mabadiliko katika makadirio ya matumizi ya Serikali iwapo mabadiliko hayo hayatabadili madhumuni ya fungu.

(2) Endapo hoja iliyotolewa kwa ajili ya kupunguza kifungu fulani katika fungu lolote haijapitishwa, hoja nyingine bado inaweza kutolewa kwa madhumuni ya kupunguza kifungu kingine cha fungu hilo.

Kanuni ya 103(1); kwa kuzingatia utaratibu wa majadiliano uliowekwa na kanuni hizi, Mbunge yeyote anaweza kuomba ufafanuzi au maelezo zaidi katika kifungu chochote cha fungu linalohusika wakati kifungu hicho kitakapofikiwa na Kamati ya Matumizi.

(2) Vile vile, Mbunge yeyote anaweza kutoa hoja ya kuondoa shilingi moja katika kifungu cha fungu hilo.

(3) Madhumuni ya hoja ya aina hiyo ni kumwezesha Mbunge aliyetoa aweze kueleza kutoridhika kwake na utekelezaji wa jambo fulani mahususi ambalo dhahiri linahusika na kifungu hicho.

(4) Hoja ya aina hiyo itatolewa kwa muda usiozidi dakika tano.

(5) Wabunge wanaweza kuchangia hoja ya kuondoa shilingi moja iliyoanzishwa kwa mujibu wa kifungu hicho cha (2) kwa muda usiozidi dakika tatu kila mmoja.

Yaani yule anayetoa shilingi dakika tano na watakaomuunga mkono ni dakika tatu tatu.

(6) Waziri anayehusika atapewa nafasi ya kutoa majibu ya hoja hiyo.

(7) Mbunge aliyetoa hoja ya kuondoa shilingi ndiye atakayefunga mjadala wa hoja hiyo.

(8) Muda utakaotumika na Waziri na Mbunge kwa mujibu wa fasili ya (6) na (7) utaamuliwa na Spika.

(9) Endapo Mbunge atashikilia hoja ya kuondoa shilingi moja katika kifungu hicho, basi kura itapigwa kwa kuhoji wanaoafiki na wasioafiki hoja hiyo.

(10) Endapo hoja ya kuondoa shilingi moja katika kifungu chochote itakubalika, basi kifungu hicho kitakuwa kimepitishwa kikiwa pungufu ya hiyo shilingi moja.

(11) Endapo hoja iliyotolewa kwa ajili ya kuondoa shilingi moja katika kifungu chochote cha fungu linalohusika imekataliwa, hoja nyingine yenye madhumuni ya kuondoa shilingi moja katika kifungu kingine cha fungu hilo bado inawezekana kutolewa.

Ibara ya 104(1) yenyewe inasema; iwapo zimesalia dakika 10 kabla ya kufikia muda wa kuahirisha kikao cha Bunge na Kamati ya Matumizi bado haijamaliza kazi yake kupitisha

mafungu, Mwenyekiti anaweza kuongeza muda usiozidi dakika 30 bila kuihoji Kamati ili kukamilisha shughuli ya kupitisha mafungu yaliyobaki."

(2) Iwapo zimesalia dakika 10 kabla ya kumaliza muda ulioongezwa chini ya fasili ya (1) na Kamati bado haijamaliza kupitisha mafungu yote, Mwenyekiti atafunga mazungumzo yanayoendelea na papo hapo atawahoji wajumbe kuhusu mafungu yaliyosalia kama yapo.

Pia katika kanuni zetu, leo tuna Mikoa na kwenye Mikoa huwa tunakwenda kwa Fungu. Kwa hiyo, kama mtu amepata kitabu anataka kuhoji, basi tutahoji kwa Fungu maana tukihoji kifungu kimoja kimoja tutachukua siku nne. Kwa hiyo, kawaida tukifika kwenye Mkoa tunapita kila Fungu la Mkoa na kama mtu ana hoja tunakwenda taratibu atakuwa anatuonesha mahali anapotaka kuuliza hoja.

Kwa hiyo, nimezisoma hizi kanuni ili kusudi tuzingatie twende vizuri na nawashukuru Wenjeviti wameniletea majina na kwa mujibu wa nafasi hizi na kwa kuzingatia muda Spika atapanga muda.

Kwa hiyo, tunaendelea! Katibu!

MATUMIZI YA KAWAIDA

FUNGU 25 - OFISI BINAFSI YA WAZIRI MKUU

MWENYEKITI: Nina hakika wote mna vitabu hivi, vitabakia humu humu mpaka mwisho.

Kif. 1001 - *Administration and Human*

Resources Management... ... Shs. 5,705,174,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 27 - MSAJILI WA VYAMA VYA SIASA

Kif. 1001 - *Administration and Human*

Resources Management... ... Shs. 20,530,764,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 37 - OFISI YA WAZIRI MKUU

Kif. 1001 - *Administration and Human*

Resources Management... ... Shs. 5,467,944,000/=

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Barwany! Wameshaletwa na Vyama vyenu, kwa hiyo nawajua waliioletwa.

MHE. SALUM K. BARWANY: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Kama ulivyozungumza kwamba hoja inayohusika na kifungu hiki ni suala la kisera zaidi na jambo mahususi.

Nimepitia taarifa ya Waziri Mkuu katika ukurasa wa 10 mpaka 12 na pia katika mchango wangu nilizungumzia suala ambalo linahusiana na taarifa yake juu ya suala la mauaji ya watu wenye ulemavu wa ngozi kama inavyoitwa. Hata hivyo, siyo mimi tu nimeshtushwa au nimestaajibishwa kwamba Waziri Mkuu katika *wind up* yake hapa, tulitarajia pia kwa maelezo yangu angejaribu kuelezea namna gani sasa au kuna mkakati gani wa Serikali juu ya jambo muhimu na kubwa kama hili ambalo linatokea katika Taifa letu, kama mnavyodai wenyewe kwamba jambo hili linaitia aibu kubwa Serikali ndani na nje ya nchi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa maelezo ambayo yamezungumzwa hapa ni idadi ya watu 43 ambao wamepoteza maisha na Serikali imechukua hatua kupitia Mahakama kutoa hukumu za watu hawa na wengine wamepata hukumu ya kunyongwa mpaka wafe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini ni kwamba, suala hili ni suala muhimu sana katika kuona linatafutiwa ufumbuzi wa mwisho katika jambo kama hili. Juzi tu, leo siku ya pili, jambo hili limetokea katika Mkoa wa Katavi ambapo Mheshimiwa Waziri Mkuu anatoka. Kwa umuhimu wa jambo hili, nilitarajia angelizungumza hapa ili kutoa matumaini kwa Watanzania kwamba Serikali inalishughulikia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia ni kwamba, kuna mambo mawili muhimu, kuna utoaji wa hukumu na utekelezaji wa hukumu ile, lakini mpaka sasa hukumu imetolewa kwa watu hawa ambao tayari wamehukumiwa. Mpaka sasa utekelezaji wa hukumu hiyo bado haujafanywa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mara ya mwisho Rais ambaye ndiye anawajibika alituambia Watanzania kwamba, yeye hajaletewa jambo hilo mezani. Kwa umuhimu wa jambo hili ambalo tulilitarajia kwamba asubiri aletewe, anakwenda nje ya nchi, anaulizwa, anaambiwa na ndani ya nchi tunapiga kelele, alikuwa anasubiri aletewe namna gani hukumu hii iweze kutekelezwa, hili linatutia simanzi. Hivyo nashika mshahara wa Waziri Mkuu ili atueleze ni mikakati gani ambayo inaweza kufanywa na Serikali ili kulidhibiti hili.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mheshimiwa Hawa Ghasia amezungumza kwamba, Serikali ilitumia shilingi bilioni 1.6 katika kudhibiti ghasia zilizotokea Mtwara katika kipindi kile ambacho Serikali ilitengeneza *Battalion* Maalum, Kikosi Maalum cha Ulinzi na Jeshi kukipeleka Mtwara kudhibiti ghasia hizo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hivi Serikali inaona tatizo gani ikitenga fungu na kuhakikisha kabisa kwamba fungu hili makusudio yake ni kwenda kudhibiti mauaji ya *Albino* ambayo yanatokea katika nchi hii kwa kipindi chote cha miaka 10 tangu Serikali hii ya Awamu ya Nne iingie madarakani! Mauaji haya yameanza rasmi huko nyuma, lakini mwaka 2006 ndiyo mauaji haya yameshika kasi na yanaendelea kuwepo. Hivyo, nilitegemea Waziri Mkuu angetupa ufafanuzi zaidi juu ya Serikali imejipangaje juu ya jambo hili.

(Hapa kengele ililia kuashiria kwisha kwa muda wa mzungumzaji)

MHE. SALUM K. BARWANY: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante.

MWENYEKITI: Ahsante, usikilize basi kengele. Mheshimiwa Waziri wa Nchi!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza nakubaliana na Mheshimiwa Barwany kwamba tatizo la mauaji ya *Albino* katika nchi yetu ni suala linalosikitisha na kuleta simanzi, si tu ndani ya Taifa bali hata nje ya Taifa na nje ya mipaka yetu. Ukiangalia kwa undani suala hili unaona kabisa wanaopoteza maisha ni

Watanzania wenzetu, lakini wakati mwingine hawapotezi maisha bali wamekuwa wakipoteza viungo na hasa wakati mwingine majanga haya yamekuwa yakiwakuta hata watoto wadogo ambao wangetegemea kuishi maisha yao yote wakiwa na viungo vilivyotimia.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala hili Serikali inalifanyia kazi kwa undani sana. Mheshimiwa Waziri Mkuu aliitisha kikao na kukutana na wadau tuseme wenzetu wenye ulemavu wa ngozi waliomba kumwona wakiwa na agenda maalum ya kiusalama, kwa ajili ya kuwalinda kwa usalama wao na kazi hiyo aliileta kwenye ofisi yetu ya Uratibu na sisi kama Serikali kwa sababu suala hilo tunalolifanyia kazi sasa hivi ni suala la kiusalama zaidi lakini nitasema kidogo tu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, wenzetu walikuja na *proposal* ambayo hata sisi Serikalini tulikuwa nayo, tunatafuta sasa njia ya kuwa na kifaa chochote ambacho kitawaunganisha wenzetu hawa na vyombo vya usalama kwa namna ambayo siwezi kuisema sana hapa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tunaamini kama tukipata hiyo njia itakuwa ni njia ya awali ya kujua na *ku-trace* mienendo ya ndugu zetu hawa mahali popote walipo, nani anayesogea karibu na mazingira yao na tunaweza kabisa kwa kutumia sayansi na teknolojia ambayo imekuwa ikikua sasa duniani tunaweza kuwa tumetengeneza ulinzi wa aina ya pekee kwa ndugu zetu.

Mheshimiwa Mwenyekiti, suala hili ni la kiusalama sana wala hatuwezi kuwa tunalishughulikia kwa kulizungumza kila siku kwenye vyombo vya habari ama mahali pengine. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niwathibitishie Watanzania kwamba, kazi hiyo tunaisimamia kwa karibu, Idara ya Usalama inalifanyia kazi kwa karibu. Tumeshakutana vikao takribani vinne sasa na tayari tumesha-*engage* Wizara ya Mambo ya Ndani katika mambo kadhaa ambayo pia wao waliyaleta kama *proposal* zao kwenye Serikali.

Kwa hiyo, naomba nimthibitishie Mheshimiwa Barwany, kama utakuwa na habari ama huna, lakini nadhani ukija kuniona nitakueleza na ile timu ambayo mmesema angalau ndogo tu tufanye nayo kazi naweza nikakwambia, lakini naomba niwathibitishie.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa hilo ni suala la kuhakikisha kwamba tunawalinda, kubwa hapa ni kuwalinda, hilo ni suala la kwanza, lakini ulinzi mwingine wa kawaida kama wa vikosi au wa kutafuta namna nyingine ya kuwalinda hiyo bado inaendelea na itaendelea kufanyika na Waziri wa Mambo ya Ndani atakapokuja ataendelea kusema kwa hali ya karibu zaidi.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa nawaomba wananchi wote wa Tanzania kwa ujumla kwamba sisi wote tushirikiane kwani hawa ni ndugu zetu, tuendeleo kuhakikisha kwamba tunafanya kazi hiyo kwa pamoja na tunaendelea kuunga mkono katika kuondoa mauaji ya *Albino* kama tulivyoweza kufanikiwa katika harakati nyingine za kuwalinda na kuwasaidia Watanzania ili wawe salama.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuna eneo lingine linalohusiana na kesi ambazo zinafunguliwa katika Mahakama zetu. Kwa ruhusa yako namwomba Waziri wa Katiba na Sheria kwani yeye

ana maelezo ya kina na atayatoa hapa na wakati wa hotuba ya Wizara yake atatoa pia maelezo ya kina.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru sana.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Barwany, naona utaratibu ulikuwa hujaufahamu vizuri.

Mara ya kwanza ulitaka maelezo, halafu kama hujaridhika na yale maelezo ndiyo unatoa shilingi kwa sababu ulivyofanya maana yake sasa nifanye maamuzi kwa kupiga kura, sidhani kama ni vizuri. Kwa hiyo, mara ya kwanza unauliza ili kupata maelezo, kama hukuridhika nayo ndiyo unatoa shilingi, ndivyo tunavyofanya. Kwa hiyo, mpaka sasa nachukulia ile shilingi yako hujaitoa, bado ni maelezo.

Mheshimiwa Waziri wa Katiba na Sheria!

WAZIRI KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kutoa maelezo kuhusu swali la Mheshimiwa Barwany kuhusu hukumu. Napenda kueleza kwamba ni kweli wapo ambao wametiwa hatiani na wamehukumiwa kunyongwa hadi kufa lakini hata adhabu hiyo iliyotolewa pia inatekelezwa kwa mujibu wa sheria. Endapo adhabu hiyo imetolewa na Mahakama Kuu basi unasubiriwa muda kwa yule ambaye ametiwa hatiani kutumia haki yake ya kuomba rufaa au kuomba mapitio kwa kadri itakavyokuwa. Hata itakapofikia hatima kwamba Mahakama ya Rufani imethibitisha adhabu ile ya kifo iliyotolewa na Mahakama Kuu, bado kuna utaratibu wa kufuata ili Mheshimiwa Rais aweze sasa kutia saini hati ya kuhitimisha kifo cha yule aliyehukumiwa. Utaratibu ule unapitia pia kwenye Kamati ambayo humshauri Mheshimiwa Rais kabla adhabu ya kifo haijatekelezwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, ni kweli kwamba adhabu inaweza kutolewa lakini kwa macho ya kawaida ikaonekana kwamba haikutekelezwa mara moja. Ni kutokana na kukidhi matakwa ya kisheria na Katiba ambapo Rais anayo mamlaka ya kuthibitisha adhabu kwa masharti, kuibadilisha, kutoa tahafifu na hatua nyingine kadri atakavyoona inafaa kwa kuzingatia sheria na Katiba.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, inawezekana upo muda ili kutekeleza jambo hili lakini napenda kumhakikishia Mheshimiwa Mbunge kwamba sisi tumeliona suala hilo na si muda mrefu uliopita, tulikaa na wenzetu wanaoishi na u-albino na tuliona kwamba iko haja ya kuhakikisha kwamba hizo hatua zinachukuliwa haraka ili haki siyo tu itendeke bali ionekane inatendeka.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Barwany.

MHE. SALUM K. BARWANY: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Hili jambo kama tunavyolizungumza hapa ni *special case*, hili ni janga la Taifa na lisizungumzwe katika maana ya kuanua ngoma juani kwamba liwe limezungumzwa ndani ya Bunge.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika muktadha mzima wa suala hili, isionekane kwamba ni msaada au fadhila kwetu, ni haki yetu kupata ulinzi ndani ya Taifa ili na sisi tuishi katika hali ya amani. Huo utaratibu ambao unaendelezwa kama alivyozungumza Mheshimiwa Waziri pale kwamba kuna taratibu hizi na hizi, hili ni jambo maalum, sasa kama ni jambo maalum wakati mnasubiri kukamilisha hizo taratibu kwa mujibu wa Kanuni zenu, bado mauaji yanaendelea katika nchi yetu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, nimesema hapa juzi kushinda jana, kuna kijana amekatwa huko Katavi. Sasa mtakapokuwa mnazungumza kwamba kuna utaratibu huu unaendelea,

hamko *serious* katika jambo hili na haya mambo yanajitokeza zaidi hasa wakati wa uchaguzi na ndiyo maana kuna dhana ile kwamba wanasiasa hasa wanahusika, kuna watu wako nyuma ya mauaji haya. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa sisi tunahitaji, siyo ombi tena, kama ni maombi tumeshayazungumza, tumeshakaa katika vikao, sasa tunahitaji mkakati makusudi wa Serikali ni namna gani tunaweza tukadhibiti mauaji haya ya watu wenye ulemavu wa ngozi sasa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante.

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Waziri wa Nchi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, tunakubali kwamba ni lazima sasa Serikali ifanye kitu na ichukue hatua.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nakubaliana na ushauri wa Mheshimiwa Mbunge lakini naendelea kusisitiza kwamba Serikali inatambua umuhimu wa jambo hilo na ikiwezekana tutatafuta namna ya kuweza hata kuwa tunawapa taarifa kwa namna moja ama nyingine ili waone ile *seriousness* yetu Serikali jinsi tunavyofanya kazi ili waone siyo kwamba tunawapa hisani bali ni wajibu wa Serikali kulinda raia wote wa Tanzania.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tunachukua ushauri wa Mheshimiwa Mbunge na tutaendelea kufanya kazi hiyo kwa nguvu yetu yote na Mwenyezi Mungu atusaidie tuwaokoe Watanzania wenzetu.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Suzan Lyimo.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana. Kama ambavyo umesema ni suala la kisera au mahsus.

Mheshimiwa Mwenyekiti, wote tunatambua kwamba mwaka huu ni wa uchaguzi na jambo la msingi ni kwamba mwaka huu katika uchaguzi tunaenda kwa mtindo wa *BVR* jambo ambalo ni jipya sana kwa Tanzania. Katika Kamati ya Katiba na Sheria, ilielezwa wazi kwamba katika kila kituo watakuwa wanakaa siku saba za kujiandikisha na tumeshashuhudia kuna watu wameachwa na tumeambiwa na Waziri Mkuu hapa kwamba watu hawa wataandikishwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo hili bado lina ukakasi kwa sababu nakumbuka mwaka jana kabla ya Chaguzi za Serikali za Mitaa, Mheshimiwa Silinde aliongea hapa ndani akimuliza Waziri Mkuu swali kuhusiana na mapingamizi yaliyokuwa yamewekwa. Mheshimiwa Waziri Mkuu alijibu na akatoa kauli hapa lakini leo tunavyoongea na CCM wanatamba wameshinda, ni kwa sababu yale mapingamizi bado hayajashughulikiwa. Kwa mfano, maeneo ya Meatu watu wamepita bila kupingwa na zile barua ambazo Ofisi ya Waziri Mkuu walisema wangeandika hazikuandikwa mpaka leo. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba *commitment* ya Serikali kwa sababu ni wazi pamoja na kwamba Waziri Mkuu alitoa kauli lakini Watendaji kule chini hawakutekeleza. Swali la msingi nalouliza ni kwamba, hawa watu ambao hawataandikishwa kwenye *BVR*, Waziri Mkuu amesema hapa wataandikishwa, je, wataandikishwa lini? Tulikuwa tunataka *commitment* ya Serikali.

Mheshimiwa Mwenyekiti, vilevile, kwa kuwa utaratibu wa kutumia *BVR* ni mara ya kwanza hapa nchini, tunataka kuiuliza Serikali, wana wataalam wa *IT* kwa kiasi gani? Kwa kuwa

hii ni mara ya kwanza tunaona kabisa kuna matatizo kwa sababu hatujatambua wataalam wa IT ni kiasi gani?

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia tumeambiwa Tume ya Taifa Uchaguzi ilikuwa imeomba BVR machines 10,500, Serikali itawapa 8,000 *according to* taarifa, lakini nimepata taarifa kwamba mpaka sasa hivi ziko 4,800. Tunataka kupata taarifa halisi kama kweli bado Serikali inaamini hizi BVR 4,800 ambazo zimefika ndiyo zitaweza kutufikisha tunakotaka. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, aidha suala la ratiba, hatuna ratiba kamili ya jinsi ambavyo huu utaratibu unakwenda. Tulikuwa tunaomba Serikali itupatie utaratibu na ratiba ya jinsi ambavyo zoezi hili linakwenda.

MWENYEKITI: Haya Mheshimiwa Waziri wa Nchi, maelezo.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, nirudie tena kusema kwamba suala la uchaguzi ni la Kikatiba. Nirudie pia kusema kwamba Mheshimiwa Rais wetu kila aliposimama ameendelea kusema uchaguzi upo palepale mwezi Oktoba mwaka huu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa nikirudi kwenye hoja, hoja ya kwanza inayojengwa na Mheshimiwa Suzan Lyimo ni kwamba kumekuwa na utata katika uandikishaji. Imeonekana labda makisio yanakuwa chini lakini mahitaji ya uandikishaji ni makubwa na anasema kuna maeneo, inawezekana anahisi lakini kama ana ushahidi labda baadaye tutaweza kuwasiliana, kuna Watanzania wameachwa hawajaandikishwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sisi kama Serikali tumeshawaambia, tumetoa elimu na tumewaambia vyama vyote watusaidie. Kwanza, tumesema tutahakikisha kila mwenye sifa ya kuandikishwa kwenye daftari ni lazima aandikishwe, hiyo wala si mjadala. Mfano, pale katika Halmashauri ya Mji wa Makambako tulitegemea kwa makisio yetu tuandikishe wapiga kura 32,785. Hayo yalikuwa mategemeo yetu na tulipanga zile siku saba anazosisema Mheshimiwa Suzan Lyimo lakini tulikuja kuandikisha wapiga kura 58,692. Hiyo tu inatosha kuonesha Watanzania kwamba Serikali haina jambo inaloficha hapo. Kama kuna mpiga kura ambaye kweli anataka kuandikishwa kwenye daftari la kupiga kura akijitokeza ni lazima ataandikishwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, pale Makambako tulipanga hizo siku saba anazosisema Mheshimiwa Suzan Lyimo kwa mgawanyo na mtawanyiko wa Kata kadhaa lakini tulipokuja kugundua mahitaji bado ni makubwa, tuliongeza siku zaidi na ndiyo maana tukaweza kuongeza waliojiandikisha wakafika hao niliosema na wakati tunaondoka pale tukawa tumeshaandikisha watu 58,692 na kila aliyejitokeza kwenye kituo aliweza kuandikishwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, naomba nimthibitishie kama kweli ana eneo anafikiri kuna wapiga kura wengine walioachwa, nadhani kupitia utaratibu wa vyama tuliojiwekea kupitia mawakala, kwa sababu kila kituo kuna wakala wa kila chama na chama ambacho kiko tayari kimeweka wakala wake. Kwa hiyo, tutaomba tuendeleo kuwasiliana na Mheshimiwa Suzan Lyimo, kuna hayo maeneo, sisi tutakaa na Tume ya Uchaguzi tuweze kujua lakini naomba nimthibitishie Mheshimiwa Mbunge, nampa mfano huo mmoja lakini katika maeneo yote tumewaambia Tume wasiondoe vifaa vyao.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kuna wakati ilitokea kule Namtumbo, mkandarasi aliondoa vifaa, tulimuamuru avirudishe, alivirudisha na wakaandikisha na Mheshimiwa Vita Kawawa alikuwa kule, alinipigia simu, alisimamia zoezi, hilo kwa hiyo wote walijiandikisha.

Mheshimiwa Mwenyekiti, pia Mheshimiwa Mbunge ana hofu, anasema hivi ni kweli hizo BVR tumeshazipata na kweli, je, nyingine zitakuja kupatikana na utaratibu ni lini? Desemba, 2014 tulipokea BVR 250. Tarehe 09 Aprili, 2015 tulipokea 248. Tarehe 16 na 17 Aprili, 2015 tulipokea 1600. Tarehe 25 Aprili, 2015 tumepokea 1600 nyingine. Tarehe 03 Mei, 2015 tumepokea nyingine 1,152 na ndiyo tumepata hiyo jumla ya 4,850. Tarehe 20 Mei, 2015 tunapokea nyingine 1,600 na tarehe 29 tunapokea 1,550 na tutakuwa nazo zote 8,000 zikiwa zimetimbia. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nimetoa maelezo hapa kwamba mwezi huu tano zikishapokelewa zote, kazi hii ya uandikishaji kama tutasema zote 8,000 ziingie kazini kwa siku tutaandikisha watu 800,000 na hata tukiwapunguza tunaweza kufikia hesabu ambazo nimezisema hapa vizuri tu. Niwaombe Waheshimiwa Wabunge tuwe na imani, Serikali haiwezi kupuuzia jambo hili kwani ni zito na lenye msingi mkubwa kwa maisha na mustakabali wa Taifa letu. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini lingine Mheshimiwa Mbunge amesema hapa kwamba kwa nini mara ya kwanza tulisema ziwe BVR Kits 10,500 zimekuja kupungua? Tume ya Uchaguzi ilipoleta request ya mahitaji yake, sisi kama Serikali tulikaa na kuangalia uhalali wa mahitaji. Siyo tu kwamba Tume ya Uchaguzi ikitaka hiki ipewe, ni lazima tufanye tathmini na kuangalia uhalali wa matumizi ya fedha na idadi ya vifaa vinavyotakiwa na hali halisi ya mazingira ya nchi yetu. Tulifanya kazi na wenzetu wa Local Government kuona idadi ya Kata tulizonazo, mazingira ya kijiografia na tuliona kabisa kwa BVR Kits 8,000 kazi hii itafanyika, daftari litaboreshwa na uchaguzi utafanyika kwa muda unaotakiwa. Kwa hiyo, niseme kwamba tunahitaji tupate ushirikiano lakini nadhani kazi hii tutaifanya. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini Mheshimiwa Mbunge ameuliza kuhusu wataalam wa IT. Tumeshasomesha wataalam wa IT wengi, Tume ina capacity ya kutosha na tumeruhusu hata vyama ambavyo vimekuwa na wasiwasi na utaalum wa Tume, hata wao kwenda kwenye Tume kuona hali inavyokwenda na nini kinachofanyika. Kwa hiyo, jambo hili ni la wazi, tumelifanya kwa uwazi, wataalam wengi na shughuli hii yote tunafanya tukienda sambamba na wadau wote.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nitaomba Mheshimiwa Hawa Ghasia atazungumzia pia suala la Uchaguzi wa Serikali za Mitaa.

MWENYEKITI: Lilikuwa jambo moja mahsusi, sasa inaonekana tena siyo jambo moja. Mheshimiwa Waziri wa Nchi, naomba umjibu Mheshimiwa Mbunge kwa faida ya uchaguzi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu mapingamizi yaliyowekwa kuhusiana na Uchaguzi wa Serikali za Mitaa, Ofisi yangu iliitisha kikao cha vyama vya siasa, tulifanyia hapa Dodoma St. Gasper na wote tulikubaliana maeneo yote ambayo yana mapingamizi ambayo wanaona labda wameonewa, mara baada ya kumaliza kikao kile nilikubali kukaa na chama kimoja baada ya kingine kuwasilisha mapingamizi yao yale na tulikuwa tunayasikiliza na kuyatolea maamuzi palepale.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Chama cha Demokrasia na Maendeleo (CHADEMA), mwakilishi wao alikataa kushiriki pale kwenye kile kikao na hivyo hatukupokea malalamiko yoyote ya Chama cha Demokrasia na Maendeleo wakati nasikiliza chama kimoja baada ya kingine. Hata hivyo, vyama ambavyo vilikuja tulisikiliza na yale mapingamizi ambayo kwa kweli yalikuwa hayana msingi labda ni kwa kutokuelewa sheria, yote tuliyafuta na uchaguzi uliendelea.

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Susan.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Kwanza kuna suala moja ambalo halijazungumzwa kuhusiana na ratiba ya kuanzia sasa mpaka tunapoelekea uchaguzi. Sasa hivi kama ambavyo umeona wenzetu wa CUF hawapo wako kwenye masuala ya uteuzi na sasa hivi ndani ya vyama kuna teuzi mbalimbali za Wabunge na tunajua kwamba kuna Majimbo mapya. Sasa tulikuwa tunaomba tujue vilevile hayo Majimbo ni yapi ili tunapoenda kufanya teuzi ijulikane wapi.

MWENYEKITI: Hilo ni lingine kabisa.

MBUNGE FULANI: Ni kuhusiana na uchaguzi.

MWENYEKITI: Hapana siyo uchaguzi tu ni lingine, ilikuwa ni kuhusu BVR.

MJUMBE FULANI: Kuhusu ratiba.

MWENYEKITI: Haya Waziri Mkuu kuhusu ratiba, japo ulijibu wakati wa majumuisho mimi nilisikia.

WAZIRI MKUU: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba tu nieleze kidogo kuhusu hili la ratiba. Tume ilichofanya imegawa nchi hii katika kanda saba na zile kanda zimetengenezwa kwa uwiano wa idadi ya watu na BVR zinazotakiwa kwenda kuhudumia eneo hilo. Kwa hiyo, rai ya Mheshimiwa Mbunge ni kuomba Tume itoe hiyo ratiba kwa maana kwamba kanda hii tunawategemea lini, kanda hii lini na kanda hii lini, nadhani kwa ajili ya urahisi wa elimu na watu kuweza kujiandaa ili mtu asije akafika pale kumbe BVR ameondoka kwenda mahali pengine ili aweze kujiweka tayari kwa ajili ya jambo hilo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nadhani ni ushauri mzuri. Tutaiarifu Tume ili waone namna ya kuliweka hilo hata kama si kwa eneo lote lakini wanaweza wakasema inayofuata sasa itakuwa kanda fulani, watu wakae tayari na itadumu muda fulani ili mtu aweze kupanga ratiba zake atoke wakati gani na arudi wakati gani. Nadhani *it is a good point*, tutaitazama. (Makofi)

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Machali.

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Katika hotuba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu, ukurasa wa 53 inazungumzia juu ya masuala ya ujenzi wa barabara, madaraja pamoja na vivuko nchini. Pia inafahamika kwamba siyo sera ya Serikali kujenga barabara kwa misingi ambayo ina viashiria vya kuwepo ubaguzi hapa nchini.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nilikuwa pia najaribu kupitia kitabu hiki hapa *Volume IV* ambapo ukijaribu kufanya *budget analysis* kwamba ni fedha kiasi gani zinakuwa *allocated* kwenye Mikoa mbalimbali kwa ajili ya ujenzi wa barabara unakuja kuona kabisa baadhi ya maeneo yanatengewa fedha kidogo. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba nimuulize Mheshimiwa Waziri Mkuu, hivi Serikali inajisikiaje kuona baadhi ya Mikoa kama Kigoma, barabara ambayo ina urefu wa zaidi ya kilomita 300 ni *rough road* halafu katika Mikoa mingine unaona kabisa wanabandua na kubandika lami na tumeona. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nasema hili kwa sababu miaka miwili na nusu ya kwanza nikiwa Mjumbe wa Kamati ya Miundombinu tulizunguka kwenye maeneo tofauti na tukashuhudia kweli suala la kubandua lami na kubandika nyingine wakati bado watu katika maeneo mengine wanasafiri zaidi ya kilomita 300 kwenye *rough road*. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba niulize swali Serikali na tupate ufafanuzi wa kina. Mheshimiwa Waziri Mkuu, barabara ya kutoka Kidawe – Kasulu – Kibondo – Nyakanazi ambayo inatuunganisha na Mikoa mingine na imekuwa ni sera ya Serikali kuunganisha Mikoa yote nchini iweze kufikika kwa urahisi, unajisikiaje leo mnapokuja kutenga shilingi bilioni 7 kupitia TANROADS kwa barabara yenye kilomita zaidi ya 300? Kama hii barabara itajengwa kwa utaratibu huu wa kila mwaka kutenga shilingi bilioni 7 itakamilika baada ya miaka 42, bado watu watakuwa wanahangaika. Naomba kauli ya Serikali na maelezo ya kina, kama hayatoshelezi natoa kusudio la kuondoa shilingi ili kusudi tupate ufafanuzi juu ya suala hili. (Makofi)

MWENYEKITI: Wewe mwenyewe umechanganya sera na vitu. Suala la kwanza la sera nilitaka nikuelewe, kwamba hakuna ubaguzi, mmetumia misingi gani kujenga barabara wakati mlisema mtaunganisha Mikoa, *that was* sera lakini hiki kingine, hapana! Naomba ujibu hili.

MHE. MOSES J. MACHALI: No!

NAIBU WAZIRI WA UJENZI: Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu, naomba nimueleweshe Mheshimiwa Mbunge kwamba Serikali haina ubaguzi katika kupanga miradi kwa maana ya kuangalia Mikoa. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa taarifa yake Mheshimiwa Mbunge ni kwamba Serikali imeuweka Mkoa wa Kigoma kipaumbele katika kuhakikisha tuna barabara ya lami inayokwenda Kigoma. Ndiyo maana sasa hivi kutoka Kigoma – Kasulu, barabara imeshajengwa kwa kiwango cha lami na sasa hivi tuna mkandarasi ambaye ameanza kujenga barabara ya Kasulu. Pia upande huu wa Nyakanazi tuna wakandarasi wawili na Kigoma – Kidawe ni barabara ya lami. Kwa hiyo, si kweli kwamba Mkoa wa Kigoma hauna barabara za lami. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, pili, fedha ambazo zinatolewa kwa ajili ya matengenezo, inategemeana. Kama ni barabara ya lami fedha zinakuwa nyingi zaidi kuliko barabara ya changarawe. Kwa hiyo, kuna uwiano huu ambao tumekuwa tunaufanya. Niseme wazi kwamba upendeleo haupo na Mkoa wa Kigoma utapata barabara za lami kama jinsi tulivyokuwa tumepanga. (Makofi)

MWENYEKITI: Tunaendelea Mheshimiwa Margaret Sitta.

MHE. MOSES J. MACHALI: Bado ni swali Mheshimiwa Mwenyekiti.

MWENYEKITI: Maswali si umeuliza yamejibiwa kwani kuna hoja gani?

MHE. MOSES J. MACHALI: Ni nafasi yangu.

MWENYEKITI: Jamani naomba tunaposema sera ni sera mkitaka shilingi mtakuja kwenye kitabu kile ulichofungua, kile kitabu cha IV ndiyo cha miradi, sera tayari limejibiwa Mheshimiwa Sitta.

MHE. MARGARET S. SITTA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana kwa kunipa nafasi hii ya kuchangia hoja ya Mheshimiwa Waziri Mkuu kwa upande wa sera. Sisi wote ni mashahidi sasa hivi Serikali imetilia mkazo juu ya elimu bora kwa wote na tunajua elimu bora itapatikana tunapokuwa na Walimu bora, wanaoandaliwa vizuri, wanaohudumia vizuri na kuendelezwa pia. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mwenyekiti, naishukuru Serikali ya Mapinduzi kwa kuona umuhimu wa kuwadumia Walimu vizuri ili wanafunzi wapate elimu bora kwa kukubali kuanzisha chombo cha Walimu na kuleta Muswada hapa Bungeni ambao umeshasomwa kwa Mara ya Kwanza. Pia nichukue nafasi hii kumshukuru Mheshimiwa Rais, siku ya Mei Mosi kwenye Sikukuu ya Wafanyakazi aliahidi Walimu pale kwamba atawaachia chombo cha kuhudumia Walimu yaani *Teachers Services Commission* ili kuwaondolea adhabu wakati wanapohama, mishara, marupurupu, mapunjo na kadhalika.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hoja yangu ni nini? Kwa kuwa Muswada tayari umeshasomwa kwa Mara ya Kwanza hapa wa kuanzisha *Teachers Services Commission* na sisi kama Kamati tayari tumeshapata nakala ya Muswada, ni nini msimamo wa Serikali kuhusu kuwezesha chombo hiki kianze mwaka mpya wa fedha yaani 2015/2016 kwa kutenga muda maalumu katika kikao hiki cha Bunge kinachoendelea ili Muswada ule ukamilike, sheria ipatikane ili chombo cha Walimu kitakawachowezesha kupata haki zao kwa wakati kianze mwaka wa fedha ujao wa 2015/2016. Ni nini msimamo wa Serikali na naomba Serikali wajibu vizuri ili wasinifikishe hatua ya kuchukua shilingi kwenye mshahara wa Waziri. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri Mkuu.

WAZIRI MKUU: Mheshimiwa Mwenyekiti, tumeshapata orodha ya Miswada yote ambayo kama Serikali tumeomba tuitazame ili tuweze kurejesha mrejesho kwa Spika Miswada ipi endapo tutapa dirisha la kuweza kujadili Miswada tuweze kuipa kipaumbele. Tumeshakubaliana tayari na wenzangu kwamba jambo hili la chombo cha Walimu tutalipa kipaumbele ili liweze kumaliza halafu tuone namna ya kuendelea mbele. Kwa hiyo, nadhani limekaa vizuri mpaka sasa. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Itabidi mlete maombi maalum kwa Spika. Mheshimiwa Jafo.

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, katika mchango wangu hapa nilizungumzia suala zima la kadhia za familia hasa watoto wanaotoka katika familia maskini sana, wale vijana wanaoingia kwenye mitihani ya *Form II* na *Form IV*. Kwa kawaida kuna taratibu za kulipa gharama za ada ya mitihani lakini unakuta familia zingine muda unafika, hali imekuwa ngumu wanashindwa hata kulipia gharama na za mitihani. Kinachotokea, kadri muda unavyopita inabidi apigwe *penalt*. Mzazi yuleyule aliyeshindwa kulipia gharama za mitihani katika kipindi muafaka anajikuta lazima aende akalipe tena *penalt* hapo baadaye. Kitendo hiki kinawapata familia nyingi za watoto wanaotoka katika familia duni, wanashindwa kujiandaa vizuri kisaikolojia wakijua wazi kwamba uwezo wao wa kulipia mitihani ni mdogo hata wakisoma *concentration* inakuwa ndogo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, katika kuchangia hapa, nilisema mpaka leo hii tunapozungumza kuna baadhi ya familia wameshindwa kulipia hizo ada, nikaomba ikiwezekana Serikali iamue kutoa msamaha kwa familia hizi au ikishindikana tuhakikishe ile faini ya kila mwezi ifutwe. Naomba ufafanuzi kutoka kwa Serikali, ahsante.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Elimu.

NAIBU WAZIRI WA ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba hili nilichukue tuliangalie vizuri kwa sasa siwezi kutoa jibu la mara moja.

MHE. ESTER A. BULAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante kwa kunipa nafasi ili nami niweze kuuliza jambo dogo la kisera. Najua Serikali yangu ya Chama cha Mapinduzi imedhamiria kuandaa mazingira mazuri ya elimu. Hata hivyo, kumekuwa na dhana kwamba Bunge linaweza likapitisha fedha kwa ajili ya matumizi fulani kwa mujibu wa taratibu lakini Serikali ikatumia kwa matumizi mengine.

Mheshimiwa Mwenyekiti, unapozungumzia TEA kwenye Wizara ya Elimu ni sawa na unavyozungumzia REA katika Nishati na Madini. Tangu tumepitisha sheria katika Bunge lako kwamba 2% ya bajeti iende TEA, hivi ninavyozungumza fedha hizo hazijaenda hata mwaka mmoja. Katika hizo fedha zinazotengwa 60% inaenda mikopo ya juu ambapo vijana wenzangu, watoto masikini wananufaika. Asilimia 10 inakwenda katika elimu ya Ufundi, asilimia 30 inabaki TEA kwa ajili ya masuala ya *Infrastucture*. Naomba majibu kutoka Serikalini kwa nini hamjatenga na kama sijapata majibu ya kuridhisha nitaondoa shilingi.

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MWIGULU L. MCHEMBA): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli tulipitisha Sheria hiyo na nimpongeze Mheshimiwa Ester kwa kufuatilia suala hili muhimu linalohusu elimu hasa elimu ya vijana wetu. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninaloweza kusema, fedha hizi ambazo zimetengewa Mifuko tu siyo tu wa TEA bali ni pmoja na REA na *Road Fund*, tulipata msukosuko wa kibajeti tulipovuka na madeni ya mwaka wa fedha uliopita. Kwa hiyo, Wizara tukajitahidi kama ilivyokuwa *commitment* ya Serikali hapa Bungeni kwamba tutahakikisha tunalipa yale madeni ya Mifuko na tukawa tumeyalipa. Kwa hiyo, tulipoanza hapa kukawa na matatizo ya mtiririko wa kifedha lakini hata hivyo katika miezi kadhaa iliyopita kama miwili hivi katika Bunge lililopita tukaweka hiyo *commitment* kwamba fedha zote ambazo zilitengwa na zinatambuliwa Kikatiba kwamba zinatakiwa zikishapita Mfuko Mkuu zitakwenda kwenye Mifuko iliyokuwa imetajwa, tumeagiza Benki Kuu kutekeleza hivyo kwamba punde inapokusanya fedha ambazo zimetengwa kwa matumizi maalum zisitumike kwa matumizi mengine ziweze kupelekwa katika matumizi yaliyokusudiwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba Wizara ya Fedha na Serikali kwa ujumla itazingatia fedha zile ambazo zimetengwa Kikatiba kwa ajili ya kupelekwa katika Mifuko maalumu ziweze kupelekwa kama ilivyopangwa na tunafanya hivyo kwa kuhakikisha kwamba tunaongeza jitihada kwenye makusanyo ili kuweza kutekeleza hilo. Kwa sababu la kwanza ambalo ni la msingi ni makusanyo ya fedha hizo kabla ya kuzingatia hilo la kwenda kwenye Mfuko husika.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Bulaya.

MHE. ESTER A. BULAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru kwa majibu ya Mheshimiwa Naibu Waziri kwamba unapotaka kukiri tatizo ni lazima ukiri udhaifu, amekiri kwamba kuna tatizo. Kwanza, nahitaji *commitment* ya Serikali, moja, katika bajeti ya mwaka huu lazima TEA watengewe fedha. (*Makofi*)

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini pia Serikali ni lazima iweke utaratibu wa kuhakikisha wanapeleka malimbikizo ya miaka yote. Amezungumzia mtikisiko wa fedha katika mwaka huu, mimi nasema tangu tupitishie sheria hiyo fedha hizo hazijatengwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mimi nawahamisha wananchi wachangie katika ujenzi wa maabara lakini kama Serikali ingetimiza wajibu wake kupeleka hizi fedha TEA, kiwango cha wananchi kuchanga hasa kule vijijini kisingekuwa kikubwa maana TEA ndiyo kazi yake kujenga maabara, kuhakikisha inakabarati mazingira mabovu ya shule, miundombinu na nyumba za Walimu. Sasa sisi Wabunge tunaonyesha tuko *serious*, tunasoma, tunapitia kumbukumbu kuona nini tumepitisha na lazima tuhakikishe tunaimamia Serikali mpeleke fedha hizo. Kwa hiyo, mhakikishe malimbikizo yote mnapeleka na mhakikishe mwaka huu TEA wanapata fedha. Hatuwezi kuundwa vyombo kwa mujibu wa sheria hatuwapelekei fedha halafu leo hii tuseme tunataka kuhakikisha elimu yetu inakuwa bora.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba sana, kama Mbunge wa Vijana sihitaji wanafunzi wa vyyo vikuu wagome kwa sababu mikopo hakuna wakati hamuwapelekei fedha. Kule kwetu Mara wako watu wengi wameshindwa kupeleka watoto wao vyyo vikuu kwa sababu ya fedha hiyo. Kwa hiyo, naomba *commitment* ya Serikali, kuhakikisha inalipa madeni ya miaka iliyopita na kuhakikisha mwaka huu wanatenga fedha ziende TEA, ahsante.

MWENYEKITI: Mbona mnachanganya mambo sasa ni TEA na siyo mikopo ya wanafunzi. (Kicheko)

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. MCHEMBA): Mheshimiwa Mwenyekiti, natambua dhahiri kwamba ukigusa vijana unagusa moyo wa Ester. Nachokisema ni hivi, kama tumepitisha kwenye sheria kwamba asilimia fulani ya fedha inatakiwa iende Mfuko fulani *automatically* hapo umeshatenga hiyo fedha yaani haihusishi kuitenga, kama umeipitisha kwenye sheria kwamba ni asilimia kadhaa maana yake umeshatenga.

Mheshimiwa Mwenyekiti, hili alililokuwa analisema la miaka iliyopita, sheria hii tulipitisha mwaka 2013. Baada ya kuwa umepitisha sheria hapa Bungeni, ina hatua zake ikishasainiwa ndiyo inakwenda kwenye utekelezaji wake. Kwa hiyo, baada ya kuwa imepitishwa, imesainiwa na imekubalika ndiyo hapo tunaposema sasa kwamba Serikali ikaanza kulipa lile ambalo tulivuka nalo kama deni na baada ya hapo tumejiweka kwenye ahadi na kwamba tumewahakikishia Waheshimiwa Wabunge kwamba tutahakikisha fedha zote ambazo zimetengewa Mfuko Maalum ikiwemo na ile mingine zinakwenda kama ilivyokusudiwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa kauli ya Mheshimiwa Rais aliyotoa kuhusu kuboresha miundombinu ya elimu pamoja na mambo ya ada, tuwahakikishe kwamba tunakokwenda tumejipanga, tutaweza kuipa kipaumbele Mifuko hii na kuhakikisha tatizo hilo halijitokezi la kuwepo akiba ambayo haikupelekwa katika Mifuko iliyokusudiwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, napenda Mheshimiwa Mbunge aridhie kwamba Serikali imeweka *commitment* kwamba itafanya hivyo.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Wenje.

MHE. EZEKIAH D. WENJE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Kuanzia ukurasa wa 19 - 20 wa Hotuba ya Waziri Mkuu amezungumzia kuhusu mabadiliko ya Katiba na *process* nzima ya Kura ya Maoni. Mheshimiwa Waziri Mkuu kwenye hotuba yake ameendelea kutoa *commitment* kwamba kura ya maoni itafanywa mara tu baada ya Tume ya Taifa ya Uchaguzi kukamilisha mchakato wa kuandikisha watu katika Daftari la Kudumu la Wapiga Kura.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kati ya leo tutakapomaliza kuandikisha wapiga kura na kwenda kwenye Uchaguzi Mkuu, ukiangalia muda uliobaki, ukiangalia shughuli za Uchaguzi Mkuu unaokuja, ukiangalia gharama inayotakiwa kutumika kwenye Uchaguzi Mkuu lakini pia

kwenye Kura ya Maoni lakini ukiangalia Sheria ya Mabadiliko ya Katiba iliweka *time frame within which* Kura ya Maoni ilikuwa inatakiwa ifanywe. Muda ulitolewa pale kwenye ile sheria umeshapita. Maana yake kisheria kuongelea Kura ya Maoni tena ni *invalid*, haiipo tena kisheria. Waziri Mkuu anaendelea kutoa *commitment* kwamba Kura ya Maoni iko palepale. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, nataka kujua ni kwa nini Waziri Mkuu anatumdanganya lakini pia kwa nini Waziri Mkuu anakiuka Sheria ya Mabadiliko ya Katiba kuendelea kutoa *commitment* hewa ambayo ni kinyume cha sheria. nisipopata majibu ya kutosha, nakusudia kutoa shilingi katika mshahara wa Waziri Mkuu. (Makofi)

MWENYEKITI: Kwenye sera hakuna shilingi. Waziri wa Katiba na Sheria.

WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Mwenyekiti, Sheria ya Mabadiko ya Katiba ilikuwa inaongoza mchakato wa kupata Katiba Inayopendekezwa. Baada ya Katiba Inayopendekezwa kupatikana, Kura ya Maoni inaongozwa na Sheria ya Kura ya Maoni. Katiba Inayopendekezwa ilipatikana kwa kuzingatia vipindi vilivyowekwa na baada ya kipindi kile kuonekana kinahitaji muda zaidi, kipindi cha ziada kilipatikana kwa kuzingatia Sheria hiyohiyo ya Mabadiliko ya Katiba. Kwa hiyo, hakuna kilichokiukwa toka utaratibu wa kupata Rasimu hadi kufikia Katiba Inayopendekezwa. (Makofi)

Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya hapo, sheria iliyohusika ni Sheria ya Kura ya Maoni na imeweka utaratibu ambao ndiyo unaendelea hivi sasa na utaratibu ule unawiana na uboreshaji wa Daftari la Mpiga Kura na kwa kuzingatia ukamilishaji wa hatua hizo. Kwa hiyo, napenda kumhakikishia Mheshimiwa Mbunge na wale wote wanaotutazama kwamba hakuna sheria yoyote kati ya hizo mbili iliyokiukwa. (Makofi)

MWENYEKITI: Mheshimiwa Wenje.

MHE. EZEKIAH D. WENJE: Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya kupatikana kwa Katiba Inayopendekezwa ilitolewa taarifa kwamba kura itapigwa tarehe 30 Aprili, 2015 na Waziri Mkuu katika maeneo mbalimbali ikiwemo ndani ya Bunge alitoa hiyo *commitment*. Alitumainisha na kuaminisha Taifa kwamba kura itapigwa tarehe 30 Aprili, 2015 ambayo hata hivyo imeshapita.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nachozungumza na Waziri wa Sheria anajua *unless* kama na yeye hajasoma hiyo sharia...

MBUNGE FULANI: Aaah!

MHE. EZEKIAH D. WENJE: *No, it is possible.* Sheria ya Mabadiliko ya Katiba imetoa *specific time frame within which* Kura ya Maoni inatakiwa ifanywe. Huo muda ukisha-*elapse* na sasa hivi umesha-*elapse* hatuwezi kupiga Kura ya Maoni pasipo kubadilisha tena ile Sheria ya *Referendum* tuliyopitisha humu ndani. Sasa hiyo Sheria ya *Referendum* muda umesha-*expire* na haijabadilishwa na Waziri Mkuu anaendelea kutoa *commitment* humu kwamba kura inaenda kupigwa *any time* tukishamaliza kuboresha Daftari la Wapiga Kura, huu ndiyo uwongo ninaousema. Hauwezi ukatoa *commitment* wakati sheria imeshapitwa na wakati na haijabadilishwa, huu ndiyo ufafanuzi naoutaka.

MWENYEKITI: Lakini uondoe maneno ya uwongo.

MHE. EZEKIAH D. WENJE: Haya nimeondoa maneno ya uwongo lakini wasitudanganye basi watupe ukweli kuhusu hili.

MWENYEKITI: Mheshimiwa ustaarabu ndiyo huo.

MHE. EZEKIAH D. WENJE: Mheshimiwa Mwenyekiti, natoa shilingi kwenye hili.

MWENYEKITI: Hapana, umeshamaliza. Mheshimiwa Waziri wa Katiba na Sheria.

WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nadhani waliomsikiliza Mheshimiwa Wenje wamesikia akisema kwamba Sheria ya Mabadiliko ya Katiba inazungumzia Kura ya Maoni, napenda kumshauri aisme vizuri zaidi. Sheria ya Mabadiliko ya Katiba inahusiana na upatikanaji wa Waraka wa mwisho kabisa unaohitimisha mchakato wa upatikanaji wa Katiba, Waraka unaoitwa Katiba Inayopendekezwa. Baada ya hapo, sheria inayohusika ni Sheria ya Kura ya Maoni, Na. 11 ya mwaka 2013.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tarehe iliyotangazwa 30 Aprili, 2015 ilitolewa kwa mujibu wa Sheria ya Kura ya Maoni na utaratibu wote ulifutwa katika kutangazwa huko. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Labda ungemaliza kilitokea nini baada ya hapo. *(Makofi)*

WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Mwenyekiti, baada ya tarehe 30 Aprili, 2015 kutajwa, utaratibu uliofuatwa ulikuwa ni kuendelea na zoezi la uboreshaji wa Daftari la Wapiga Kura ambalo pia linatawaliwa na sheria hii. Vilevile asasi za kiraia na wale wote waliotaka kutoa elimu, walipeleka maombi lakini kama mnavyojua Tume ya Uchaguzi ilitangaza kwamba isingeweza kukamilisha zoezi la kuboresha Daftari suala ambalo pia liko katika Sheria ya Kura ya Maoni.

MBUNGE FULANI: Sawasawa. *(Makofi)*

WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Kwa hiyo, hakuna kilichokiuka sheria na Tume itakapokuwa tayari ambayo ndiyo imepewa mamlaka ya kuendesha Kura ya Maoni itatoka taarifa ya lini zoezi lile limekamilika ili sasa Kura ya Maoni iweze kupigwa. *(Makofi)*

MWENYEKITI: Mheshimiwa Nassib.

MHE. NASSIB SULEIMAN OMAR: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Suala la ajira kwa vijana ni tete sana na Serikali imetoa kipaumbele kwa suala hili kama alivyoeleza Waziri wa Uwekezaji. Katika mwaka wa bajeti wa 2014/2015. Katika mwaka wa bajeti wa 2014/2015, Wizara ya Kazi ilipangiwa kupewa Sh.2,925,000,000 kwa ajili ya Mfuko wa Vijana. Wizara ilifanya jitihada za kuwahamasisha vijana na vikundi vya vijana ili kuwaweka tayari kupata mikopo hii. Kwa bahati mbaya, pesa hizi hazikutoka mpaka sasa hivi. Vijana wengi wamehamasika na sisi tunategemea watusaidie katika kura zote mbili na kama pesa hizi hazikupatikana huenda vijana hawa wakavunjika moyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nilipochangia nilimwomba Waziri wa Fedha kwamba aliangalie suala hili ili walau robo au nusu ya pesa zipatikane. Kwa hiyo, namtaka Mheshimiwa Waziri Mkuu aseme ana msimamo gani juu ya suala hili ili vijana walau wapatiwe pesa kidogo. Ahsante.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Naibu Waziri wa Fedha.

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. MCHEMBA): Mheshimiwa Mwenyekiti, kuhusu fedha ya Mfuko wa Vijana, Wizara ya Fedha tumetoa na kuna maombi mengine ambayo Mheshimiwa Waziri wa Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo aliomba maombi mengine na katika mwezi huu tulitenga fedha nyingine ambayo na yenyewe tutaitoa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini kuhusu asilimia tano ya kina mama na tano ya vijana ambayo Mheshimiwa Mbunge ameielezea hapa, kwanza nampongeza kwa kuifuatilia kwa sababu hilo ni jambo la msingi sana. Wizara ya Fedha kwa kushirikiana na Wizara husika imetoa msisitizo kama ambavyo Mheshimiwa Mwanri pamoja na Waziri wa Wizara husika walisisitiza kwamba kwenye kila Halmashauri wahakikishe kwamba kipaumbele wanapokuwa wamepata yale makusanyo inakuwa fedha ile ambayo inatakiwa ipelekwe kwenye hiyo asilimia ambayo inawahusu vijana. Sisi kama Wizara ya Fedha tulishasema Mkaguzi wa Hesabu za Serikali atakapokuwa anakugua matumizi ya fedha kwa ngazi hizo za Halmashauri, ataangalia kama hilo lilizingatiwa ili kuweza kuweka hiyo nidhamu na kuhakikisha kwamba sheria ambayo ilishapitishwa na Bunge inatekelezwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, nadhani ilikuwa ni hitilafu katika baadhi ya maeneo kwa watu kutokutoa kipaumbele. Kwa sababu namini kwa kila ngazi ya Halmashauri wanajua mapato yao ni kiasi gani, kwa hiyo, kuweza kupata asilimia kumi siyo tatizo. Kwa hiyo, kwa niaba ya Wizara, tunaendelea kusisitiza kwamba kila wanapopata mapato yao waweze kuyatenga na sisi kwa ngazi hii ya Wizara ambayo ni fedha ambayo ilikuwa imetengwa tutajihakikisha kwamba tunatimiza wajibu wetu ili kuhakikisha vijana wanatekeleza yale yalikuwa yamekusudiwa.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1002 - *Finance and Accounts*..... Sh.1,150,778,000/=
Kif. 1003 - *Policy and Planning*..... Sh.5,505,858,000/=
Kif. 1004 - *Internal Audit Unit*.....Sh.430,412,000/=
Kif. 1005 - *Government Comm.Unit*.....Sh.367,782,000/=
Kif. 1006 - *Procurement Management Unit*...Sh.434,234,000/=
Kif. 1007 - *Legal Service Unit*..... Sh.206,306,000/=
Kif. 1008 - *Management Information Unit*....Sh.271,436,000/=
Kif. 2001 - *Civil Affairs and Contingencies*.....Sh.6,825,097,000/=
Kif. 2002 - *National Festivals*.....Sh.1,459,486,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 3001 - *Parliamentary and Political Affairs*..Sh.886,528,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Susan Lyimo.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, kifungu kidogo 221000, *Travel-In-Country*, naulizia ni kwa nini fedha zake zimeongezeka kwa zaidi ya shilingi milioni mia moja na thelathini kutoka Sh.135,700,000 mpaka Sh.260,680,000, naomba maelezo.

MWENYEKITI: Waziri wa Nchi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, kifungu hiki ni kifungu ambacho kinashughulikia masuala ya usafiri ndani ya nchi. Kipindi hiki ni kipindi ambacho kama tulivyosikia Serikali inaendelea na masuala ya uboreshaji wa Daftari na maandalizi ya uchaguzi, kwa hiyo, bado wako Wakurugenzi na wataalam ambao watatakiwa kwenda kukagua na kuona uhakika wa shughuli zinavyoendelea katika maeneo mbalimbali na kuweza kuyafanyia kazi. Ndiyo maana gharama za kifungu hiki imeweza kupanda na kuongezeka kwa kiasi hicho.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 4001 - *Investment & Private Sector Dev.*.Sh.8,307,316,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 5001 - *General Services*.....Sh.966,711,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Machali.

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, najielekeza pale kwenye kasma ya 221000, *Travel- In- Country*. Ukiangalia *trend* ya miaka miwili ya fedha iliyopita, mwaka 2013/2014 zilikuwa Sh.43,074,794, mwaka uliofuata 2014/2015 ilikuwa ni Sh.65,720,000, mwaka wa fedha 2015/2016 wanaomba jumla ya Sh.231,240,000. Naomba ufafanuzi wa kina kutoka Serikalini, kama huku nyuma shilingi milioni 65 zilikuwa zinatoshwa halafu leo mnatoka kwenye milioni 65 mnakwenda kwenye milioni 231, ni *activities* zipi ambazo zimepelekea mpaka muongeze fedha kwa kiwango hiki ambacho ni zaidi ya shilingi milioni 140?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri wa Nchi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, kama alivyosoma pale juu, kifungu hiki ni kwa ajili ya *coordination* ya shughuli mbalimbali za Serikali. Mmeona sasa hivi katika nchi yetu tumekuwa na matatizo mengi, kuna masuala ya migogoro ya mipaka yanatakiwa kuwa *coordinated* na Idara hii kwenye kifungu hiki na miradi mingine mingi ambayo inatakiwa ifuatiliwe.

Mheshimiwa Mwenyekiti, ofisi hii inashughulikia suala zima la *government coordination* kwenye masuala mbalimbali ya kimaendeleo, ya kiutawala na kadhalika. Kwa hiyo, kadri shughuli hizo zinavyoongezeka na kadri matukio matukio mbalimbali yanavyozidi kuongezeka ambayo kwa namna moja ama nyingine yanahitaji kuwa *coordinated*, ni lazima usafiri wa kwenda kushughulikia mambo hayo ni lazima gharama zake ziendelee kuongezeka.

Mheshimiwa Mwenyekiti, siyo kwamba ile shilingi milioni 65.7 ilikuwa inatoshwa, hapana! Kila siku tumeendelea kukata OC, tumeendelea tu kujibana na kufanya kazi kwa mazingira hayohayo ambayo yanawezesha Serikali iendelee kufanya kazi zake kadri inavyotakiwa. Kwa hiyo, naomba tu Mheshimiwa Mbunge aelewa siyo kwamba ukiweka hii inatoshwa ama haitoshi, tunaendelea tu kufanya kazi kwa kadri hali halisi inavyojitokeza.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 7001 - *Government Printer*.....Sh.4,583,424,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Jafo.

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, nilitaka kupata ufafanuzi tu katika kasma 220700, *Rental Expenses*, naona gharama za pango zimepanda. Ndani ya miaka miwili iliyopita tulianza kwa milioni 22, tumekuja milioni 44 lakini sasa hivi zimefika milioni 112.

MWENYEKITI: Naomba urudie kifungu mimi sikukifuatilia.

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, kifungu 220700, *Rental Expenses*, kwa mwaka jana tulikuwa shilingi milioni 44, mwaka huu tumefika shilingi milioni 112. Nilitaka kujua kwa nini tumepanda kwa zaidi ya mara tatu ndani ya mwaka mmoja? Ahsante.

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Waziri wa Nchi.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kwa sababu ya kupanda kwa gharama za kumbi za mikutano na majengo mbalimbali ambayo yamekuwa yakikodiwa kwa shughuli mbalimbali ambazo zinahitajika kufanyiwa kazi.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Christina Mughwai.

MHE. CHRISTINA L. MUGHWAI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Naomba ufafanuzi katika kifungu 210500, *Personal Allowances - In kind*. Kifungu hiki mwaka jana kilitengewa jumla ya Sh.3,000,000 lakini mwaka huu kinaombewa jumla ya Sh.123,720,000/=. Sasa naomba ufafanuzi ni sababu gani zinazopelekea *Personal Allowances In-kind* kupanda kutoka Sh.3,000,000 hadi Sh.123,720,000/=.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri wa Nchi, TAMISEMI.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA: Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza hii *Personal Allowance In-kind* ni zile allowance kwa watumishi ambao wanazo nafasi za kupewa samani katika majengo yao. Hizi huwa wakati mwingine zinatolewa kila baada ya miaka mitatu. Pia sheria ambayo inahusu suala la utoaji wa samani kwa kiasi kikubwa mwaka jana imebadilishwa ndiyo maana unaona kwa kiasi kikubwa imeongezeka na inaweza mwakani isiongezeka kwa sababu atakayepata mwaka huu mwakani hatapata tena. Kwa hiyo, kuna mwaka inaongezeka na kuna mwaka inashuka.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 42 - MFUKO WA BUNGE

Kif. 1001 - *Administration & HR Mgt*..... Sh.25,328,890,032/=

Kif. 2001 - *Administration of the National Assembly*..... Sh.144,008,418,968/=

FUNGU 56 - TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA

Kif. 1001 - *Administration and HR Mgt*..... Sh.4,345,127,000/=

MWENYEKITI: Waheshimiwa wote wameshasema, kwa hiyo Mheshimiwa Machali.

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Ninahitaji ufafanuzi kutoka Serikalini kwenye kasma ile ya 410200, *Acquisition of Vehicles and Transportation Equipment* ambapo inaonekana wanaomba jumla ya Sh.380,000,000/= Nimejaribu kupitia kitabu cha Waziri wa Nchi, ukurasa wa 81 kwa maana ya randama, ufafanuzi wa aina gani ya magari ambayo pengine wanakusudia kuyanunua. Ingekuwa ni jambo jema watueleze *specifically* kwamba wanataka kununua magari ya aina gani kwa sababu wanataja tu kwamba ni magari. Usikute kesho wanakwenda kununua Suzuki halafu wakatuambia kwamba wamenunua magari mawili kwa Sh.380,000,000/=. Sasa swali langu kwa Serikali, naomba

mleleze Bunge mmekusudia kununua magari ya aina gani kwa sababu randama yenu imeandikwa kwa ujumla. Naomba kauli ya Serikali kuhusiana na suala hili.

MWENYEKITI: Sawa. Mheshimiwa Naibu Waziri TAMISEMI.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli anavyosema Mheshimiwa Moses Machali kwamba hapa tumekusudia kununua magari kwa ajili ya viongozi na nafahamu juzi tulikuwa kwake kule huwezi kuchukua gari la kawaida hapa unasema unakwenda Kasulu, magari haya ni magari aina ya VX.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Susan Lyimo.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante sana. Nilikuwa kwenye kasma ndogo ya 221400, *Hospitality Supplies and Services*. Kwa miaka mingi tumekuwa tukizungumzia suala la *hospitality* kwamba Serikali inatumia fedha nyingi sana kwenye *hospitality* lakini kwa kimsingi ukiangalia fungu hili mwaka juzi ilikuwa shilingi milioni 35, mwaka jana shilingi milioni 34 na mwaka huu shilingi milioni 105, zaidi ya mara tatu. Naomba sababu ya ongezeko hili.

MWENYEKITI: Nani anajibu? Mheshimiwa Mwanri.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba anitajie tena hicho kifungu anachozungumzia.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, kasma 221400 *Hospitality Supplies and Services*.

MWENYEKITI: Kasma 221400, Mheshimiwa Waziri!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, hiki kifungu ni kwa ajili ya viongozi na wageni wetu tunaopokea mara kwa mara.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini pia nataka niseme kwamba muundo wetu kwa maana ya muundo wa Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, tumeupitia upya, kwa hiyo, tumeongeza Idara. Mfano mwaka huu tumeongeza Idara mbili na pia tumeongezewa watumishi kutoka Wizara ya Elimu na baadhi kutoka Wizara ya Afya. Kwa hiyo, huwezi ukaendelea na bajeti yako ileile na wageni wenyewe ni mashahidi kila siku mnakuja Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, pamoja na sisi wenyewe lakini na ninyi wengi mnakuja ofisini kwetu, tunawapeni chai, korosho na vitafunio vingine.

MBUNGE FULANI: Vya nini?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Sidhani kama kuna ofisi inatembelwa zaidi kushinda Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

MWENYEKITI: Muache kuwapa vitafunio hivyo. (Kicheko)

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1002 - *Finance and Accounts*.....Sh.665,352,000/=

Kif. 1003 - *Policy and Planning Division*.....Sh.2,892,310,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif.1004 - Management Inform. Sys. Unit.....Sh.1,401,771,000/=
Kif.1005 - Legal Services Division..... Sh.499,283,000/=
Kif. 1006 - Chief Internal Audit Unit.....Sh.350,473,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1007 - Information, Education & Comm... Sh.268,625,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Susan.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Kifungu kidogo cha 221300, *Education Materials, Supplies and Services*. Natambua kwamba Kitengo cha *Information, Education and Communication* especially kwa Ofisi ya Waziri Mkuu kina umuhimu mkubwa wa kutoa elimu na vipeperushi lakini kifungu hiki kimepewa shilingi milioni 30 tu ukilinganisha na mwaka jana kilipewa shilingi milioni 80. Naomba kujua kwa sababu Mheshimiwa Waziri amesema Idara zimeongezeka kwenye lile suala la *hospitality*, ni kwa nini sasa kwenye masuala la *education* inapungua wakati Idara zimeongezeka na watu wanahitaji elimu kutoka Ofisi ya Waziri Mkuu?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, mwaka jana hiki kifungu kilikuwa na pesa nyingi ukilinganisha na mwaka huu kwa sababu mwaka jana tulikuwa na zoezi zima la uchaguzi wa Serikali za Mitaa. Kwa sababu huo uchaguzi ulishafanyika na mwaka huu hatutegemei kuwa na fedha zinazofanana na mwaka jana.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1008 - Procurement Management Unit...Sh.248,129,000/=
Kif. 1009 - Infrastructure Dev. Unit..... Sh.129,719,000/=
Kif. 2001 - Regional Administration Div.....Sh.1,030,388,000/=
Kif. 2002 - Local Gvt. Coordination Div.... Sh.17,824,550,000/=
Kif. 2003 - Sector Coordination Division.....Sh.1,078,095,000/=
Kif. 2004 - Basic Educ. Coordination Div... Sh.18,474,986,000/=
Kif. 2005 - Urban Development Division..... Sh.413,728,000/=
Kif. 2006 - Inspectorate and
Finance Tracking Unit..... Sh.275,820,000/=
Kif. 2007 - Health, Social, Welfare
and Nutritional.....Sh.221,980,000/=
Kif. 3001 - Organization Dev. Division.....Sh.415,233,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 61- TUME YA TAIFA YA UCHAGUZI

Kif. 1001 - Administration and Mgt.....Sh.2,539,085,600/=
Kif. 1002 - Planning Monitoring
and Evaluation DivSh.186,360,000/=
Kif.1003 - Finance and Accounts Unit.....Sh.268,124,000/=
Kif. 1004 - Internal Audit Unit.....Sh.249,528,000/=
Kif. 1005 - Legal Service Unit.....Sh.216,520,000/=
Kif. 1006 - Procurement MGT and

Logistic Unit.....Sh.199,090,800/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)
Kif. 2001 - Election Management Div.....Sh.188,231,459,000/=

MHE. CECILIA D. PARESSO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Naomba ufafanuzi wa kifungu 229900, *Other Operating Expenses* kuhusiana na suala zima la uchaguzi, inaombwa kiasi cha Sh.187,962,160,000/= . Tulikuwa tunaomba ufafanuzi wa hizi fedha zinaenda kufanya shughuli gani?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, fungu hilo sasa ndiyo hasa la uchaguzi na kwenye shughuli za uchaguzi tunafahamu, karatasi za kupigia kura, magari na shughuli nyingine zote ambazo zinahusiana na uchaguzi. Kwa hiyo, fungu hili sasa tumelitenga kwa ajili ya kuanza kulipa fedha ili maandalizi ya uchaguzi yafanyike.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2002 - Permanent National
Voters Reg. SYS. DivisSh.249,784,400/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2003 - Voters Educ. &
Public Information Divis.....Sh.269,099,200/=

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Nilitaka nipate ufafanuzi tu katika kifungu kidogo 221200, *Communication and Information*, bajeti yake kwa mwaka huu wa fedha iko sifuri.

Kitengo hiki tunajua ndiyo *Voters Education and Public Information Division*, ni kitengo ni muhimu sana kwa ajili ya utoaji wa elimu hasa kipindi hiki tunachoenda katika zoezi zima la upigaji kura. Sasa hapa bajeti yao ipo sifuri, nilitaka kujua kwa nini imekuwa sifuri na tunajua kwamba ni *very sensitive*. Ahsante.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, fedha za shughuli zote za uchaguzi zipo katika kile kifungu ambacho tumekipita kule nyuma. Kwa hiyo, zoezi zima la uchaguzi liwe ni mambo ya kutoa taarifa na vitu vingine vyote vitafanyika katika kile kifungu tulichokipita kule nyuma.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 91- TUME YA KUDHIBITI MADAWA YA KULEVYA

Kif. 1001 - Administration and HR. Mgt.....Sh.4,524,138,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 92 - TUME YA UKIMWI

Kif. 1001 - Administration and HR. Mgt.....Sh.203,443,000/=
Kif. 1002 - Finance Admn.

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Resource Mobilization.....Sh.1,987,646,000/=
Kif. 1003 - Monitoring, Evaluation,
Research and MIS.....Sh.170,797,000/=

(Vifungu Vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi Bila Mabadiliko yeyote)

Kif.1004 - Advocacy, Information,
Educ. And Com.....Sh.292,919,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Machali umechelewa kidogo au na mimi nilikuwa na haraka.

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Fungu 1004 kasma ya 221400, *Hospitality Supplies and Services* ambayo naona kuna ongezeko la asilimia kama 300, inatoka kwenye shilingi milioni 6, hizo pesa za vitafunwa, wanasema kwamba Wabunge, watumishi na watu wengine wanahudumiwa lakini nahoji tu kwamba kwa nini kunakuwa na ongezeko kubwa sana zaidi ya mara tatu ya kiwango cha mwaka uliopita, wakati ukiangalia hata pale juu kwenye *Educational Material, Supplies and Services* ni pesa kidogo sana ambazo zinakuwa zimetengwa na elimu ndiyo ambayo inahitajika. Serikali ijaribu kutoa majibu ambayo yana mantiki ndani yake. Hii ya kusema tu kwamba watu wanaenda haitoshi, inawezekana malengo wakati mwingine yakawa siyo mazuri na ongezeko la pesa kwa kiwango hiki wakati kwenye elimu bado wanatenga pesa kidogo kwenye masuala ya UKIMWI. Naomba kauli ya Serikali kwa nini nyongeza inakuwa kubwa namna hii?

MWENYEKITI: Haya ahsante, maelezo.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, kwanza Mheshimiwa Mbunge ajue kwamba unapofanya *advocacy* siyo kwamba hapo mambo haya ya *education* na kadhalika ni Idara, lakini kifungu hiki kimeendelea kuwa ni kifungu ambacho kinategemewa kuwahudumia hata wale wanaokuja kufanya *consultation* na Tume ya Kudhibiti UKIMWI kuhusu mambo mbalimbali. Sasa hivi tunapokea wageni wengi sana kwa sababu ya kuanzisha *Trust Fund* yetu ya UKIMWI kwa hiyo tumeona kwamba kutakuwa na shughuli nyingi ambazo zitatuhitaji kukaa na watu na kuweza kujadiliana nao masuala mengi. Kwa hiyo, ndiyo maana kifungu hiki safari hii tumekipandisha kwa kazi maalum.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1005 - District and Community
Response.....Sh.710,057,000/=

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Naomba maelezo kwanza kuhusiana na kifungu hiki kwa sababu ukiangalia vifungu vyote zaidi ya kile cha *basic salary* ndiyo tu vyenye pesa lakini vingine vyote havina pesa. Kwa hiyo, naomba kujua ni kwa nini na mimi naelewa hii *District and Community Response* ni kitengo muhimu sana. Naomba kujua ni kwa nini kina mshahara tu lakini vitu vingine vyote viko *NIL*?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, fedha zote za maeneo hayo ziko kwenye fungu la utawala.

MWENYEKITI: Mheshimiwa Christina ni suala hilihilo maana hakuna kingine ni hichohicho tu.

MHE. CHRISTINA L. MUGHWAI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ndiyo na naona jibu lake ndiyo hilo lililotolewa.

MWENYEKITI: Ahsante.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1006 - Procurement Mgt. Unit.....Sh.100,979,000/=
Kif. 1007 - Legal Unit.....Sh.240,516,000/=
Kif. 1008 - Management Information Sys.....Sh.242,871,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1009 - Internal Audit Unit.....Sh.187,442,000/=

MHE. SABREENA H. SUNGURA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Kwenye subvote 221000, Travel- In-Country, fedha za UKIMWI hususani katika Halmashauri mbalimbali zimekuwa zikiliwa. Kuna wakati inafanyika semina lakini unakuta majina feki. Fedha hizi kwa jana ilikuwa ni shilingi milioni 17 lakini mwaka huu imeshuka mpaka shilingi milioni saba. Sasa kama hawa watu ni Wakuguzi wa fedha hizi halafu mwaka huu hela imeendelea kupungua ni kwa nini wamepunguza labda hawaoni kama kuna umuhimu wa ufuatiliaji wa fedha hizi?

MWENYEKITI: Mmeipata hiyo, Internal Audit, mstari wa mwisho but one, Travel in country for Auditors imepungua.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, pamoja na ufinyu wa bajeti lakini hata hivyo kwenye Sheria mpya ya UKIMWI tuliyoipitisha hapa Bungeni tumelenga sasa kuimarisha zile Kamati za masuala ya UKIMWI kulekule kwenye maeneo husika. Kwa hiyo, bajeti zote zitakuwa sasa ni hukohuko. Kwa hiyo, hii ni kwa ajili ya shughuli za ndani tu za Kitengo hicho cha Internal Audit. Kwa hiyo, hakuna haja tena ya kuendelea kuweka hela nyingi hapa.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1010 - Special Programs.....Sh.3,156,126,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi pamoja na marekebisho yake)

Kif.1011 - Government Commu. Unit.....Sh.155,142,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

KITABU CHA TATU

MATUMIZI YA KAWAIDA – MIKOA

FUNGU 36 - MKOA WA KATAVI

Kif. 1001-Administration and HR Mgt.....	Sh.1,398,998,000/=	
Kif. 1002- Finance and Account.....	Sh.121,526,000/=	Kif. 1003- Internal Audit.....
	Sh.117,638,000/=	Kif. 1004 Procurement Management.....
	Sh.103,956,000/=	
Kif.1005-DAS-Mpanda.....	Sh.394,186,000/=	
Kif. 1006-DAS-Mlele.....	Sh.450,600,000/=	
Kif. 1014- Legal Services Sector.....	Sh.22,122,000/=	
Kif. 1015- Information and Comm.		
Tech. Unit.....	Sh.54,688,000/=	
Kif. 2001-Planning and Coordination.....	Sh.409,475,000/=	
Kif.2002- Economic and Productive Sector....	Sh.252,745,000/=	
Kif. 2003- Infrastructure Sector	Sh.105,810,000/=	
Kif. 2005- Local Gvt. Management Service...	Sh.103,532,000/=	
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.303,217,000/=	
Kif. 2007-Water Services.....	Sh.80,994,000/=	
Kif. 3001-Regional Hospital.....	Sh.713,726,000/=	
Kif. 8091-Local Government Authorities...	Sh.44,312,001,000/=	

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 47-MKOA WA SIMIYU

Kif. 1001-Administration and HR Mgt.....	Sh.988,840,000/=	
Kif. 1002- Finance and Account Unit	Sh.167,223,000/=	
Kif. 1003- Internal Audit Unit.....	Sh.92,220,000/=	
Kif. 1004 Procurement Management Unit.....	Sh.51,516,000/=	
Kif.1005-DAS-Bariadi.....	Sh.300,720,000/=	
Kif. 1006-DAS-Maswa.....	Sh.264,406,000/=	
Kif. 1007-DAS Meatu.....	Sh.215,561,000/=	
Kif. 1008- DAS Busega.....	Sh.262,091,000/=	
Kif. 1009- DAS Ifilima.....	Sh.291,899,000/=	
Kif. 1014- Legal Services Unit.....	Sh.27,662,000/=	
Kif. 1015- Information and		
Comm. Tech. Unit	Sh.50,805,700/=	
Kif. 2001-Planning and Coordination.....	Sh.310,402,000/=	
Kif.2002- Economic and Productive Sect.....	Sh.302,402,100/=	
Kif. 2003- Infrastructure Sector	Sh.216,676,100/=	
Kif. Social Sector.....	Sh.204,222,000/=	
Kif. 2005- Local Gvt. Mgt Services.....	Sh.160,213,000/=	
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.372,337,700/=	
Kif. 2007-Water Sector.....	Sh.150,351,000/=	
Kif. 3001-Regional Hospital.....	Sh.1,281,625,000/=	
Kif. 8091-Local Government Auth.....	Sh.114,265,289,000/=	

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 54-MKOA WA NJOMBE

Kif. 1001- Administration and HR Mgt.....	Sh.990,641,000/=
Kif. 1002 - Finance and Account Unit	Sh.200,816,000/=
Kif. 1003 - Internal Audit Unit.....	Sh.81,987,000/=
Kif. 1004 - Procurement Management Unit....	Sh.95,505,000/=
Kif.1005 - DAS-Njombe.....	Sh.433,513,000/=
Kif. 1006 - DAS-Makete.....	Sh.362,756,000/=
Kif. 1007 - DAS Ludewa.....	Sh.416,336,000/=
Kif. 1008 - DAS Wanging'ombe.....	Sh.377,499,000/=
Kif. 1014 - Legal Services Unit.....	Sh.75,855,000/=
Kif. 1015 - Information and Comm. Tech. Unit.....	Sh.63,299,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....	Sh.193,035,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sect....	Sh.373,352,000/=
Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....	Sh.201,784,000/=
Kif. 2004 - Social Sector.....	Sh.294,150,000/=
Kif. 2005 - Local Government Mgt Serv.....	Sh.171,081,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....	Sh.414,340,000/=
Kif. 2007 - Water Services.....	Sh.127,975,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital.....	Sh.1,094,961,000/=
Kif. 8091 - Local Government Auth.....	Sh.107,889,826,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 63 - MKOA WA GEITA

Kif. 1001-Administration and HR Mgt.....	Sh.815,488,000/=
Kif. 1002- Finance and Account Unit	Sh.217,121,000/=
Kif. 1003- Internal Audit Unit.....	Sh.85,510,000/=
Kif. 1004 Procurement Management Unit....	Sh.106,269,000/=
Kif.1005-DAS-Geita.....	Sh.280,407,000/=
Kif. 1006-DAS-Bukombe.....	Sh.241,684,000/=
Kif. 1007-DAS Chato.....	Sh.259,736,000/=
Kif. 1008- DAS Nyang'hwale.....	Sh.239,948,000/=
Kif. 1009- DAS Mbogwe.....	Sh.280,138,000/=
Kif. 1014- Legal Services Unit.....	Sh.36,222,000/=
Kif. 1015-Information and Communications Tech. unit.....	Sh.66,368,000/=
Kif. 2001-Management Support.....	Sh.287,639,000/=
Kif. 2002-Economic & Development Supp....	Sh.258,628,000/=
Kif. 2003-Infrastructure Section.....	Sh.191,868,000/=
Kif. 2004-Social Sector.....	Sh.1,364,521,000/=
Kif. 2005-Local Government Mgt Services....	Sh.254,263,000/=
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.451,423,000/=
Kif. 2007-Water Sector.....	Sh.120,538,000/=
Kif. 8091-Local Government Author.....	Sh.136,369,963,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 70-MKOA WA ARUSHA

Kif. 1001 -Administration and HR Mgt.....	Sh.2,421,052,000/=
Kif. 1002 -Finance and Accounts Unit	Sh.214,065,000/=
Kif. 1003 - Internal Audit Unit.....	Sh.93,971,000/=
Kif. 1004 - Procurement Management Unit....	Sh.56,299,000/=
Kif.1005 -DAS-Arusha.....	Sh.222,234,000/=
Kif. 1006 -DAS-Ngorongoro.....	Sh.188,193,000/=
Kif. 1007 -DAS Karatu.....	Sh.223,669,000/=
Kif. 1008 - DAS Arumeru.....	Sh.277,113,000/=
Kif. 1009 - DAS Monduli.....	Sh.276,991,000/=
Kif. 1010 - DAS Longido.....	Sh.221,047,000/=
Kif. 1014 - Legal Services Unit.....	Sh.47,644,000/=
Kif. 1015 - Information and Communications Tech. Unit.....	Sh.38,936,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....	Sh.239,891,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sect....	Sh.289,440,000/=
Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....	Sh.171,165,000/=
Kif. 2005 - Local Govt, Management Servs....	Sh.178,255,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....	Sh.464,613,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....	Sh.100,442,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital.....	Sh.6,609,952,000/=
Kif. 8091 - Local Government Author.....	Sh.189,351,199,000/=

MHE. CECILIA D. PARESSO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Katika subvote 1001, kifungu kidogo 230700, kifungu hicho hakijatengewa fedha yoyote ambapo kazi yake ni *Routine Maintenance and Repair of Office Equipment and Appliances*.

Sasa sijui kwa nini hawajatengewa fedha ina maana wao hawawezi kuharibikiwa na chochote katika ofisi husika kwa Mkoa wa Arusha?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri wa Nchi, maelezo.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Spika, nadhani akiangalia ile kasma ya juu yake ya 230400 ni maneno yaleyale kama yanajirudia ndiyo maana tukaona hapa chini isiwe na kitu ibake ile moja. Tofauti ni neno la mwisho tu *and appliance* lakini kila kitu ni sawa.

MWENYEKITI: Anasema hivi, kile kifungu cha 230400 kinafanana na kifungu cha 230700, tupo wote?

MHE. CECILIA D. PARESSO: Mheshimiwa Mwenyekiti, kifungu cha 230400 ambayo anasema inafanana ni *Repair of Vehicles and Transport Equipment*, halafu kifungu 230700 ambacho ndiyo ninaulizia *Routine Maintenance of Office Equipment and Appliances*, nafikiri hapo ni vitu viwili tofauti.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti ahsante. Samahani nilichanganya ni kifungu cha 230200 ni *Routine Maintenance and Repair of Buildings*, kwa hiyo ni vitu ambavyo vinafanana. Tulikuwa tunajaribu kupunguza baadhi ya hizi code.

MWENYEKITI: Hatujaelewa vizuri. Kwa sababu kasma ya 230200 ni *buildings*, kasma ya 230400 ni *vehicles* na kasma ya 230700 ni *office equipment*.

NAIBU WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni sawa. Hii hapa imeonekana haikupangiwa kwa sababu kumekuwa na *equipments* mpya ambazo tume-*introduce*, sasa hakuna chochote cha kufanyia *repair* kwa sasa hivi.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 71 - MKOA WA PWANI

Kif. 1001-Administration and HR Mgt.....Sh.1,511,744,000/=

Kif. 1002-Finance and Accounts UnitSh.85,245,000/=

Kif. 1003- Internal Audit Unit.....Sh.44,543,000/=

Kif. 1004 Procurement Management Unit.....Sh.61,419,000/=

Kif.1005-DAS-Kibaha.....Sh.332,249,000/=

Kif. 1006-DAS-Mafia.....Sh.271,303,000/=

Kif. 1007-DAS Kisarawe.....Sh.353,801,000/=

Kif. 1008- DAS Bagamoyo.....Sh.336,880,000/=

Kif. 1009- DAS Rufiji.....Sh.326,360,000/=

Kif. 1010 DAS Mkuranga.....Sh.272,525,000/=

Kif. 1014- Legal Services Unit.....Sh.11,399,000/=

Kif. 1015-Information and Communications Tech. unit.....Sh.34,145,000/=

Kif. 2001-Planning and Coordination.....Sh.373,398,000/=

Kif. 2002-Economic and Productive Sector...Sh.281,825,000/=

Kif. 2003-Infrastructure Sector.....Sh.308,799,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.261,823,000/=

Kif. 2005 - Local Govt, Management Servs.....Sh.62,620,000/=

Kif. 2006-Education Sector.....Sh.221,918,000/=

Kif. 2007-Water Sector.....Sh.47,283,000/=

Kif. 3001-Regional Hospital.....Sh.1,040,596,000/=

Kif. 8091-Local Government Autho.....Sh.150,770,164,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Jafo.

MHE. SELEMANI S. JAFO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Nilitaka kupata ufafanuzi katika kifungu 230400, *Routine Maintenance and Repair of Vehicles and Transportation Equipment*, nimeona mwaka huu wa fedha imetengewa shilingi milioni 24 ukilinganisha na mwaka jana shilingi milioni 42 lakini nikifahamu fika ofisi yangu pale ya Mkoa ina changamoto sana ya magari. Kwa mwaka huu wa fedha kutengewa kiasi hiki maana yake ni kwamba watahindwa hata kuweza kusafiri kufanya kazi yao. Nataka ufafanuzi kuhusu hilo.

NAIBU WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli anavyosema Mheshimiwa Jafo lakini hii ni kwa sababu tunakuwa na *budget ceiling* na kwa hiyo tulipokuwa tunajaribu tusizidi kwenye *ceiling* ikaonekana kwamba ipungue pale.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 72 - MKOA WA DODOMA

Kif. 1001-Administration and HR Mgt.....	Sh.1,063,873,000/=
Kif. 1002-Finance and Accounts Unit	Sh.150,887,000/=
Kif. 1003- Internal Audit Unit.....	Sh.25,618,000/=
Kif. 1004 Procurement Management Unit.....	Sh.63,314,000/=
Kif.1005-DAS-Kondoa.....	Sh.315,662,000/=
Kif. 1006-DAS-Mpwapwa.....	Sh.242,364,000/=
Kif. 1007-DAS Kongwa.....	Sh.237,035,000/=
Kif. 1008- DAS Bahi.....	Sh.242,332,000/=
Kif. 1009- DAS Chamwino.....	Sh.200,517,000/=
Kif. 1010 DAS Dodoma.....	Sh.235,452,000/=
Kif. 1011 DAS Chemba.....	Sh.80,000,000/=
Kif. 1014- Legal Services Unit.....	Sh.15,000,000/=
Kif. 1015-Information and Communications Tech. unit.....	Sh.25,000,000/=
Kif. 2001-Planning and Coordination.....	Sh.244,644,000/=
Kif. 2002-Economic and Productive Sector...Sh.	275,083,000/=
Kif. 2003-Infrastructure Sector.....	Sh.223,946,000/=
Kif. 2004 - Social Sector.....	Sh.276,359,000/=
Kif. 2005 - Local Govt, Management Servs...Sh.	120,088,000/=
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.288,560,000/=
Kif. 2007-Water Sector.....	Sh.25,000,000/=
Kif. 3001-Regional Hospital.....	Sh.7,742,701,000/=
Kif. 8091-Local Government Authority.....	Sh.173,851,961,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 73 - MKOA WA IRINGA

Kif. 1001-Administration & HR Mgt.....	Sh.911,760,000/=
Kif. 1002-Finance and Accounts Unit	Sh.225,876,000/=
Kif. 1003- Internal Audit Unit.....	Sh.75,877,000/=
Kif. 1004 Procurement Management Unit.....	Sh.50,025,000/=
Kif.1005-DAS-Iringa.....	Sh.331,003,000/=
Kif. 1006-DAS-Mufindi.....	Sh.309,170,000/=
Kif. 1007-DAS Kilolo.....	Sh.258,675,000/=
Kif. 1014- Legal Services Unit.....	Sh.9,643,000/=
Kif. 1015-Information and Communications Tech. unit.....	Sh.42,607,000/=
Kif. 2001-Planning and Coordination.....	Sh.278,278,000/=
Kif. 2002-Economic and Productive Sector...Sh.	280,725,000/=
Kif. 2003-Infrastructure Sector.....	Sh.225,582,000/=
Kif. 2004 Social Sector.....	Sh.211,580,000/=
Kif. 2005 Local Govt, Management Servs.....	Sh.146,234,000/=
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.532,687,000/=
Kif. 2007-Water Sector.....	Sh.85,379,000/=
Kif. 3001-Regional Hospital.....	Sh.6,123,404,000/=
Kif. 8091-Local Government Author.....	Sh.132,228,002,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 74-MKOA WA KIGOMA

Kif. 1001-Administration & HR Mgt.....	Sh.1,616,035,000/=
Kif. 1002-Finance and Accounts Unit	Sh.151,155,000/=
Kif. 1003- Internal Audit Unit.....	Sh.60,613,000/=
Kif. 1004 Procurement Management Unit.....	Sh.41,250,000/=
Kif.1005-DAS-Kigoma.....	Sh.377,011,000/=
Kif. 1006-DAS-Kasulu.....	Sh.417,834,000/=
Kif. 1007-DAS Kibondo.....	Sh.385,468,000/=
Kif. 1008- DAS Kakonko.....	Sh.140,090,000/=
Kif. 1009- DAS Buhigwe.....	Sh.122,940,000/=
Kif. 1010 DAS Uvinza.....	Sh.122,315,000/=
Kif. 1014- Legal Services Unit.....	Sh.29,000,000/=
Kif. 1015-Information and Communications Tech. unit.....	Sh.33,000,000/=
Kif. 2001-Planning and Coordination.....	Sh.369,475,000/=
Kif. 2002-Economic and Productive Sector...	Sh.391,926,000/=
Kif. 2003-Infrastructure Sector.....	Sh.252,127,000/=
Kif. 2004 Social Sector.....	Sh.238,678,000/=
Kif. 2005 Local Govt, Management Servs.....	Sh.106,558,000/=
Kif. 2006-Education Sector.....	Sh.211,000,000/=
Kif. 2007-Water Sector.....	Sh.30,000,000/=
Kif. 3001-Regional Hospital.....	Sh.3,290,709,000/=
Kif. 8091-Local Government Author.....	Sh.136,798,890,000/=

MWENYEKITI: Mheshimiwa Machali vipi? (Kicheko)

Mheshimiwa Sabreena Sungura!

MHE. SABREENA H. SUNGURA: Mheshimiwa Spika, nashukuru. Nilitaka kuuliza kwenye *Finance and Accounts Unit*, kwenye *Sub-Vote 230400 - Routine Maintenance and Repair of Vehicles and Transportation Equipment*.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwaka jana imewekwa milioni sita, lakini mwaka huu ni sifuri. Nataka kujua ni kwa nini imekuwa sifuri?

NAIBU WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, hii ilikuwa katika *budget cut*, nyingi zimeingia katika upande wa Utawala. Kwa hiyo, tulipokuwa tunaitengeneza ile ikabidi tupunguze pale.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 75 – MKOA WA KILIMANJARO

Kif. 1001 – Admn and HR Management....	Sh. 1,038,637,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 176,432,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 75,625,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 67,615,000/=
Kif. 1005 – DAS-Moshi	Sh. 347,592,000/=
Kif. 1006 – DAS-Hai	Sh. 252,751,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 1007 – DAS-Rombo	Sh. 283,138,000/=
Kif. 1008 – DAS-Same.....	Sh. 429,597,000/=
Kif. 1009 – DAS-Mwanga.....	Sh. 268,582,000/=
Kif. 1010 – DAS-Siha.....	Sh. 260,272,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 31,259,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 53,632,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 386,353,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 719,366,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 345,274,000/=
Kif. 2004 – Social Sector.....	Sh. 172,315,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 126,208,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 376,973,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 98,864,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 6,603,052,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities.	Sh. 215,896,735,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 76 – MKOA WA LINDI

Kif. 1001 – Admn and HR Management...Sh.	1,817,280,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit	Sh. 145,012,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 77,205,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit ..	Sh.109,584,000/=
Kif. 1005 – DAS-Lindi.....	Sh.346,258,000/=
Kif. 1006 – DAS-Kilwa.....	Sh. 269,321,000/=
Kif. 1007 – DAS-Liwale.....	Sh. 264,000,000/=
Kif. 1008 – DAS-Nachingwea.....	Sh. 259,325,000/=
Kif. 1009 – DAS-Ruangwa	Sh. 240,104,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 38,486,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech Unit	Sh. 55,679,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination	Sh. 213,985,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 402,919,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector	Sh. 161,764,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 261,911,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 187,373,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 311,664,000/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 83,255,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital	Sh. 3,254,702,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 92,416,891,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 77 – MKOA WA MARA

Kif. 1001 – Admn and HR Management	Sh. 959,447,000/=
---	-------------------

Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 145,391,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 88,266,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh.65,129,000/=
Kif. 1005 – DAS-Musoma	Sh. 264,659,000/=
Kif. 1006 – DAS-Bunda	Sh. 293,321,000/=
Kif. 1007 – DAS-Serengeti	Sh. 253,704,000/=
Kif. 1008 – DAS-Tarime.....	Sh. 326,404,000/=
Kif. 1009 – DAS-Rorya	Sh. 325,015,000/=
Kif. 1010 – DAS-Butiama.....	Sh. 300,352,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 27,034,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech Unit.....	Sh. 68,051,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 274,422,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 297,686,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 434,216,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 184,570,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 105,038,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 453,164,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 125,736,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 4,739,350,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 173,445,899,000/=

MHE. ESTER A. BULAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nataka ufafanuzi katika Kasma 221200 - *Communication and Information*. Ukiangalia trend ya Mkoa wetu katika kipengele hiki kila mwaka kinashuka; kutoka milioni 24, 17 na mpaka sasa hivi milioni 6, ukiangalia na ukubwa wa Mkoa wetu. Ukiangalia Fungu lingine kule Mheshimiwa Waziri Hawa Ghasia kwake amejitokea milioni 31, naomba maelezo.

MWENYEKITI: Naomba uondoe maneno haya, hapa tunafanya Vifungu, siyo Hawa Ghasia. Naomba uondoe maneno ya Hawa Ghasia.

MHE. ESTER A. BULAYA: Mheshimiwa Mwenyekiti, naondoa.

MWENYEKITI: Ahsante. Mheshimiwa Waziri!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, kama Wizara ya Fedha au kama Ofisi ya Waziri Mkuu (TAMISEMI), tunachofanya ni kuwapa *ceiling*; yaani Mkoa unaambiwa ninyi mnapewa milioni 200 au milioni 183. Kifungu gani kipate shilingi ngapi, ni maamuzi ya Mkoa, kwa hiyo, siyo maamuzi ya Hawa Ghasia kwamba, Mara katika Kifungu fulani wapate zaidi na Mtwara wapate kidogo. Haya ni maamuzi ndani ya Mkoa. (Mkoa)

MWENYEKITI: Na wewe Waziri ondoa Hawa Ghasia, tulishafuta pale.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, naondoa. (Kicheko)

MWENYEKITI: Mheshimiwa Esther Matiko!

MHE. ESTHER N. MATIKO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Sub-Vote 3001, Kifungu Kidogo 210500 - *Personal Allowances-In-Kind*. Mwaka uliopita Hospitali ya Mkoa ilipewa milioni 195,900, lakini sasa hivi wameweka sifuri. Nataka kujua ni kwa nini?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, kama nilivyotangulia kusema kwamba, hizi *personal allowances-in-kind* zinahusu sanasana samani ambazo wananunuliwa watumishi wale ambao Sheria inawataka wapewe. Kwa hiyo, kama mwaka huu amenunuliwa, mwakani haiwezi kujitokeza.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 78 – MKOA WA MBEYA

Kif. 1001 – Admn and HR Management.....Sh. 1,470,118,000/=

Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit..... Sh. 180,874,000/=

Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....Sh. 77,963,000/=

Kif. 1004 – Procurement Management Unit Sh. 88,358,000/=

Kif. 1005 – DAS-Mbeya..... Sh. 355,412,000/=

Kif. 1006 – DAS-Ileje.....Sh. 267,979,000/=

Kif. 1007 – DAS-Kyela.....Sh. 285,055,000/=

Kif. 1008 – DAS-Chunya..... Sh. 274,204,000/=

Kif. 1009 – DAS-Mbozi..... Sh. 320,616,000/=

Kif. 1010 – DAS-Rungwe.....Sh. 334,205,000/=

Kif. 1011 – DAS-Mbarali..... Sh. 266,082,000/=

Kif. 1012 – DAS-Momba.....Sh. 293,415,000/=

Kif. 1014 – Legal Service Unit..... Sh. 30,090,000/=

Kif. 1015 – Information and Communication
Tech Unit.....Sh. 45,897,000/=

Kif. 2001 – Planning and Coordination..... Sh. 190,512,000/=

Kif. 2002 – Economic and Productive Sector Sh. 365,772,000/=

Kif. 2003 – Infrastructure Sector Sh.191,326,000/=

Kif. 2005 – Local GVT. Management Services Sh. 156,795,000/=

Kif. 2006 – Education Sector Sh. 589,529,000/=

Kif. 2007 – Water Sector Sh. 74,790,000/=

Kif. 3001 – Regional Hospital..... Sh. 3,679,049,000/=

Kif. 8091 – Local Government Authorities Sh. 268,470,357,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 79 – MKOA WA MOROGORO

Kif. 1001 – Admn and HR Management... Sh. 1,268,258,000/=

Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....Sh. 191,023,000/=

Kif. 1003 – Internal Audit Unit..... Sh. 31,976,000/=

Kif. 1004 – Procurement Management Unit...Sh. 62,194,000/=

Kif. 1005 – DAS-Morogoro.....Sh. 341,584,000/=

Kif. 1006 – DAS-Kilosa..... Sh. 385,547,000/=

Kif. 1007 – DAS-Kilombero.....Sh. 337,305,000/=

Kif. 1008 – DAS-Ulanga.....Sh. 289,881,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 1009 – DAS-Mvomero	Sh. 254,305,000/=
Kif. 1010 – DAS-Gairo.....	Sh. 217,077,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 66,570,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh.51,791,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 238,223,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 283,723,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 204,968,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 87,853,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 173,291,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 425,987,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh.74,558,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital	Sh. 8,328,531,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 225,063,650,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 80 – MKOA WA Mtwara

Kif. 1001 – Admin and HR Management ...	Sh. 1,945,678,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit	Sh. 48,552,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 38,872,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 28,464,000/=
Kif. 1005 – DAS-Mtwara.....	Sh. 125,929,000/=
Kif. 1006 – DAS-Newala.....	Sh. 303,804,000/=
Kif. 1007 – DAS-Masasi.....	Sh. 356,748,000/=
Kif. 1008 – DAS-Tandahimba.....	Sh.269,577,000/=
Kif. 1009 – DAS-Nanyumbu.....	Sh. 306,299,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 17,823,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 28,639,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 316,230,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 250,706,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 239,266,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 133,344,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 106,176,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 345,289,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 35,552,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 4,018,543,000/=
Kif. 3002 – Preventive Services	Sh.55,813,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 130,104,551,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 81 – MKOA WA Mwanza

Kif. 1001 – Admin and HR Management...Sh.	2,742,571,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 169,657,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 32,573,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh.32,956,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 1005 – DAS-Nyamagana.....	Sh. 80,585,000/=
Kif. 1006 – DAS-Sengerema.....	Sh. 87,976,000/=
Kif. 1008 – DAS-Kwimba.....	Sh. 87,976,000/=
Kif. 1009 – DAS-Magu.....	Sh. 87,976,000/=
Kif. 1010 – DAS-Misungwi	Sh. 87,976,000/=
Kif. 1011 – DAS-Ilemela.....	Sh. 80,585,000/=
Kif. 1012 – DAS-Ukerewe	Sh. 90,954,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 23,831,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh.37,765,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 386,755,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 280,545,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 471,722,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 279,926,000/=
Kif. 2005 – Local Govt Management Services	Sh. 54,738,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 362,577,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 34,270,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 5,751,577,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 239,304,108,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 82 – MKOA WA RUVUMA

Kif. 1001 – Admn and HR Management...	Sh. 1,200,030,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 213,119,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 89,155,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 96,744,000/=
Kif. 1005 – DAS-Songea.....	Sh. 342,988,000/=
Kif. 1006 – DAS-Tunduru	Sh. 381,157,000/=
Kif. 1007 – DAS-Mbinga.....	Sh. 329,232,000/=
Kif. 1008 – DAS-Namtumbo	Sh. 276,454,000/=
Kif. 1009 – DAS-Nyasa.....	Sh. 251,719,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 24,877,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit.....	Sh. 55,043,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 218,358,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 315,625,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 180,072,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 138,078,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 109,184,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 447,633,000/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 70,916,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 6,733,800,000/=
Kif. 3002 – Preventive Services.....	Sh. 54,831,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 150,630,662,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 83 – MKOA WA SHINYANGA

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 1001 – Admn and HR Management...	Sh. 1,850,218,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 113,736,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 44,591,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 26,982,000/=
Kif. 1005 – DAS-Shinyanga.....	Sh. 123,320,000/=
Kif. 1008 – DAS-Kahama.....	Sh. 124,765,000/=
Kif. 1011 – DAS-Kishapu	Sh. 115,935,000/=
Kif. 1014 – Legal Sector Unit.....	Sh. 26,960,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 48,291,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 258,019,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 199,645,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector	Sh. 151,767,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 189,476,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 106,612,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 446,835,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 103,185,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital	Sh. 4,601,504,000/=
Kif. 8091 – Local Government.....	Sh. 127,626,530,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 84 – MKOA WA SINGIDA

Kif. 1001 – Admn and HR Management ...	Sh. 1,216,135,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit ...	Sh. 194,591,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit	Sh. 91,577,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit..	Sh. 130,786,000/=
Kif. 1005 – DAS-Singida	Sh. 424,834,000/=
Kif. 1006 – DAS-Manyoni	Sh. 314,605,000/=
Kif. 1007 – DAS-Iramba.....	Sh. 276,143,000/=
Kif. 1008 – DAS-Ikungi.....	Sh. 227,797,000/=
Kif. 1009 – DAS-Mkalama	Sh. 244,641,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 25,900,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit.....	Sh. 48,158,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 235,711,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 267,006,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector	Sh. 240,392,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 249,650,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 156,707,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 362,123,000/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 88,064,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital	Sh. 5,975,163,000/=
Kif. 3002 – Preventive Services.....	Sh. 76,871,000/=
Kif. 8091 – Local Government.....	Sh. 113,765,696,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 85 – MKOA WA TABORA

Kif. 1001 – Admin and HR Management ..Sh.	1,311,461,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....Sh.	292,331,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit..... Sh.	71,429,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit Sh.	84,404,000/=
Kif. 1005 – DAS-Tabora.....Sh.	280,136,000/=
Kif. 1006 – DAS-Nzega..... Sh.	341,422,000/=
Kif. 1007 – DAS-Sikonge..... Sh.	242,959,000/=
Kif. 1008 – DAS-Igunga..... Sh.	350,123,000/=
Kif. 1009 – DAS-Urambo..... Sh.	216,141,000/=
Kif. 1010 – DAS-Uyui..... Sh.	263,624,000/=
Kif. 1011 – DAS-Kaliua..... Sh.	280,345,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit..... Sh.	18,526,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 114,683,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination..... Sh.	270,052,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector Sh.	208,853,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector..... Sh.	225,123,000/=
Kif. 2004 – Social Sector..... Sh.	249,455,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services Sh.	183,959,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 446,671,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 70,073,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital	Sh. 4,729,032,000/=
Kif. 3002 – Preventive Services	Sh. 69,288,000/=
Kif. 8091 – Local Government AuthoritiesSh.	149,157,623,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 86 – MKOA WA TANGA

Kif. 1001 – Admin and HR Management.....Sh.	947,127,561/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....Sh.	219,129,032/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit..... Sh.	48,388,219/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit Sh.	66,823,451/=
Kif. 1005 – DAS-Tanga..... Sh.	330,034,649/=
Kif. 1006 – DAS-Kilindi.....Sh.	275,973,444/=
Kif. 1007 – DAS-Korogwe	Sh. 318,179,911/=
Kif. 1008 – DAS-Lushoto.....Sh.	345,500,110/=
Kif. 1009 – DAS-Mkinga..... Sh.	207,041,962/=
Kif. 1010 – DAS-Muheza..... Sh.	259,780,545/=
Kif. 1011 – DAS-Pangani..... Sh.	200,731,667/=
Kif. 1012 – DAS-Handeni..... Sh.	336,060,327/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....Sh.	10,619,005/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 55,527,526/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....Sh.	218,844,641/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector Sh.	292,887,090/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....Sh.	312,024,019/=
Kif. 2004 – Social Sector..... Sh.	0/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services Sh.	189,922,234/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 437,656,009/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 85,442,026/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 6,391,466,572/=
Kif. 3002 – Preventive Services	Sh. 48,035,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 228,649,073,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 87 – MKOA WA KAGERA

Kif. 1001 – Admin and HR Management	Sh. 1,514,727,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 163,550,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 79,948,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 229,550,000/=
Kif. 1005 – DAS-Bukoba.....	Sh. 302,146,000/=
Kif. 1006 – DAS-Biharamulo.....	Sh. 333,503,000/=
Kif. 1008 – DAS-Karagwe	Sh. 303,664,000/=
Kif. 1009 – DAS-Misenyi.....	Sh. 434,164,000/=
Kif. 1010 – DAS-Muleba.....	Sh. 352,131,000/=
Kif. 1011 – DAS-Ngara.....	Sh. 375,268,000/=
Kif. 1012 – DAS-Kyerwa.....	Sh. 304,299,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 33,626,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit.....	Sh. 108,186,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 267,448,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 346,714,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 221,731,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 225,599,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 255,956,000/=
Kif. 2006 – Education Sector	Sh. 640,993,000/=
Kif. 2007 – Water Sector	Sh. 86,451,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 4,854,191,000/=
Kif. 8091 – Local Government.....	Sh. 175,144,408,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya
Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 88 – MKOA WA DAR ES SALAAM

Kif. 1001 – Admin and HR Management....	Sh. 1,200,110,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....	Sh. 125,510,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit.....	Sh. 73,244,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit	Sh. 104,945,000/=
Kif. 1005 – DAS-Ilala.....	Sh. 296,006,000/=
Kif. 1006 – DAS-Kinondoni.....	Sh. 286,320,000/=
Kif. 1007 – DAS-Temeke.....	Sh. 277,897,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 7,504,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit.....	Sh. 65,849,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 154,453,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 404,000,000/=

Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....Sh. 252,606,000/=

Kif. 2004 – Social SectorSh. 1,015,910,000/=

Kif. 2005 – Local GVT. Management Services Sh. 186,163,000/=

Kif. 2006 – Education Sector Sh. 694,464,000/=

Kif. 2007 – Water Sector Sh. 79,994,000/=

Kif. 8091 – Local Government Authorities Sh. 326,134,503,000/=

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Nilitaka nipatiwe ufafanuzi kwenye Programme 80, Sub-Vote 8091, ambayo inahusiana na Local Government Authorities. Nadhani tumefika au nimewahisha shughuli? Ukurasa wa 243, Dar es Salaam?

MWENYEKITI: Bado umewahisha.

MHE. HALIMA J. MDEE: Nimewahisha shughuli?

MWENYEKITI: Umewahisha ndiyo. (Kicheko)

Mheshimiwa Suzy!

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Sub-Vote 290700 - Contingency and Non-Emergency. Nataka kujua Sub-Vote hii inahusu nini?

MWENYEKITI: Umesema Sub-Vote?

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, 290700.

MWENYEKITI: 290700.

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ndiyo.

Ukiangalia kwenye Mkoa wa Dar es Salaam kwenye Administration, sote tunajua kwamba, Mkoa wa Dar es Salaam ni Mkoa wenye population kubwa sana, zaidi ya watu milioni tano, lakini ukiangalia mwaka jana fedha zilikuwa milioni 80, mwaka huu ni milioni 20.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Dar es Salaam kumekuwa na matatizo makubwa. Sote hapa Bungeni katika kuchangia Ofisi ya Waziri Mkuu, tumeongelea masuala mazima ya mafuriko, kunatokea emergency kila wakati, lakini fedha zimepungua. Vilevile tunajua Jiji hili ni kubwa, halina mipangilio. Sasa naomba kujua tu Kifungu kinahusu nini na vilevile ni kwa nini fedha hizo zimepungua wakati tuna majanga mengi sana Dar es Salaam?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, Kifungu chenyewe kimesema ni kwamba, Contingency Non-Emergency, kwa hiyo, siyo kwa shughuli hizo ambazo yeye ameziaisha. Kwa hiyo, kama ni shughuli za maafa zitakuwepo Ofisi ya Mheshimiwa Waziri Mkuu.

MWENYEKITI: Hebu tueleze!

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, suala langu ni kwamba, whether ni maafa au siyo maafa, hoja ya msingi ni kwa nini Kifungu hiki mwaka jana ilikuwa milioni 80 mwaka huu milioni 20? Vilevile kwa nini Mikoa mingine hiki Kifungu hakipo?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, kama nilivyorudia kusema kwamba, ni maamuzi ya Mkoa kuwa na baadhi ya vipengele. Mfano, mwaka jana Mkoa wa Mtwara uliomba wenyewe wawekewe kipengele ambacho kitazungumzia jinsi ya kuboresha masomo ya sayansi katika Mkoa wa Mtwara na ikaomba Hazina hicho Kifungu wakapewa. Kwa hiyo, kwa maana ya Mkoa wa Dar es Salaam, hiki Kifungu walikiomba na Mikoa mingine Kifungu kama hiki hawajakiomba.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa nini imepungua; ni yaleyale maamuzi kwamba, wao wamepewa bilioni 331, lakini wao wenyewe kuna mafungu ambayo wameona yana kipaumbele zaidi ya hiki.

MWENYEKITI: Hebu tukuelewe vizuri Mheshimiwa Halima!

Hapana siyo wewe, nasema Mheshimiwa Halima sasa.

Mheshimiwa Halima, hebu tuelewe kwa utaratibu kidogo. Unatumia Kitabu hiki hiki cha kwetu?

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, natumia Kitabu cha kwenu.

MWENYEKITI: Cha Mikoa?

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, eeh cha Mikoa, lakini mimi niko ukurasa wa 243, ndiyo maana nikasema inawezekana nimewahisha shughuli.

MWENYEKITI: 243!

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, ni Mkoa wa Dar es- Salaam.

MWENYEKITI: Sawasawa, ngoja twende taratibu na wewe, 243.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, 243, *Programme 80 - Local Authorities*, halafu kuna *Sub-Vote 8091*, ambayo inazungumzia *Local Government Authorities*. Kifungu hiki kidogo kinasema, *Current Grants to Other Levels of Government*.

MWENYEKITI: Nadhani mmekiona?

Ukurasa 243, pale chini kabisa, kuna *Local Government Authorities*.

MHE. HALIMA J. MDEE: Kifungu Kidogo 271100.

MWENYEKITI: Eeh, 271100 - *Current Grants to Other Levels of Government*; unasemaje?

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nizungumze sasa?

MWENYEKITI: Ndiyo zungumza.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nilikuwa nataka Serikali inipe ufafanuzi na uchambuzi wa hizi ruzuku zinakwenda wapi na kwa kiwango gani?

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninasema hivyo kwa sababu Halmashauri zetu za Mkoa wa Dar es Salaam zimekuwa zikilalamika kupitia vikao vya ndani vya Halmashauri kwa mantiki ya Ofisi za Wakurugenzi, lakini kupitia Vikao vya Mikoa (RCC) kwamba, ruzuku ambazo Serikali inapanga kuzishusha kule chini hazifiki kwa kiwango kinachotosheleza. Sasa nilitaka tu nipate uchambuzi, hizi fedha zilizotengwa hapa bilioni 326.1 ni ruzuku za aina gani na kila Halmashauri inatarajia kupata nini kwa ajili ya *close follow up*?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri umelipata hilo swali?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, hizi zinakwenda katika Mamlaka za Halmashauri. Tunazo zile ruzuku zisizokuwa na masharti ambazo tunazipeleka katika Halmashauri. Kila Halmashauri inapata kiasi gani, zinaonyeshwa katika randama za Halmashauri zao na zinaendana na vigezo ambavyo tumejiwekea ambavyo ni idadi ya watu, kiwango cha umaskini na pia ukubwa wa eneo husika.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 89 – MKOA WA RUKWA

Kif. 1001 – Admn and HR Management....Sh. 1,619,646,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....Sh. 303,479,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit Sh. 169,515,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit Sh. 129,258,000/=
Kif. 1005 – DAS-Sumbawanga..... Sh. 355,088,000/=
Kif. 1006 – DAS-Nkasi..... Sh. 349,965,000/=
Kif. 1008 – DAS-Kalambo Sh. 194,542,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit Sh. 16,480,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication
Tech. UnitSh. 92,446,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....Sh. 310,826,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector Sh. 393,163,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector..... Sh. 135,273,000/=
Kif. 2004 – Social Sector Sh. 68,123,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services Sh. 127,280,000/=
Kif. 2006 – Education Sector Sh. 245,696,000/=
Kif. 2007 – Water SectorSh. 107,221,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital Sh. 3,768,760,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities Sh. 79,681,457,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 95 – Mkoa wa Manyara

Kif. 1001 – Admn and HR Management... Sh. 1,127,319,000/=
Kif. 1002 – Finance and Accounts Unit.....Sh. 331,971,000/=
Kif. 1003 – Internal Audit Unit..... Sh. 199,097,000/=
Kif. 1004 – Procurement Management Unit Sh. 80,340,000/=
Kif. 1005 – DAS-Babati..... 305,116,000/=
Kif. 1006 – DAS-Hanang Sh. 373,374,000/=
Kif. 1007 – DAS-Kiteto..... Sh. 358,801,000/=

Kif. 1008 – DAS-Mbulu.....	Sh. 329,007,000/=
Kif. 1009 – DAS-Simanjiro	Sh. 325,341,000/=
Kif. 1014 – Legal Service Unit.....	Sh. 40,176,000/=
Kif. 1015 – Information and Communication Tech. Unit	Sh. 39,886,000/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 228,079,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 270,848,000/=
Kif. 2003 – Infrastructure Sector.....	Sh. 196,080,000/=
Kif. 2004 – Social Sector	Sh. 213,223,000/=
Kif. 2005 – Local GVT. Management Services	Sh. 208,906,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 483,255,000/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 130,854,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 1,739,831,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 141,925,742,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

MIPANGO YA MAENDELEO

FUNGU 36 – MKOA WA KATAVI

Kif. 1001 – Admn and HR Management.....	Sh. 875,537,000/=
Kif. 1005 – DAS-Mpanda	Sh. 0/=
Kif. 1006 – DAS-Mlele.....	Sh. 0/=
Kif. 2001 – Planning and Coordination.....	Sh. 77,400,000/=
Kif. 2002 – Economic and Productive Sector	Sh. 17,100,000/=
Kif. 2006 – Education Sector.....	Sh. 31,124,000/=
Kif. 2007 – Water Sector.....	Sh. 9,394,000/=
Kif. 3001 – Regional Hospital.....	Sh. 1,076,098,000/=
Kif. 8091 – Local Government Authorities	Sh. 13,787,723,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 37 – OFISI YA WAZIRI MKUU

MWENYEKITI: Hapa mnakwenda Kifungu kwa Kifungu.

Kif. 1001 – Admn and HR Management	Sh.3,000,000,000/=
--	--------------------

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, Kifungu Kidogo 6351 - Construction of PMO Building.

Mheshimiwa Mwenyekiti, mwaka jana tulipitisha shilingi 3,100,000,000, mwaka huu 3,000,000,000. Tunaomba kujua ujenzi wa Ofisi ya Waziri Mkuu umefikia stage gani na mpaka ukamilike utatumia kiasi gani cha fedha?

MWENYEKITI: Mheshimiwa Waziri wa Nchi na BOQ uwe nayo hapo!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, ujenzi wa makazi ya Mheshimiwa Waziri Mkuu ni ujenzi endelevu na tumeendelea kuchukua ushauri wa Wabunge, kuendelea kujenga nyumba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu awamu kwa awamu. Tumeshakamilisha awamu ya kwanza, tunaendelea na awamu ya pili. Fedha zilizotengwa mwaka jana hazikuweza kutolewa zote na ndiyo maana mwaka huu tumetenga hii bilioni tatu ambayo itakamilisha awamu ya pili. Hiyo itakuwa imekamilisha miundombinu yote pamoja na umeme, kutengeneza njia mbalimbali na barabara ndogondogo katika makazi hayo ya Mheshimiwa Waziri Mkuu.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)
Kif. 1003 – *Policy and Planning*..... Sh. 5,815,418,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)
Kif. 2001 – *Civil Affairs and Contingencies* ..Sh. 3,278,010,000/=

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Kifungu Kidogo cha 6575 - Maafa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, tumekuwa kama nchi tukishughulikia suala la maafa kama dharura na siku zote kwenye mafungu, eneo la maafa limekuwa halitengewi fedha kabisa. Wakati Waziri Mkuu na Mawaziri wengine wanajibu, wametoa kauli mbalimbali ikiwemo masuala ya miundombinu ya Mkoa wa Dar es Salaam, *fly overs* ambazo ni *story* za muda mrefu sana, suala la mwendelezo wa *ring roads* ambazo ni habari za miaka mingi za Magufuli ambazo utekelezaji wake ni finyu!

Sasa mimi nataka nipate kauli kutoka kwa Serikali, Mkoa wa Dar es Salaam sasa hivi umekumbwa na maafa makubwa sana na amezungumza wakati anajibu Mheshimiwa Waziri Mkuu hapa kwamba, ameiomba Hazina fedha. Mimi kama Mbunge ninayotokea Mkoa wa Dar es Salaam, nitalithibitishia Bunge hili kwamba, kwa hii miaka minne, mitano iliyopita, ambayo Mkoa ule ulikuwa ukipata maafa, kama Serikali ingekuwa inatekeleza Wajibu wake kwa *ku-fulfill* zile *commitment* ambazo wamejiwekea kwa mwaka husika, yaliyotokea juzi yasingetokea.

Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa nataka nipate maelezo kutoka kwa Waziri Mkuu ama wasaidizi wake kwamba; kuna mikakati gani ya ziada ya kuweza, ukiacha hiyo Mipango mirefu ambayo kwa sasa haina tija, ya kuweza kupunguza kero ya maafa katika Mkoa wa Dar es Salaam inayoendelea sasa hivi; mikakati ya ziada, siyo bilioni tatu za kuomba Hazina kwa sababu tunajua mahitaji ya Mkoa wa Dar es Salaam peke yake ni zaidi ya bilioni 20?

Ninataka Serikali *iji-commit*; mikakati ya ziada kwa ajili ya kutatua kilichopo sasa hivi katika Makao Makuu ya Kibiashara nchi hii Mkoa wa Dar es Salaam?

MWENYEKITI: Lakini mbona unachanganya mambo?

Unajua hili, lilitakiwa kule kwenye Mshahara wa Waziri kwa sababu pale ndiyo ungemwaga Sera zote. Hapa inasema, *Strengthening National Disaster Preparedness* na shilingi zake ni za UNDP, 683,010,000 basi.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, hizo ndiyo shughuli za maandalizi ya maafa, sawasawa kama zuwio.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba unisikilize vizuri.

MWENYEKITI: Nakusikiliza.

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba unisikilize, suala la maafa ndiyo shughuli za kimaendeleo hizo. Sawasawa *Development, this is Development Vote*. Kwa hiyo, *expectation* ni kwamba na ujue kwamba, kwenye Mshahara wa Waziri ni watu wawili, kwa hiyo, tuliweke pembeni. Ukiangalia Kitabu chote cha Waziri Mkuu, hakuna eneo *specifically* ambalo linaonekana lina-*deal* na maafa. Kwa hiyo, mimi kama mdau, lazima niangalie Kifungu gani ambacho kama kikiwekewa fedha za kutosha, kinaweza kikasaidia katika utekelezaji wa bajeti kupunguza maafa yanayotokea kipindi ambacho mafuriko yanatokea ama shughuli nyingine zozote.

Kwa hiyo, naomba usisaidie Serikali! Naomba Serikali itujibu...

MWENYEKITI: Ondoa hayo maneno, mimi nafuata Kanuni! Ondoa maneno ya kusaidia Serikali hapa.

MHE. HALIMA J. MDEE: Haya. Basi, naomba Serikali inijibu, naondoa hayo maneno ya kuisaidia Serikali. Naomba Serikali inijibu, kwa sababu kuna *experience* na wewe kwako jirani yake kuna mafuriko, Waziri Mkuu anaenda, Rais anaenda, wanapiga maneno matupu, mvua ikiisha tu shughuli inaishia pale pale. Tunahitaji *comment* ya Serikali hii lililotokea Dar es Salaam leo itakuwa ni mwisho? Zile ahadi zenu za miaka minne iliyopita na ya juzi ya Rais mtaitekeleza kwa kiwango gani?

MWENYEKITI: Kama nilivyosema Mheshimiwa Halima, hapa siyo penyewe. Kitu ambacho ninakubaliana ni kwamba, ile nafasi ya vyama kutoa mapendekezo ya kutoa kwenye mishahara, kama wangukuwa wameshauriana pengine hili lilikuwa kubwa zaidi kuliko yale mengine, alisha-cover mtu mmoja na wengine wame-cover, lakini walikwenda kwenye uchaguzi zaidi kuliko kwenye vitu kama hivi. Kweli unachokisema lakini sipo.

MWENYEKITI: Aah, yuko Machali nilishamwita.

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Kwenye kasima hiyo hiyo, nina tatizo tu na ilivyoandikwa hapa; *Strengthening National Disaster Prepared*. Hivi Serikali tuambieni; mnaandaa majanga halafu mnasema mnaanda Mpango wa Taifa Kuandaa Majanga halafu mnatenga fedha ili kusudi mkazitumie! Hii lugha iliyotumika hapa nafikiri mnapaswa kusema kwamba, ni *Strengthening National Disaster Preparedness*. Ina maana kama ni *prepared*, mnatuandalia majanga halafu mnatenga fedha ili watu waumie!

Tunaomba kauli Serikali haya ni mambo gani mnaandika hapa kwenye vitabu vyenu?

MWENYEKITI: Machali hicho ni Kiingereza tu. (Kicheko)

MHE. MOSES J. MACHALI: Kiingereza tu watuambie vizuri.

MHE. SELEMAN S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Nataka kupata ufafanuzi katika Kifungu Kidogo 5306 - *Strengthening Climate Information*. nimeona hapa imetengwa shilingi bilioni mbili lakini pesa hii yote ni pesa ya nje. Kwa hali ya sasa mabadiliko ya tabia ya nchi ni makubwa. Nataka nijue Ofisi ya Waziri Mkuu, kama sisi wenyewe Tanzania tumejipanga vipi angalau kuweka pesa za ndani?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, ndiyo maana tulileta Muswada kufanya Mabadiliko ya Sheria ya *Disaster Management*, ambayo tunakwenda kuanzisha *agency*. *Agency* itakwenda kusimamia masuala yote hayo ambayo sasa yatatuseaidia kutufikisha kule tunakofikiri ili kuweza kukabiliana na majanga kwa kila aina ya tahadhali na kutibu na kadha wa kadha. Kwa hiyo, tumeshajiweka vizuri sana na hasa baada ya ile sheria mpya tuliyoipitisha.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2002 – *National Festivals*Sh.1,000,000,000/=

MHE. ESTHER N. MATIKO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. *Sub-Vote 2002*, Kifungu Kidogo 6385 - *National Leaders Cemetery*, mmeitengea bilioni moja. Nataka nijue maana hata mwaka jana walitenga bilioni moja; haya makaburi ya Viongozi hawa wa Kitaifa yapo wapi; maana ninavyojua Viongozi wa Kitaifa waliotutangulia kwa mfano, Baba wa Taifa amezikwa kule kwetu Butiama, Mzee Kawawa kazikwa kwao, Mheshimiwa Karume pia?

Kikubwa, nilitaka nijue hizi bilioni moja zinatumiakaje? Makaburi haya yanayotumia bilioni moja yako wapi na mnatarajia viongozi wengine wataongezeka kufariki watumie hii bilioni moja?

MWENYEKITI: Ni akina nani hao? (Kicheko)

Mheshimiwa Waziri!

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, jambo lenyewe Esther analizungumza kama jambo la kuchekesha hivi, lakini siyo jambo la kuchekesha kwa kiasi hicho. Tumepitisha sheria ambayo itasimamia masuala mazima ya kuwahifadhi Viongozi wetu wa Kitaifa. Baada ya kupitisha Sheria hiyo, lazima tuwe na eneo maalum la kuwahifadhi, baada ya kutumikia kazi yao kwa muda mrefu.

Tunaendeleza Mji wetu wa Dodoma na eneo hili limepangwa hapa Dodoma. Fedha hizi zilizotengwa, kwanza, kazi kubwa tutakayofanya ni kulipa fidia kwa wale wananchi walioko katika eneo hilo. Baada ya hapo sasa tutaanza kuliendeleza ili kuweka maandalizi ya kuwafaa Viongozi wetu wa Kitaifa. Kwa hiyo, nakukabirisha Mheshimiwa Esther kama una *interest* ya kuona eneo la makaburi tutapeleka ukapaone.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 4001 – *Investment and Private Sector*

Dev'tSh.9,991,685,000/=

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, kwenye *Sub-Vote* ile 4944 - *Private Sector Competitive Programme*, naona kumekuwa na *trend* ya kutenga pesa kama inavyojitokeza hata kwenye miaka miwili ya nyuma. Nina swali moja kuhusiana na fedha za *forex* kwa maana ya fedha za nje, ambapo inaonekana imekusudiwa zipatikane shilingi 8,891,685,000, lakini maeneo mengine wamejaribu kutuonesha *source* ni nani, ni DANIDA, ni JICA na wengine.

Naomba Serikali ituambie kama siyo vitu vya kubahatisha matokeo ndiyo kesho unakuta shughuli zinakwama kwa sababu hujui hata fedha unategemea kuweza kuzipata kwa nani na

umezungumza naye wakati gani. Hivi vitu vya kuwa tunaandika tu halafu hatujui tutafanya nini, tutapata wapi! Naomba tueleze hizi pesa zinatoka wapi?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (UWEKEZAJI NA UWEZESHAJI): Mheshimiwa Mwenyekiti, fedha hizi zinavyoonekana pale, kwa sehemu kubwa ni za ku-strengthen private sector involvement. Sasa wanaochangia kwa sehemu kubwa ni wafadhili, ndiyo maana unaona fedha za ndani ni kidogo na mabilioni yale ni watu wa nje. Sasa umetaka kujua ni akina nani? Wapo wafadhili wa aina mbalimbali; World Bank wanachangia na nafikiri hata DANIDA wanachangia. Hizi fedha zimekuwa zikitoka bila matatizo na kwa bahati nzuri ukiangalia hata mwaka huu walizozitoa ni nyingi zaidi kuliko zile ambazo Serikali ilikasimia. Kwa hiyo, fedha hizo zipo na zinatoka.

MWENYEKITI: Aaah, tunatoka huwa hatubishani hapo. Mheshimiwa Mshama!

MHE. ASSUMPTER N. MSHAMA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru kwa kunipatia nafasi. Sub-Vote 6577 – Mwananchi Empowerment Fund Project. Napenda kujua huu Mfuko uko wapi na nani wanafikia na unawasaidia watu gani ili niweze kuwaambia Wanamisenyi pengine wanaweza kupata chochote?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (UWEKEZAJI NA UWEZESHAJI): Mheshimiwa Mwenyekiti, jana nilieleza vizuri kweli Mifuko kumi na mitatu yote kila Mfuko mahali ulipo, sijui kwa nini Mheshimiwa Mshama ...

MWENYEKITI: We jibu tu.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (UWEKEZAJI NA UWEZESHAJI): Sasa mpaka nitazame tena ile orodha, maana ipo Mifuko 13 ili niweze kumwambia kila mmoja upo wapi na iko kwenye Wizara mbalimbali tofauti tofauti.

MWENYEKITI: Lakini uliopo hapa kwenye Vote 6577.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (UWEKEZAJI NA UWEZESHAJI): Naomba nimpatie baadaye kidogo maana ipo kwenye Wizara fulani, ziko sekta kumi na tatu. Nitampatia ninaiangalia sasa hivi.

MWENYEKITI: Haya.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 5001 – Coordination of Government
BusinessSh.20,092,942,000/=

MHE. HALIMA J. MDEE: Mheshimiwa Mwenyekiti, Sub-Vote 5001 - Coordination of Government Business. Nilitaka tu nipate uchambuzi wa matumizi ya hii fedha ni nini na MIVARF ni nini?

MWENYEKITI: Sawasawa.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, huu ni Mradi wa Kuendeleza Masoko na Miundombinu ya Mazao katika Maeneo ya Vijijini. Mradi huu umekuwa ukichangiwa na fedha za Serikali, lakini na African Development Bank.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mradi huu umefanya kazi kubwa, mpaka sasa umeshajenga miundombinu ya barabara takribani kama kilomita 346 kwenye Halmashauri zetu, ambazo tayari zimeshafanyiwa kazi. Halmashauri zimekuwa zikileta hayo maombi na utaratibu upo wa kukagua hiyo Miradi na kutoa hiyo fedha. Kwa hiyo, Mradi huu umeweza kuongeza thamani ya mazao kwa kiasi kikubwa, maghala yamejengwa huko tunakoenda, masoko na tunaendelea pia kwa shughuli hizo kwa mwaka huu wa fedha.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 7001 – Government Printer.....Sh. 500,000,000/=

MHE. CHRISTOWAJA G. MTINDA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. *Sub-Vote 4937 - Government Press Development Programme.*

Mimi ninataka kupata ufafanuzi, hiki kifungu ambacho kinahusu Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali, ukiangalia *trend* yake ya pesa tangu mwaka 2013/2014 hakikupangiwa pesa yoyote, 2014/2015 kilipangiwa bilioni moja, mwaka huu imeshuka imepangiwa milioni 500. Kwa umuhimu wa Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali, hiki Kitengo kilitakiwa kiongezewe kupangiwa pesa za kutosha kwa sababu mitambo ni mibovu, jengo lenyewe ni bovu na shughuli nyingi za Serikali zingefanyika hapa kwenye Kitengo hiki.

Nataka kupata maelezo ya Serikali ni kwa nini Kitengo hiki kimekuwa kikipuuzwa wakati kina umuhimu mkubwa sana katika nchi yetu? Ahsante.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, Kitengo hiki hakipuuzwi na hela hiyo tuliyoipanga tunatafuta mshauri elekezi ili kuweza kupata wabia watakaofufua vizuri kiwanda hicho na kukifanya kiwe kinafanya kazi vizuri zaidi.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

MWENYEKITI: Ni kimoja tu hakuna kingine, hakiwezi kuwa na maelezo matatu.

Waheshimiwa Wabunge, natumia mamlaka niliyonayo kuongeza dakika thelathini baada ya kuahirisha Bunge saa nane.

FUNGU 42 – MFUKO WA BUNGE

Kif. 2001 – National Assembly.....Sh.8,000,000,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Fungu 47 – Mkoa wa Simiyu

Kif. 1001- Admin and HR Management.....Sh.45,000,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh.74,100,000/=

Kif. 2002 - Economic and Production.....Sh.9,000,000/=

Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....Sh.2,336,537,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.84,903,000/=

Kif. 2005 - Local Government Management Services.....Sh.44,063,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,394,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital.....Sh.1,000,000,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..Sh.23,442,731,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 54 – MKOA WA NJOMBE

Kif. 1001 - Admin and HR Management....Sh.1,500,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh.163,453,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.....Sh.0
Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....Sh.0
Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.1,000,000,000/=
Kif. 2005 - Local Government Management Services.....Sh.49,000,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.6,661,000/=
Kif. 2007 - Water Services.....Sh.9,394,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital.....Sh.84,903,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.18,622,769,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 56 – TAMISEMI

Kif. 1001 – Admin and HR ManagementSh.4,000,000,000/=

MHE. CECILIA D. PARESSO: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba ufafanuzi kwenye kifungu hicho, kwa sababu shughuli ni ukarabati wa Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa iliyoko Dodoma na mwaka jana waliomba shilingi 200,000,000/=, lakini safari hii wanaomba shilingi bilioni nne, ni hela nyingi sana ofisi ile tunajua; bilioni nne yote ya nini?

MWENYEKITI: Sawa, Mheshimiwa Waziri jibu.

NAIBU WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, sasa hivi Idara ya Elimu ya Shule za Sekondari yote imehamia hapa. Kwa hiyo, pale tunapoliona jengo lile, kuna jengo lingine jipya linataka kujengwa pembeni yake, ndiyo maana hii inayozungumzwa hapa. Watumishi wengi hawana ofisi pale.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1003 - Policy and Planning Division.....Sh.3,200,000,000/=
Kif. 1009 - Infrastructure Development UnitSh.274,284,800,000/=
Kif. 2002 - Local Government Coordination DivisionSh.5,715,585,000/=
Kif. 2003 - Sector Coordination Division.....Sh.778,505,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2004 - Basic Education Coordination DivisionSh.45,153,530,000/=

MHE. CHRISTOWAJA G. MTINDA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Naomba ufafanuzi kwenye Sub-Vote 4390. Sina shida sana na hii bajeti ambayo imewekwa hapa, lakini nahitaji kupata ufafanuzi wa mtiririko wa hizi pesa; kwa sababu tulielezwa kwamba, utaratibu

ungebadilika, fedha hizi zilikuwa zikitoka Hazina zinapita kwenye Halmashauri zinakwenda kwenye shule. Nataka kuja utaratibu wa sasa hivi wa pesa hizi ni ule ule wa kutoka Hazina kwenda Halmashauri na mashule au umebadilika kwa sababu kumekuwa kuna matumizi mabaya sana ya hizi pesa zinakuwa hazifiki kabisa na Wakuu wa Shule hawazitambui?

Mheshimiwa Mwenyekiti, ninataka kupata ufafanuzi tu.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (ELIMU):

Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli kwamba, fedha hizi mpaka sasa bado zilikuwa zinatoka Hazina moja kwa moja mpaka Halmashauri na Halmashauri kuzipeleka shuleni. Tumegundua zipo changamoto kadhaa ambazo sasa tunafanya marekebisho ili fedha hizi zipelekwe moja kwa moja kwenye shule. Kazi inayofanyika sasa, tunakusanya akaunti za kila shule, pia tunataka tuimarisha Kitengo cha Ukaguzi wa fedha hizo kwenye ngazi ya Halmashauri ili sasa Hazina ipewe akaunti zote, ili kila zinapokuwa na mgao wake, zipelekwe moja kwa moja shuleni kuondoa sasa kupitapita hapa katikati na changamoto ambazo zipo. *(Makofi)*

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. Nipo kwenye *Sub-Vote 4313*. Pamoja na maelezo ya Mheshimiwa Waziri, ni kweli kwamba, fedha hizi za *MMEM* na *MMES* zimekuwa zikichezewa sana. Kutokana na *data* tulizonazo za wanafunzi wa shule za sekondari na msingi na hapa nitazungumzia wa msingi, wapo wanafunzi zaidi ya milioni nane; na kwa msingi huo, ni kwamba, ilipaswa fedha iwe zaidi ya bilioni 82 kama kila mwanafunzi anapata shilingi 10,000 kama ambavyo imewekwa, lakini ukiangalia fedha ni ndogo sana. Vilevile huo utaratibu sasa wa walimu kuzipeleka, ninaomba sana, kama ambavyo Serikali imeji-*commit*, tunataka iwe ni uhalisia kwa sababu kweli fedha hizi zinaliwa sana, wastani sasa hivi wa mwanafunzi anapata chini ya shilingi 1,000 wakati wanatakiwa wapate 10,000 na zile za sekondari 25,000 wanapata pungufu ya 2,000.

Naomba *commitment* ya Serikali kuhakikisha hizi fedha zinafika katika shule zetu ili sasa elimu yetu iwe endelevu na yenye ubora unaostahili.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (ELIMU):

Mheshimiwa Mwenyekiti, tumepokea ushauri wake na tutaufanyia kazi kwa kuimarisha jambo hili.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2005 - *Urban Development Division*.... Sh.17,997,596,000/=

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, *Sub-Vote 6580 - DSM Metropolitan Dev. Project*, ambapo inaonyesha shilingi 3,565,468,000 zinaombwa. Kwanza, naomba ufafanuzi wa Serikali; hii *Metropolitan Development Project* inahusisha mambo gani?

Tunaleta yale mambo ya Uzunguni na pengine na kwa Afrika hivi; kuna nini hapa?

Tunaomba ufafanuzi mtueleze na haya mambo yanaonekana yanaanza kuleta mambo ya huku ni Waafrika, huku ni Waswahili, kule ni Waarabu, Wahindi; maana unapozungumzia mambo ya *metropolis* kwenye historia huko sisi *historians* tunapata ukakasi na *terminology* ambayo imetumika. Sasa hebu tuelezeni ni kitu gani mmekusudia kukifanya katika Jiji letu la Dar es Salaam kuhusiana na hii *concept* nzima ambayo inajitokeza hapa? Bado haieleweki, kwa hiyo, nataka ufafanuzi tu kwamba hiki ni kitu gani?

MWENYEKITI: Sawa ni sahihi, maelezo tafadhali?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, nadhani jana nilielezea na hata Mheshimiwa Mbowe naye alipendekeza kwamba, tuboreshe miundombinu ya Jiji la Dar es Salaam. Hata leo wakati najibu hoja nilisema tulikuwa na Mpango mitatu ya kuendeleza miji yetu Tanzania. Kwanza, Mpango wa Miji ya Kimkakati ambayo ilienda katika miji saba; tunao Mradi wa kuboresha ile miji 18 na nikasema sasa tuna Mpango Maalum kwa ajili ya kuendeleza au kuboresha Jiji la Dar es Salaam, ambao wenyewe utahusika katika kuandaa *Master Plan* ya mji ule; lakini pia kuunganisha masuala mazima ya *land use plan* pamoja na *planning* nzima na mambo mazima ya usafirishaji katika ule mji. Itaboresha barabara na lengo zima ni kuzuia mafuriko ambayo nimetaja katika mabonde niyoyataja.

Kwa hiyo, hakuna cha Uzungu, hakuna cha Uhindi, hakuna nini, ni jina la Mradi wa Kuboresha Miundombinu ya Jiji la Dar es Salaam ikiwa ni pamoja na uzoaji wa taka, uteketezaji, kuindikaji wa zile taka na kuandaa madampo, ambao unachukua Dola za Marekani milioni 300. Naomba urudi tu kwenye Hotuba utaona.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 2007 - Health, Social Welfare and
Nutritional.....Sh.3,435,610,000/=

MHE. CECILIA D. PARESSO: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Naomba kupata maelezo kwenye Kifungu cha 5221 kuhusu masuala ya afya. Fedha za ndani hakuna kilichotengwa, matokeo yake kuna fedha za nje shilingi milioni 800; lakini tunatambua umuhimu wa afya kwa Watanzania na Wizara ya Afya au Afya kwa ujumla inatakiwa itengewe asilimia 15 ya Bajeti yote ya Serikali kulingana na Azimio la Abuja ambalo nchi imeingia, lakini hata siku moja haijawahi kufikiwa. Kwa kupitia Wizara ya Afya na ni-*declare interest*, mimi ni Mjumbe wa Kamati ya Huduma za Jamii, Wizara ya Afya hawajawahi kufikisha hizo asilimia 15, wanasema asilimia nyingine ziko TAMISEMI.

Hapa tunaona hela ndogo sana na tunajua umuhimu wa afya ya Watanzania na tunaona athari za kuwa tegemezi wa fedha zote hasa zinazotoka kwa wafadhili. Sasa ni kwa nini hawajatenga fedha za ndani kwenye hili suala la afya?

MWENYEKITI: Nadhani hilo ndiyo swali.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, katika eneo hili hatukutenga pesa za ndani kwa sababu hawa niliowataja kwa upande wa afya, kwa kweli wanatoa pesa kwa asilimia 100. Naangalia hata katika Kitabu changu cha Hotuba, katika mwaka wa 2014/2015, kwa upande wa afya, Miradi ambayo ilipaswa kutolewa fedha na wafadhili, yote wametoa kwa asilimia 100. Kwa hiyo, eneo hili sisi hatuna wasiwasi ndiyo maana tukaona...

MWENYEKITI: Kwa nini hamkuweka hela za ndani?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa kiasi tulichokuwa tunakitaka na kwa vile wafadhili nao hapo wamesema watatusaidia, tuliona sana sana ni kuziongezea tu, lakini hizi kwa vipaumbele vyetu zinatutosha.

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 63 - MKOA WA GEITA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh.45,000,000/=
Kif. 1015 - Information and CommunicationSh. 0/=
Kif. 2001 - Management SupportSh.167,100,000/=
Kif. 2002 - Economic and Development Support.....Sh. 0/=
Kif. 2003 - Infrastructure Section.....Sh.2, 277,000,000/=
Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.84,903,000/=
Kif. 2005 - Local Government Management
Services.....Sh.44, 500,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.6,661,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,994,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities Sh.25,873,936,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 70 - MKOA WA ARUSHA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh.1,000,640,000/=
Kif. 2001 - Planning and CoordinationSh.56,450,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.....Sh. 0/=
Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.10,190,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital.....Sh.263,030,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.32,391,062,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 71 - MKOA WA PWANI

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 50,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 46,450,000/=
Kif. 2002 - Economic and Development
Support.....Sh. 5,814,000/=
Kif. 2003 - Infrastructure Section.....Sh. 1,172,410,500/=
Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.89,306,000/=
Kif. 2005 - Local Government Management
Services.....Sh.26, 000,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,123,500/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.10,352,000/=
Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 0/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..Sh.23,391,389,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

MWENYEKITI: Aah, mbona ninyi mnasimama baadaye; hapana, tunaendelea!

FUNGU 72 - MKOA WA DODOMA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 3,195,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 52,485,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector..Sh. 2,000,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.105,756,000/=

Kif. 2005 - Local Government Management
Services.....Sh.68,500,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.30,661,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,782,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 700,000,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.25,391,303,000/=

MHE. MOSES J. MACHALI: Mheshimiwa Mwenyekiti, ninakushukuru. Ninauliza kuhusiana na *Sub-Vote 6389 - Construction of Office Building*, naona kuna sifuri. Tunajua sote hapa kwamba, kuna ofisi kubwa ambayo inajengwa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa Dodoma na ni-*declare interest* kwamba, mimi ni Mjumbe wa Kamati ya TAMISEMI, tumekuwa tunazunguka maeneo tofauti. Najaribu kuangalia, naona maeneo mengine wametenga nyumba ya DC, sasa kuhusiana na Ofisi ya Mkuu wa Mkoa sijaona kwenye kifungu hiki. Naomba nipate ufafanuzi; kwa nini hapa kwenye *construction of office building* hawaku-*indicate* kama kuna fedha yoyote ambayo imetengwa ili jengo lile liweze kumaliziwa?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba aangalie 6338 -*Construction of Regional Block*, hii ndiyo inayosimama kwa Jengo la Mkuu wa Mkoa.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 73 - MKOA WA IRINGA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 161,878,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 656,456,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector..Sh. 36,400,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh. 80,501,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh. 31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh. 9,352,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.19,963,212,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 74 - MKOA WA KIGOMA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 2,133,655,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 9,394,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.....Sh. 0/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.16,450,000/=

Kif. 2005 - Local Government Management
Services.....Sh.81,500,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,161,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh.993,708,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities..Sh.25,470,778,000/=

MHE. SABREENA H. SUNGURA: Mheshimiwa Mwenyekiti, nashukuru. *Sub-Vote 5421 - Health Sector Basket Fund.* Mkoa wa Kigoma unaathirika sana na milipuko ya radi na kuuwa watu mbalimbali na kusababisha wengine kuwa katika hali ya ugonjwa. Kama Mkoa walipanga bajeti kwa ajili ya *thunder arrestor*, lakini pia tumekuwa tunapokea Wakimbizi kutoka nchi za jirani na tulikuwa tuna ujenzi wa Hospitali ya Rufaa, lakini katika bajeti mbalimbali ambazo tumepitisha fungu hilo sikuliona. Nilitaka *commitment* ya Serikali; je, fedha hizi japo fedha za ndani hazijatengwa lakini kwenye hizi fedha za nje ambazo ni bilioni 1.1; fedha kwa ajili ya kuzuia radi na fedha kwa ajili ya ujenzi wa hospitali ya rufaa zipo katika fungu hili au zipo kwenye fungu lipi?

MWENYEKITI: Ahsante. Nani anajibu? Mmeiona *Local Government Authority*, ukurasa wa 179, *Sub-Vote 8091, item 5421 - Health Sector Basket Fund.* Naomba urudie tena swali Mheshimiwa Sabreena.

MHE. SABREENA H. SUNGURA: Mheshimiwa Spika, nashukuru. Swali langu ni kwamba; Mkoa wa Kigoma tumekuwa tukiathirika sana na vifo na madhara kutokana na radi. Katika bajeti mbalimbali Mkuu wa Mkoa aliziagiza Halmashauri mbalimbali zitenge fedha kwa ajili ya *thunder arrestor* ama *thunder protector*. Vilevile tumekuwa tukipokea Wakimbizi na magonjwa ya milipuko yamekuwa mengi. Mkoa umejipanga kujenga Hospitali ya Rufaa katika Kata ya Kagera, lakini katika bajeti za Mikoa na Halmashauri kifungu hiki cha fedha hatukuona kwa ajili ya ushughulikiaji wa mambo hayo. Sasa nikaona kwenye *Health Sector Basket Fund* nipate majibu je, bajeti hiyo itaingia kwenye fedha hizi japo ni za nje kwa kuwa ndani hakujatengwa kitu chochote?

Ninataka *commitment* kwamba fedha hizo zipo katika kipengele hiki?

MWENYEKITI: Haya.

NAIBU WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, tunalitambua hili tatizo analolisema limekuwa linatokea mara kwa mara. Mimi mwenyewe nimefanya ziara kule na ni jambo la kusikitisha.

Nataka niseme hapa kwamba, hiyo ya *disaster management* haipo katika fungu linalozungumziwa. Ninachokifahamu mimi, katika Mkoa wa Kigoma *on a self help basis*, Mkoa una mpango ambao unashirikisha wananchi kwa ajili ya kujenga Hospitali ya Mkoa.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 75 - MKOA WA KILIMANJARO

Kif. 1001 - *Admin and HR Management*.....Sh. 605,708,000/=

Kif. 1005 - *DAS - Moshi*Sh. 5,000,000/=

Kif. 1006 - *DAS - Hai*Sh. 5,000,000/=

Kif. 1007 - *DAS - Rombo*Sh. 5,000,000/=

Kif. 1008 - *DAS - Same*Sh. 5,000,000/=

Kif. 1009 - *DAS - Mwanga* Sh. 5,000,000/=

Kif. 1010 - *DAS - Siha*Sh. 5,000,000/=

Kif. 1015 - *Information and Communication*
Tech. UnitSh. 12,000,000/=

Kif. 2001 - *Planning and Coordination*.....Sh. 127,450,000/=

Kif. 2002 - *Economic and Productive Sector*....Sh. 8,776,000/=

Nakala ya Mtandao (Online Document)

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.89,306,000/=

KIF.2006 - Education SectorSh. 31,124, 000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.11,394,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh.1,000,000,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities ..Sh.25,280,856,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 76 - MKOA WA LINDI

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 45,000,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 57,302,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector Sh. 10,175,000/=

Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....Sh. 527,160,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.84,903,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,394,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.19,107,534,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 77 - MKOA WA MARA

Kif. 1001 - Admin and HR Management..... Sh. 50,000,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination..... Sh. 48,800,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh. 6,506,000/=

Kif. 2003 - Infrastructure Sector.....Sh. 1,555,000,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.93,708,000/=

Kif. 2005 - Local Government Management
Services.....Sh.51,750,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,343,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 2,105,278,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities ..Sh.26,043,826,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 78 - MKOA WA MBEYA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 616,185,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 137,553,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.. Sh. 50,621,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector..... Sh.11,352,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 329,452,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities...Sh.49,155,301,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 77 - MKOA WA MOROGORO

Kif. 1001 - Admin and HR Management	Sh. 1,145,000,000/=
Kif. 1005 - DAS - Morogoro	Sh. 10,000,000/=
Kif. 1006 - DAS - Kilosa	Sh. 5,000,000/=
Kif. 1007 - DAS - Kilombero.....	Sh. 5,000,000/=
Kif. 1008 - DAS - Ulanga	Sh. 5,000,000/=
Kif. 1009 - DAS - Mvomero	Sh. 5,000,000/=
Kif. 1010 - DAS - Gairo	Sh. 5,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....	Sh. 31,131,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector ...	Sh. 2,000,000/=
KIF. 2006 - Education Sector	Sh. 31,124, 000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....	Sh.11,322,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital	Sh.105, 756,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..	Sh.34,478,341,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 80 - MKOA WA MTWARA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....	Sh. 355,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....	Sh. 350,847,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector..	Sh. 4,517,000/=
Kif. 2004 - Social Sector	Sh.89,306,000/=
Kif. 2005 - Local Govt Management Services ..	Sh.50,500,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....	Sh.31,124,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....	Sh.10,894,000/=
Kif. 3001 - Regional Hospital	Sh. 80,000,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..	Sh.25,499,517,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 81 - MKOA WA MWANZA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....	Sh. 55,000,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....	Sh. 225,950,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh.	7,754,000/=
Kif. 2003 - Infrastructure Sector	Sh.1,953,283,000/=
Kif. 2004 - Social Sector	Sh.89,306,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....	Sh.31,124,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....	Sh.10,352,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..	Sh.39,592,599,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 82 - MKOA WA RUVUMA

Kif. 1001 - Admin and HR Management...Sh.	1,046,563,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh.	26,350,000/=
Kif. 2004 - Social Sector	Sh.129,003,000/=

Kif. 2005 - Local Government Management Services ...Sh.51,000,000/=

Kif. 2006 - Education SectorSh.6,661,000/=

Kif. 2007 - Water SectorSh.9,394,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 180,000,000/=

Kif. 8091- Local Government Authorities...Sh.22,230,061,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 83 - MKOA WA SHINYANGA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 35,000,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 46,268,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh. 23,669,000/=

Kif. 2003 - Infrastructure Section.....Sh. 1,164,535,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.84,903,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.11,352,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities.. Sh.24,968,395,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 84 - MKOA WA SINGIDA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 1,903,509,000/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 49,100,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector..Sh. 5,000,000/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh. 0/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh.33,306,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.9,394,000/=

Kif. 3001 - Regional HospitalSh.2,084,903,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities..Sh.20,601,043,000/=

MHE. CHRISTINA L. MUGHWAI: Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba ufafanuzi katika Sub-Vote 2007, Kifungu Kidogo cha 3280 - *Rural Water Supply and Sanitation*. Tunajua Mkoa wa Singida una ukame na una uhaba mkubwa wa maji. Mwaka jana kifungu hiki cha maji vijijini kilifungwa shilingi 53,065,000/=, mwaka huu hela hizi zimefungwa kutoka milioni 53 mpaka milioni 9.3.

Mheshimiwa Mwenyekiti, isitoshe pamoja na upungufu huo fedha zote zilizotengwa kwa ajili ya maji katika Mkoa wa Singida ni fedha za nje tu na hamna hata senti tano ya fedha ya ndani iliyotengwa. Sasa nataka ufafanuzi kwanza ni kwa nini Fungu la *Rural Water Supply and Sanitation* limefungwa kiasi hicho; na ni kwa nini fedha ya ndani haijatengwa? Hii haina maana kwamba mnauweka rehani Mkoa wa Singida uendelee kuwa na ukame na uhaba mkubwa wa maji?

MWENYEKITI: Uliza ni kwa sababu gani? Mheshimiwa Waziri wa Maji!

WAZIRI WA MAJI: Mheshimiwa Spika, fedha hizo anazoziongelea Mheshimiwa Mbunge ni kwa ajili ya usimamizi katika Miradi yote inayojengwa Mkoa wa Singida. Sasa kilichopungua hapo ni kwa sababu ya ufinyu wa bajeti mwaka huu na hilo lisimsumbue Mheshimiwa Mbunge, fedha hizo ziko page 232 Kitabu hiki cha Nne na tutakapotoa bajeti yetu hapa, tutatoa maelezo zaidi juu ya jambo hili.

MWENYEKITI: Unasema iko kwenye bajeti yako?

WAZIRI WA MAJI: Ndiyo.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 85 - MKOA WA SINGIDA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 952,799,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 34,450,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh. 5,833,000/=
Kif. 2006 - Education Sector.....Sh. 31,124,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.11,500,000/=
Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 293,708,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities.Sh. 31,702,991,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 86 - MKOA WA TANGA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 591,600,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 83,000,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.....Sh. 0/=
Kif. 2005 - Local Govt. Management Services .Sh. 39,000,000/=
Kif. 2006 - Education SectorSh.6,661,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.11,482,000/=
Kif. 3001 - Regional HospitalSh.531,882,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities..Sh.33,397,442,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 87 - MKOA WA KAGERA

Kif. 1001 - Admin and HR Management.....Sh. 946,697,000/=
Kif. 2001 - Planning and Coordination.....Sh. 35,958,000/=
Kif. 2002 - Economic and Productive Sector...Sh. 7,677,000/=
Kif. 2003 - Infrastructure SectorSh.10,000,000/=
Kif. 2004 - Social Sector.....Sh. 93,708,000/=
Kif. 2005 - Local Govt. Management Services .Sh. 20,000,000/=
Kif. 2006 - Education SectorSh. 31,124,000/=
Kif. 2007 - Water Sector.....Sh.10,352,000/=
Kif. 3001 - Regional HospitalSh. 50,000,000/=
Kif. 8091 - Local Government Authorities.Sh. 28,430,939,000/=

MHE. ASSUMPTER N. MSHAMA: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Ninaangalia katika Sub-Vote 4390 - Secondary Education Development Program. Fedha ambazo zimetolewa kwa Mkoa mzima ni shilingi 648,925,000/=. Ukiangalia katika fedha za ndani hatujapewa chochote, fedha

yote ipo katika *World Bank*. Kwa nini hatujatenga *local fund* kwa ajili ya Mkoa wa Kagera hata kidogo katika elimu?

MWENYEKITI: Yupo ukurasa 246, *Sub-Vote 2006, item 4390*.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (ELIMU): Mheshimiwa Mwenyekiti, fedha hii ni ya Benki ya Dunia, lakini pia tunazo fedha za ndani ambazo zimeonyeshwa kwenye mfumo mzima wa matumizi ya fedha zinazotoka Wizarani kwa ajili ya maendeleo ya elimu.

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 88 - MKOA WA DAR ES SALAAM

Kif. 1001 - *Admin and HR Management*...Sh. 1,747,556,000/=
Kif. 2001 - *Planning and Coordination*..... Sh. 75,689,000/=
Kif. 2002 - *Economic and Productive Sector*....Sh. 4,000,000/=
Kif. 2004 - *Social Sector*.....Sh. 71,698,000/=
Kif. 2006 - *Education Sector*Sh.31,124,000/=
Kif. 2007 - *Water Sector*Sh. 7,941,000/=
Kif. 8091 - *Local Government Authorities* Sh. 115,512,493,000/=

MHE. SUSAN A. J. LYIMO: Mheshimiwa Mwenyekiti, nakushukuru. Nilikuwa napitia hiki Kitabu kwenye suala la elimu, naona maeneo yote fedha zimetengwa kwa Elimu ya Sekondari, yaani *Secondary Education Development Project*, lakini sioni za *Primary Education Development Project (PEDP)*.

Mheshimiwa Mwenyekiti, naomba kujua kwa nini *Education Sector* ile *Sub-Vote* ndogo 4390 zinajitokeza mara mbili mbili; yaani inajitokeza kwenye 2006 lakini vilevile inajitokeza kwenye 8091 *Sub-Vote 4390* lakini sioni ya *Primary Education* kwa Mikoa yote?

MWENYEKITI: Unamwelewa hapo swali lake kwamba, kujirudia siyo tatizo, umeona pale kuna *Sub-Vote 2006, item 4390 - SEDP* halafu *Sub-Vote 8091, item 4390 - Secondary Education Development Project*.

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (ELIMU): Mheshimiwa Mwenyekiti, kwenye Mipango miwili ya Elimu ya Msingi na Sekondari, MMEM tumemaliza awamu yake kwenye Mipango ambayo pia tunapata *support* kutoka nje na *SEDP* sasa hivi tunaingia kwenye awamu ya pili, lakini tunafanyia maandalizi zaidi. Kwa hiyo, fedha iliyoonyeshwa hapa ya *World Bank* ambayo ndiyo inakuwa *connected* na *SEDP*, ndiyo ambayo tumeweza kuionyesha hapa kama *support* kutoka nje. Bado ipo Mipango ya Elimu ya Msingi ambayo tumeionyesha kwenye Kitabu cha Pili. Kwa hiyo, Kitabu hiki kimeonyesha zaidi *SEDP* katika kila eneo, lakini hii MMEM kwa maana ya shughuli zote za elimu ya msingi, bado zinaratibiwa na Wizarani yenyewe.

MWENYEKITI: Hapana hujamwelewa; ukichukua *Sub-Vote 2006 - Education Sector, item 4390* ni *SEDP*, hapa ni Wafaransa 31,124,000, lakini ukija kwenye *Sub-Vote 8089, item 4390* bado ni *Secondary Education Development Fund*, hizo ndizo za *World Bank*; *what is the difference?*

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (ELIMU): Mheshimiwa Mwenyekiti, fedha hizi ambazo tumezitenga zimeonyeshwa hasa za *SEDP* kama ambavyo nimetoa maelezo ya awali, hizi zinaingia kwenye ule Mradi wa Uboreshaji wa Shule za

Sekondari, Awamu ya Pili ya shule 528, ambazo sasa zina-appear katika kila Mkoa na kwenye Mikoa kule zitaenda kwenye Wilaya.

Kwenye Kurugenzi ya Msingi hatuna ujenzi ambao tumeuonyesha hapa. Kwa hiyo, fedha hii ni ya ujenzi wa shule za sekondari za uboreshaji 528.

SPIKA: Kwa nini manaweka sehemu mbili tofauti; kuna *Education Sector* halafu kuna *Local Government Authorities*?

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA (TAMISEMI): Mheshimiwa Mwenyekiti, hizi tulizoonyesha hapa ni Idara, kwa hiyo, huku kuna Idara ya Elimu na huku chini kwenye Mikoa tunayo Idara inayisimamia Serikali za Mitaa.

SPIKA: *That makes sense.*

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 89 - MKOA WA RUKWA

Kif. 1001- *Admin and HR Management*.....Sh. 923,436,000/=
Kif. 2001- *Planning and Coordination*..... Sh. 9,400,000/=
Kif. 2002 - *Economic and Productive Sector* Sh. 15,950,000/=
Kif. 2005 - *Local Government Management Services*.....Sh. 46,750,000/=
Kif. 2006 - *Education Sector*..... Sh. 31,124,000/=
Kif. 2007 - *Water Sector*Sh. 9,394,000/=
Kif. 3001- *Regional Hospital*Sh. 76,098,000/=
Kif. 8091- *Local Government Authorities*..Sh. 15,745,179,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 91 - ANTI DRUG COMMISSION

Kif. 1001-*Admin and HR Management*Sh. 860,811,000/=

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 92 - TACAIDS (Tanzania Commission for Aids)

Kif. 1001 - *Admin and HR Management*.....Sh.320,444,100/=
Kif. 1002 - *Finance, Administration and Resource Mobilization*Sh. 528,810,000/=
Kif. 1003 - *Monitoring, Evaluation, Research, and Mis*.....Sh. 114,442,500/=
Kif. 1004 - *Advocacy, Information, Education and Com*.....Sh. 477,800,000/=
Kif. 1005 - *District and Community Response*Sh. 927,864,771/=
Kif. 1006 - *Procurement Management Unit*...Sh. 11,450,000/=
Kif. 1007 - *Legal Unit*.....Sh. 57,297,217/=
Kif. 1008 - *Management Information System* Sh. 31,795,000/=
Kif. 1009 - *Internal Audit Unit*.....Sh. 82,963,000/=
Kif. 1010 - *Special Programs*.....Sh. 80,121,412/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

Kif. 1011 - Government Communications

Unit Sh. 111,450,000/=

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Mwenyekiti, ahsante. Nilikuwa napitia kifungu kidogo 5494 katika maeneo yote, DANIDA ndiyo walikuwa wanafadhili na sehemu zote hakuna fedha. Mwaka huu vilevile hakuna fedha. Sasa nataka nijue, tuna mipango gani ya ndani kuhakikisha tunaendana na hili Janga la HIV/AIDS katika nchi yetu? Ahsante.

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU (SERA, URATIBU NA BUNGE): Mheshimiwa Mwenyekiti, ni kweli kabisa wafadhili wengi sasa hivi wameanza kujitoka katika kufadhili mapambano dhidi ya maambukizi ya UKIMWI nchini. Ili kuweka kinga katika Taifa letu, tumeamua kupitisha Sheria ambayo inaanzisha Trust Fund na ile Trust Fund sasa ndiyo itakayokwenda kujibu swali hilo la kuwa na fedha sisi wenyewe ndani ya nchi. (Makofi)

(Kifungu kilichotajwa hapo juu kilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

FUNGU 95 - MKOA WA MANYARA

Kif. 1001 - Admin and HR Management...Sh. 334,941,000/=

Kif.1005 - DAS-Babati Sh. 0/=

Kif. 1006 - DAS-Hanang..... Sh. 0/=

Kif. 1007 - DAS-Kiteto.....Sh. 0/=

Kif. 1008 - DAS-Mbulu.....Sh. 180,000,000/=

Kif. 1009 - DAS-Simanjira..... Sh. 0/=

Kif. 2001 - Planning and Coordination..... Sh. 49,100,000/=

Kif. 2002 - Economic and Productive Sector.....Sh. 0/=

Kif. 2004 - Social Sector.....Sh.84,903,000/=

Kif. 2006 - Education Sector.....Sh. 31,124,000/=

Kif. 2007 - Water Sector.....Sh. 9,894,000/=

Kif. 3001 - Regional Hospital Sh. 1,550,000,000/=

Kif. 8091 - Local Government Authorities Sh. 23,363,932,000/=

(Vifungu vilivyotajwa hapo juu vilipitishwa na Kamati ya Matumizi bila mabadiliko yoyote)

(Bunge lilirudia)

TAARIFA

WAZIRI MKUU: Mheshimiwa Spika, napenda kutoa taarifa kwamba, Kamati ya Matumizi baada ya kujadili Taarifa ya Mapitio ya Kazi za Serikali kwa Mwaka 2014/15 na Mwelekeo wa Kazi za Serikali kwa Mwaka 2015/16, pamoja na kupitia Makadirio ya Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Mfuko wa Bunge na Mafungu ya Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu, ambazo ni Tume ya Taifa ya Uchaguzi, Ofisi ya Msajili wa Vyama vya Siasa, Tume ya Kudhibiti UKIMWI Tanzania na Tume ya Kudhibiti Dawa za Kulevya kwa Mwaka wa Fedha 2015/16, kifungu kwa kifungu na kuyapitisha bila mabadiliko. Naomba sasa Bunge lako Tukufu likubali Makadirio hayo.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja. (Makofi)

MHE. STEPHEN M. WASSIRA: Mheshimiwa Spika, naafiki.

*(Hoja ilitolewa iamuliwe)
(Hoja iliamuliwa na Kuafikiwa)*

(Makadirio ya Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu kwa mwaka 2015/16 yalipitishwa na Bunge)

SPIKA: Tunachokitaka ni kwamba, maeneo nyeti yafanyiwe kazi kama tulivyokubaliana katika vifungu hivi.

Waheshimiwa Wabunge, kesho Jumapili, Kamati ya Bajeti, Wenyeviti wote wa Kamati mbalimbali, Waziri Mkuu, Waziri wa Fedha na Waziri wa Mipango, tunaendelea na kikao ambacho hakikumalizika Dar es Salaam na Mawaziri wanaohusika wote tunakutana katika Ukumbi wa Spika. Kama watabadilisha Ukumbi basi tutafahamishwa, lakini kesho saa tano.

Wakati huo huo Katibu Mkuu wa *APNAC Tanzania*, anaomba niwatangazie Wajumbe wote wa *APNAC* kuwa, kesho Jumapili, tarehe 17 Mei, kutakuwa na semina inayohusu Mapambano ya Rushwa katika Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2015. Semina hiyo itafanyika katika Ukumbi wa *African Dreams Conference Center*, kuanzia saa nne na nusu asubuhi. Wajumbe hao wanajifahamu wenyewe.

Mheshimiwa Kiongozi wa Kambi ya Upinzani, amesema; Mheshimiwa naomba unitolee tangazo lifuatalo:-

Kwamba, Wabunge wote wa CHADEMA, wanatakiwa kufika Ofisi za Kiongozi wa Kambi ya Upinzani Bungeni mara baada ya kuahirishwa Bunge. Nadhani leo hii, yaani tukiahirisha hapa Wabunge wote wa CHADEMA wakutane kule kwenye Ofisi ya Kiongozi wa Upinzani.

(Hapa baadhi ya Wabunge walinong'ona)

SPIKA: Mbona na ninyi mna midomo! *(Kicheko)*

Mimi nimesoma hivi sasa ninyi vipi, haya mmemaliza? Mimi natangaza ninyi mnasema nini?

Kwa hiyo, CHADEMA watakuwa na kikao chao baada ya kuahirisha kikao hiki; *APNAC* kesho *African Dreams; Budget Committee*, Wenyeviti wa Kamati pamoja na Waziri Mkuu na Waziri wa Fedha, saa tano kwenye Ukumbi wa Spika.

Waheshimiwa Wabunge, naomba niwashukuru sana. Mmefanya kazi nzuri sana, hata kama mambo ya kisiasa yalikuwa yamejaa kibao, inaeleweka tu mwaka wenyewe wa homa tu, kila mtu homa homa tu kila mahali. Homa tu, lakini ndiyo demokrasia. Kwa hiyo, mimi nawashukuru sana kwa homa zenu hizo mzipunguze. Wiki ijayo tunaanza Wizara nyingine na kama nilivyowaambia, tunategemea kuwa na mgeni tarehe 19. *(Kicheko/Makofi)*

Sasa naahirisha Kikao cha Bunge mpaka Siku ya Jumatatu, Saa Tatu Asubuhi.

*(Saa 8.27 mchana Bunge liliahirishwa hadi Siku ya Jumatatu,
Tarehe 18 Mei, 2015 Saa Tatu Asubuhi)*